

Agrárium 2016

Gazdaságszerkezeti
összeírás

Tartalom

Összefoglalás	3
1. Gazdaságok száma	4
1.1. Gazdasági szervezetek	4
1.2. Egyéni gazdaságok	5
2. A standard termelési érték alakulása	5
3. Mezőgazdasági földhasználat	10
3.1. Szántóföldi növénytermesztés	15
3.2. Szőlőtermesztés	16
3.3. Gyümölcsstermesztés	17
3.4. Gyepterületek	18
4. Állatállomány	19
4.1. Szarvasmarhatartás	21
4.2. Sertéstartás	23
4.3. Baromfitartás	24
4.4. Juh- és kecsketartás	26
5. Munkaerő-ráfordítás	27
5.1. A gazdasági szervezetek munkaerő-felhasználása	27
5.2. Az egyéni gazdaságok munkaerő-felhasználása	29
5.3. Korösszetétel	31
5.4. Mezőgazdasági végzettség	33
Megyei adatlapok, grafikonokkal	36
Módszertani megjegyzések	55

További információk, adatok (linkek)

Táblák (STADAT)

Tájékoztató adatbázis

Elérhetőségek

Összefoglalás

A Központi Statisztikai Hivatal az Európai Parlament és Tanács 1166/2008/EK, 1165/2008/EK, 138/2004/EK, 543/2009/EK rendeletei alapján – 2016. június 1-jei eszmei időponttal – Agrárium, 2016 néven gazdaságszerkezeti összeírást hajtott végre. Az összeírás célja az volt, hogy EU szinten összehasonlítható módszertan szerint gyűjtött szerkezeti adatokkal rendelkezünk a mezőgazdasággal kapcsolatban. A több területet (földhasználat, vetésterület, állatállomány, mezőgazdasági munkaerő, termelési módszerek stb.) lefedő adatok széles körű elemzési lehetőséget biztosítanak, mind az EU, mind a tagállamok szintjén.

Az összeírás során a célsokaságot a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek és háztartások alkották. A gazdasági szervezetek a végzett mezőgazdasági tevékenység alapján – annak méretétől függetlenül – váltak az összeírás alanyaivá. Egyéni gazdaságnak statisztikai értelemben a meghatározott gazdaságküszöb feletti mezőgazdasági tevékenységet végző háztartások minősülnek. Esetükben az uniós lefedettségi előírásokat figyelembe véve történt annak a határnak a definiálása, amely alatt a mezőgazdasági tevékenységet végző háztartások nem tartoztak a megfigyelés körébe. Meg kell jegyezni, hogy a lefedettségi követelményeknek, illetve a magyar mezőgazdaság szerkezetének köszönhetően az egyéni gazdaságok körébe olyan háztartások is bekerültek, melyek mezőgazdasági tevékenységük mérete alapján ökonómiai értelemben nem tekinthetők gazdaságnak.

Az összeírás előzetes adatait 2016 novemberében jelentettük meg. Jelen kiadványunk a 2016-ban Magyarországon összeírt 9400 gazdasági szervezet, valamint közel 422 ezer egyéni gazdaság termelési szerkezetére, és azok főbb jellemzőire vonatkozó végleges adatok alapján nyújt tájékoztatást.

A munkaerő és a ledolgozott munkaidő mutatói a 2016. június 1-jei időpontra vonatkoznak, melyek esetében a referenciaidőszak a 2016. június 1-jét megelőző 12 hónap.

Az összeírás székhely szerint történt, így a területi adatok is a gazdaságok székhelye szerint kerülnek szétosztásra. Ez az esetek egy részében eltérhet a tevékenység helyszínétől, ennél fogva nem elemezzük külön Budapestet, mivel adatait jelentősen torzítja, hogy egyes, máshol mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozások székhelye itt van, miközben a főváros mezőgazdasági jelentősége nyilvánvalóan elhanyagolható.

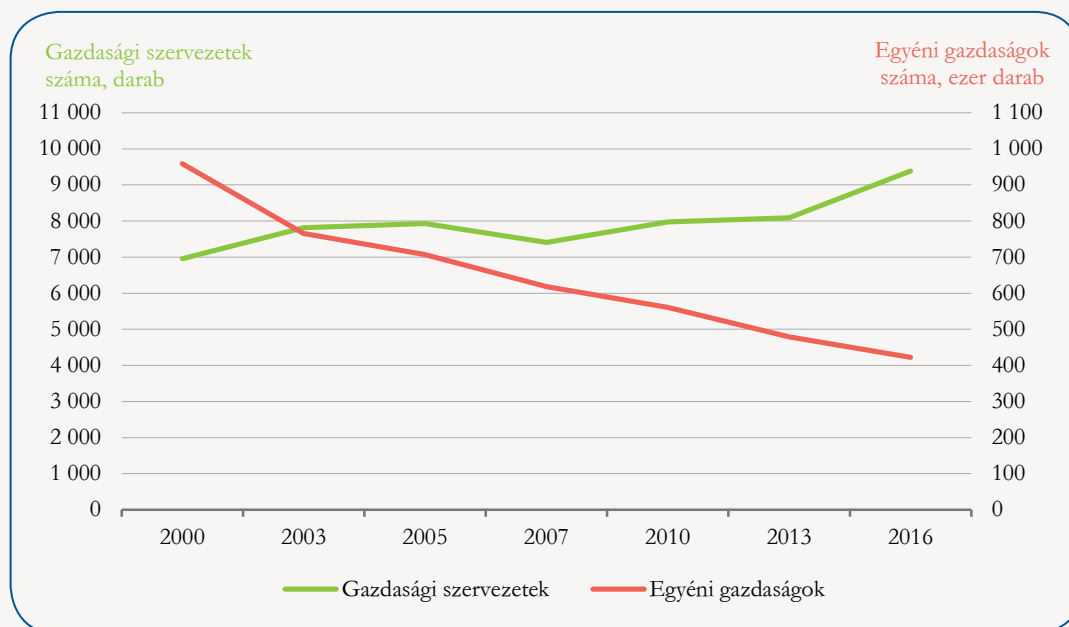
A gazdaságszerkezeti összeírások, valamint az éves mezőgazdasági összeírások adatai között eltérések lehetnek. Az Eurostat részére küldendő, anonimizált egyedi adatokat tartalmazó Eurofarm-adatbázishoz hasonlóan a gazdaságok adatait tartalmazzák. Az éves mezőgazdasági statisztikák előállításánál azon mezőgazdasági tevékenységet folytatók, földterületet használók esetében, akikről nincs adminisztratív nyilvántartás, valamint statisztikai adatgyűjtés (pl. a külföldi földhasználók), szakértői becslések készülnek korábbi megfigyelések, elszámolások alapján. Ugyanez volt az eljárás azok esetében is, akik nem voltak elérhetőek, vagy megtagadták az adatszolgáltatást.

1. Gazdaságok száma

A gazdaságok száma változó ütemben, de folyamatosan csökken az évezred eleje óta. Míg 2000-ben mintegy 965 ezer gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet, 2016-ra számuk a 45%-ára, közel 431 ezerre esett vissza. A két gazdaságcsoporth számának alakulása azonban ellentétes irányt mutat (1. ábra).

1. ábra

A gazdaságok számának változása

1.1. Gazdasági szervezetek

2016-ban 9388 gazdasági szervezet folytatott mezőgazdasági tevékenységet, ami 16%-kal volt több, mint 3 évvel korábban. Az ezredfordulón még csak közel 7 ezer szervezet foglalkozott mezőgazdasággal. Számuk az utóbbi 10 évben folyamatosan nőtt, legnagyobb mértékben az elmúlt 3 év során.

Földterületet több mint négyötödük használt, az új földforgalmi szabályozások hatályba lépése pedig a legtöbb gazdálkodó szervezet esetében megváltoztatta a gazdálkodás kereteit. 2013 és 2016 között a 2500 hektár feletti területen gazdálkodó szervezetek száma – a föld használatára vonatkozó 1200 hektáros birtokmaximum, illetve a kedvezményes 1800 hektáros maximális területnagyság hatására – közel felére, használt területük a 60%-ára csökkent. A művelést részben más szervezetek, részben pedig egyéni gazdaságok vették át, a szervezetek száma 1000 négyzetméter és 1000 hektár között minden nagyságkategóriában nőtt az utóbbi 3 év alatt.

Az állatot tartó gazdasági szervezetek száma a vizsgált időszakban több mint harmadával emelkedett, így a földművelés elsődleges szerepe mérséklődött. Az ország mezőgazdasági szempontból legjelentősebb térsége az Alföld, a szektorban tevékenykedő szervezetek közel 40%-a, a gazdaságok standard termelési értékének 49, az állattartás állategységben kifejezett volumenének 54%-a ide összpontosul. A gazdálkodó szervezetek száma ugyan minden megyében emelkedett 2010 és 2016 között, de számottevő növekedés Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Somogy megyékben jelentkezett. Mindhárom megyében a 6 évvel korábbinál 44%-kal több gazdasági szervezet működött.

1.2. Egyéni gazdaságok

2016. június 1-jén közel 422 ezer egyéni gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet. A szervezetekkel ellentétben számuk az ezredforduló óta folyamatosan – közel kétötödére – csökkent. Ennek egyik oka, hogy az idősebb – főleg a 65 év feletti –, jellemzően egyedülálló gazdálkodók közül sokan hagytak fel a termeléssel. 2010 és 2016 között 35 ezer fővel csökkent az e csoportba tartozó gazdálkodók száma, legnagyobb arányban az 55–64 éves korosztályban. Esetükben feltételezhető, hogy a fiatalabb generációk vették át a termelés egy részét.

Az állatot tartó egyéni gazdaságok száma közel 120 ezerrel volt kevesebb, mint 6 évvel ezelőtt. 2016-ban 10 egyéni gazdálkodóból 4 esetében volt az állattartás meghatározó tevékenység. A tartók száma – a földterületet használókéhoz hasonlóan – 68%-ára esett vissza, a földművelés szerepe viszont erősödött, mivel a egyes gazdaságok száma egyre kevesebb az egyéni gazdaságok körében.

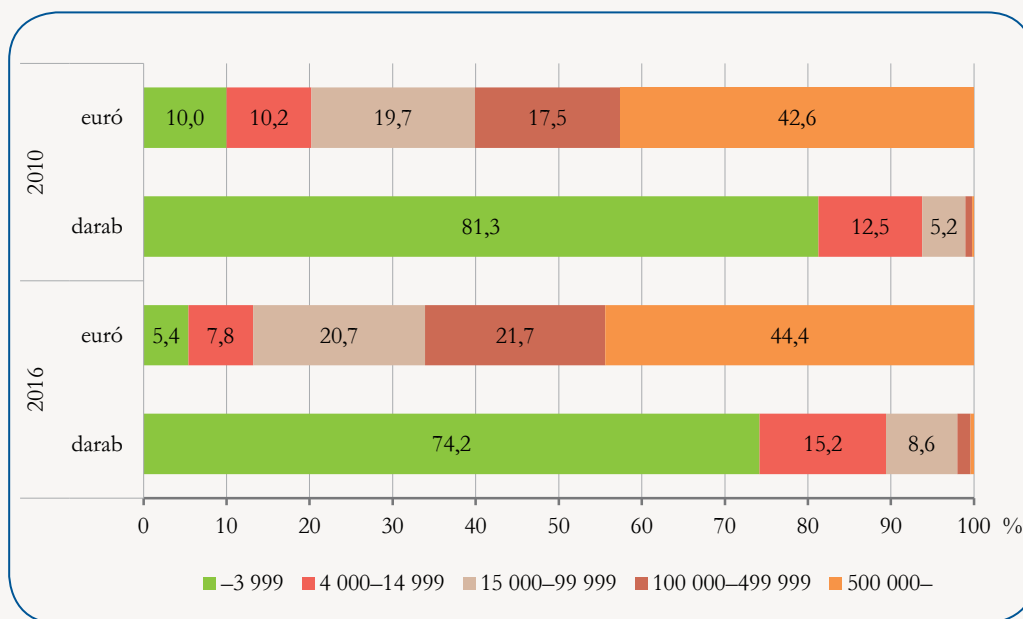
A gazdasági szervezetekhez hasonlóan 2016-ban az egyéni gazdaságok jelentős része, csaknem fele az Alföldön gazdálkodott. Számuk minden megyében csökkent 2010-hez képest, legjelentősebben Budapesten, valamint Pest, Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. Ezekben a megyékben közel harmadával kevesebben foglalkoznak mezőgazdasággal, mint 6 évvel korábban. Az egyéni gazdaságok számának csökkenése legkevésbé a Dél-Dunántúlon és az Alföldön érezhető, főként Tolna és Hajdú-Bihar megyék stabilabb gazdaságszáma miatt. Itt szorult vissza legkevésbé a 45 év feletti gazdálkodók aránya is, ugyanakkor a legfiatalabb generáció részaránya átlagon felül csökkent.

2. A standard termelési érték alakulása

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdaságok száma 2010 és 2016 között 24%-kal csökkent, ami a standard termelési érték szerinti gazdaságszerkezetre lényeges hatást nem gyakorolt, csak a legkisebb termelési értékű nagyságkategóriába eső gazdaságok számában eredményezett 7,1 százalékpontos visszaesést (2. ábra). Az ennél nagyobb méretű gazdaságok száma mindegyik kategória esetében bővült, igaz ez a növekedés minden esetben csak néhány százalékpontos volt.

2. ábra

A gazdaságok számának és standard termelési értékének megoszlása az euróban kifejezett standard termelési érték nagyságkategóriái szerint

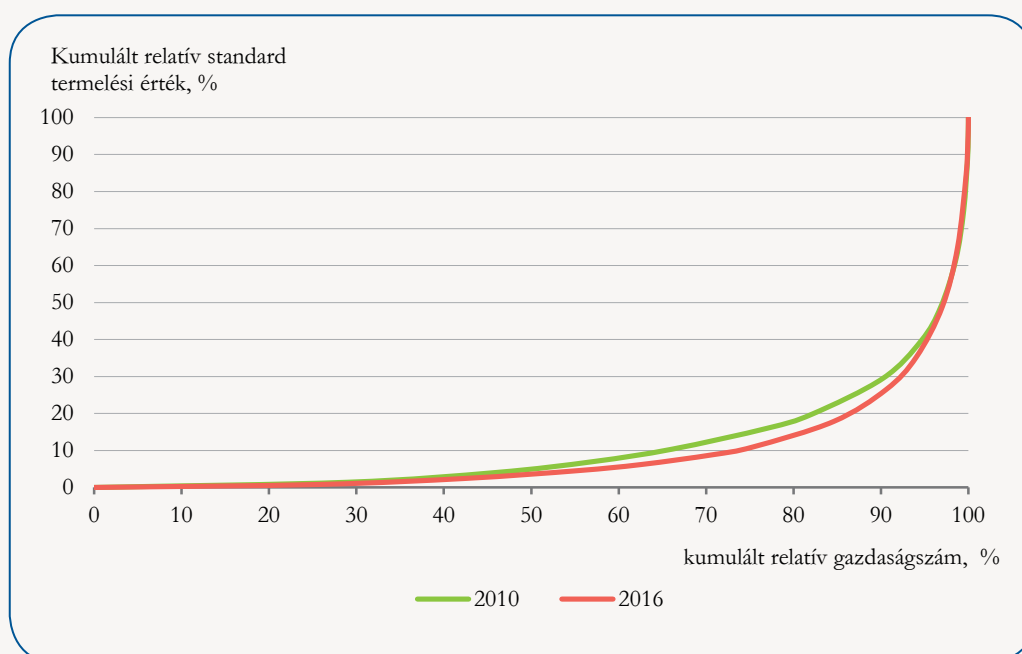
2016-ban a gazdaságok 74%-a tartozott a 4 ezer euró standard termelési érték alatti kategóriába. A méretkategória növekedésével egyre csökken a gazdaságok száma. Gazdálkodási forma szerint a gazdasági szervezetek 62%-a a 100 ezer euró alatti kategóriákba, az egyéni gazdaságok mintegy 90%-a a 15 ezer euró alatti kategóriákba sorolható.

Az előállított összes standard termelési érték összességében 25%-kal nőtt a megfigyelt időszakban, a gazdasági szervezeteké 28, az egyéni gazdaságoké 22%-kal. 2016-ban az összes termelési érték előállításához legnagyobb részarányban (44%) az 500 ezer euró standard termelési érték feletti kategóriába tartozó gazdaságok járultak hozzá.

A standard termelési érték megoszlása az egyéni gazdaságok között egyenetlen, ugyanis 2010-ben a gazdaságok mintegy 80%-a csupán a standard termelési érték alig 18%-ával rendelkezett. 2010 és 2016 között kismértékben tovább emelkedett a koncentráció (3. ábra).

3. ábra

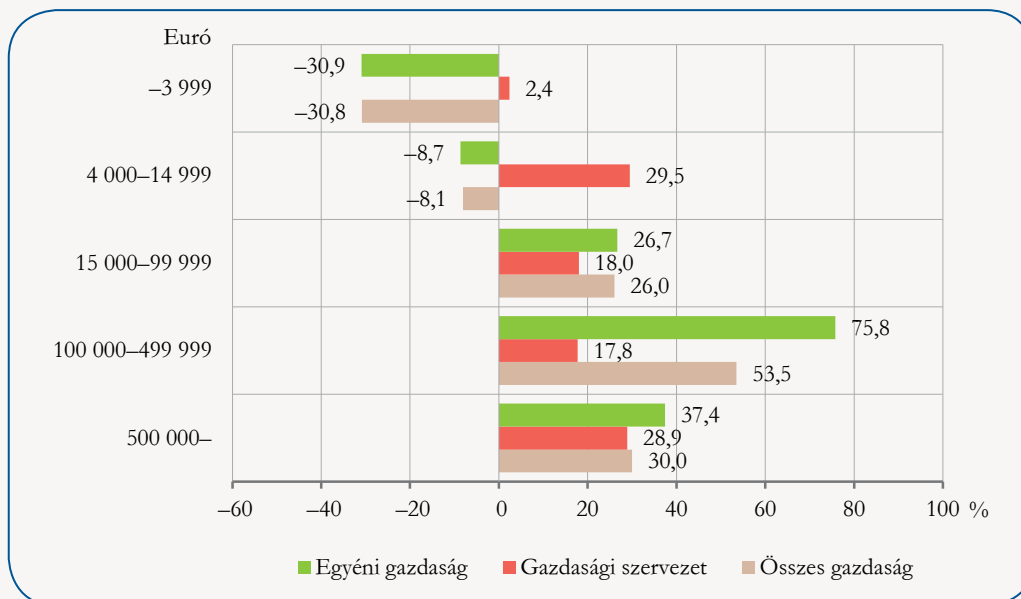
Az egyéni gazdaságok koncentrációja (Lorenz-görbe)

Az összes gazdaságszám csak a két legkisebb standard termelési érték nagyságkategóriában csökkent, a 4000 alatti kategóriában 31, a 4000–14 999 kategóriában 8,1%-kal (4. ábra). A többi standard termelési érték nagyságkategóriában a gazdaságszám-növekedés eltérő mértékben alakult gazdálkodási formánként. A legnagyobb arányú növekedés (54%) az összes gazdaság 100 000–500 000 kategóriájában volt, amihez az egyéni gazdaságok 76%-os növekedése társult. A gazdasági szervezetek száma a 4000–14 999 kategóriában és az 500 000 feletti termelési érték kategóriában nőtt számottevően (egyenként 29%-kal), és az összes gazdaságot nézve az előző kategóriában 8%-os csökkenés, az utóbbiban 30%-os növekedés következett be.

4. ábra

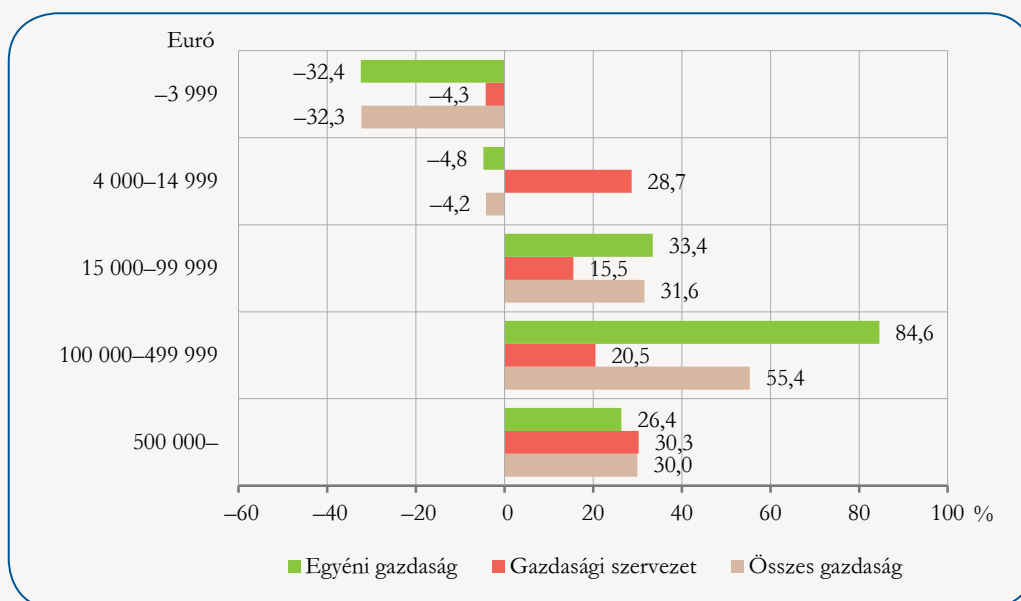
A gazdaságok számának változása az euróban kifejezett standard termelési érték nagyságkategóriái és gazdálkodási formák szerint, 2010–2016

2010 és 2016 között a standard termelési érték összesen 1,3 milliárd euróval bővült, ezen belül a legnagyobb abszolút növekedés, 670 millió euró az 500 millió euró feletti nagyságkategóriában volt. A 2010. évihez viszonyított standard termelésiérték-változás az egyes nagyságkategóriákban különböző mértékben alakult (5. ábra). A legjelentősebb növekedés összességében (55%) a 100 000–500 000 kategóriában volt, és az egyéni gazdaságok is ebben a nagyságkategóriákban értek el lényeges bővülést (85%). A gazdasági szervezeteknél viszont a legnagyobb arányú növekedést (30%) az 500 000 ezer euró feletti kategóriában regisztrálták. Ugyanakkor a standard termelési érték a 4 ezer euró alatti kategóriában mindkét gazdálkodási forma esetében csökkent.

5. ábra

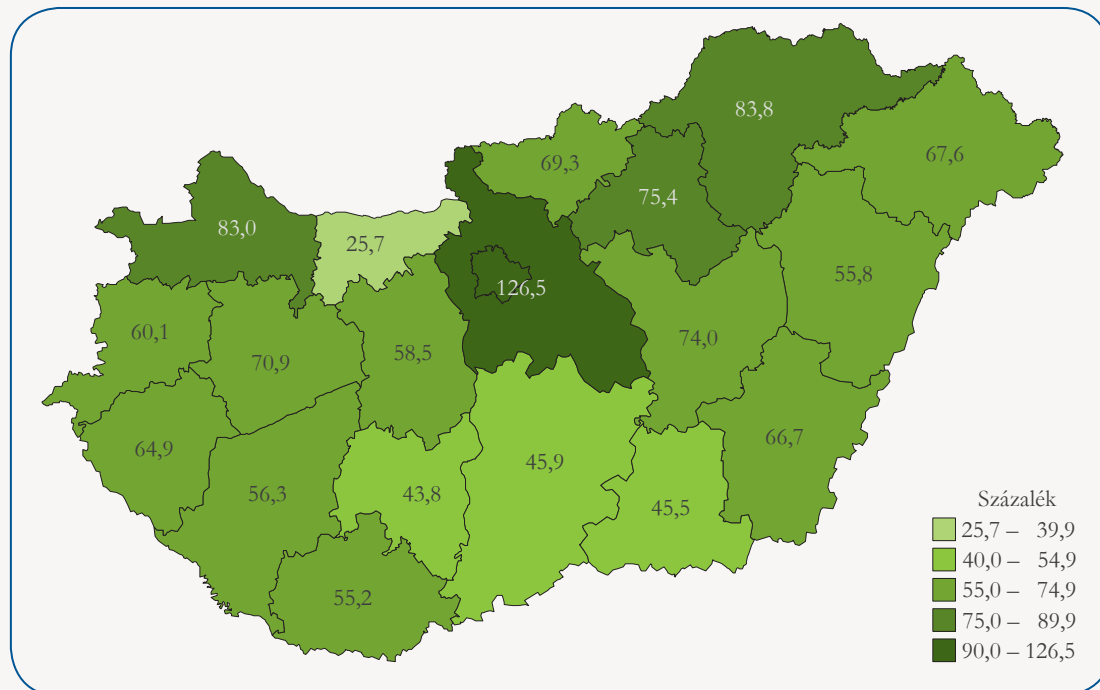
Az euróban kifejezett standard termelési érték változása nagyságkategóriák és gazdálkodási formák szerint, 2010–2016

2010 és 2016 között az egy gazdaságra eső standard termelési érték átlagosan 65%-kal emelkedett, amely részben a mezőgazdasági termelés koncentrációjával magyarázható. Ez a növekedés – és a koncentrálódás – ugyan eltérő mértékben, de mindkét gazdasági formában kimutatható (az egyéni gazdaságok esetében 62, a gazdasági szervezetek esetében pedig 9%-os volt). Az egyes megyékben az egy gazdaságra jutó standard termelésiérték-változás nagyon eltérő mértékű (26–126% közötti) volt. (6. ábra).

6. ábra

Az egy gazdaságra jutó standard termelésiérték-változás megyénként, 2010–2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

A standard termelési érték növekedése Győr-Moson-Sopron, Pest, illetve Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben kiugróan magas volt, Békés, Veszprém, Jász-Nagykun-Szolnok, Heves, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben is átlag feletti mértékben nőtt, Komárom-Esztergom megyében jóval elmaradt az átlagtól.

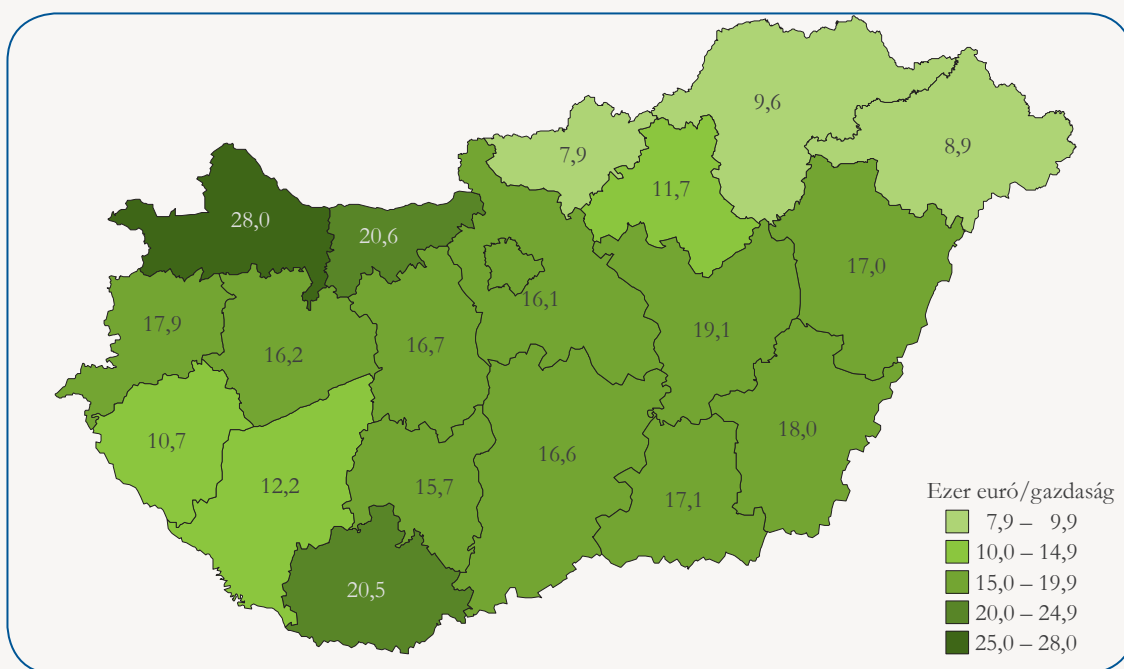
A 2010 és 2016 között történt változások eredményeképpen 2016-ban a gazdaságok standard termelési értéke összesen 6,5 milliárd euró volt, amiből a 9388 gazdasági szervezet 51%-ban részesedett. Egy gazdaságra átlagosan 15 ezer euró standard termelési érték jutott. A fajlagos mutató értéke az egyéni gazdaságok esetében átlagosan 7,6 ezer euró, a gazdasági szervezetekben 355 ezer euró volt. A gazdasági szervezetek átlagos standard termelési értéke lényegesen eltér az egyéni gazdaságokra számított átlagtól, mivel a körükben előállított egy gazdaságra jutó termények, termékek nagyságrendekkel nagyobb volument képviselnek.

Az összeírás évében az egy gazdaságra jutó standard termelési érték nagysága a megyékben tág határok (7900 és 28 ezer euró) között szóródott (7. ábra). A mutató kiugróan magas volt Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok és Baranya megyékben, de az átlag felett alakult még Békés, Hajdú-Bihar, Csongrád, Bács-Kiskun, Fejér, Vas, Pest, Tolna és Veszprém megyékben is. Az északi megyékben, továbbá Szabolcs-Szatmár-Bereg, Zala és Somogy megyékben viszont jóval elmaradt az átlagtól.

7. ábra

Egy gazdaságra jutó standard termelési érték megyénként, 2016*

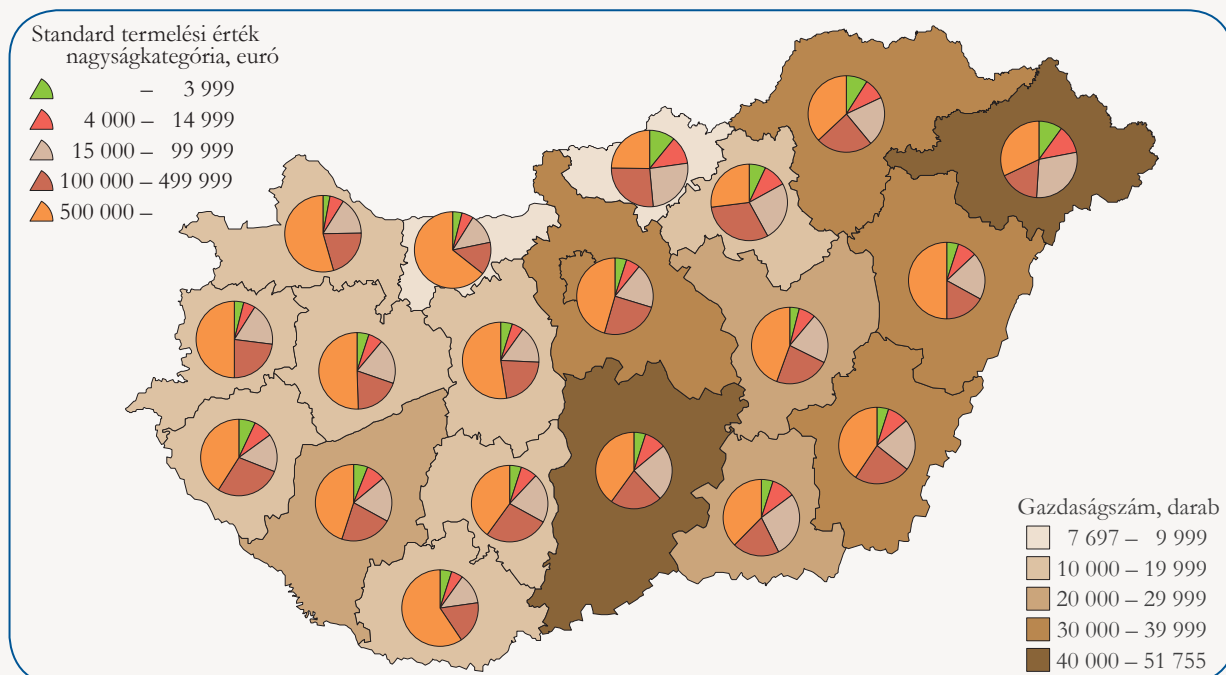

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

Megyei szinten az egyes standard termelési érték nagyságkategóriákba tartozó gazdaságszámok megoszlása az országban jelentős eltéréseket mutat (8. ábra). Nyugat-Dunántúlon – Zala kivételével –, Baranya megyében és Közép-Dunántúl megyéiben a standard termelési értékük legalább felét a legmagasabb nagyságkategóriába tartozó gazdaságok adták, és ezek a megyék egyúttal a legkisebb gazdaságszámmal rendelkező megyék között helyezkednek el. A standard termelési érték nagyságkategóriák szerinti megoszlása Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Heves megyékben volt a legkiegyenlítettebb, a legegyenlőtlenebb pedig Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron és Baranya megyékben volt.

8. ábra

A gazdaságszám, illetve a standard termelési érték nagyságkategóriái megyénként, 2016*

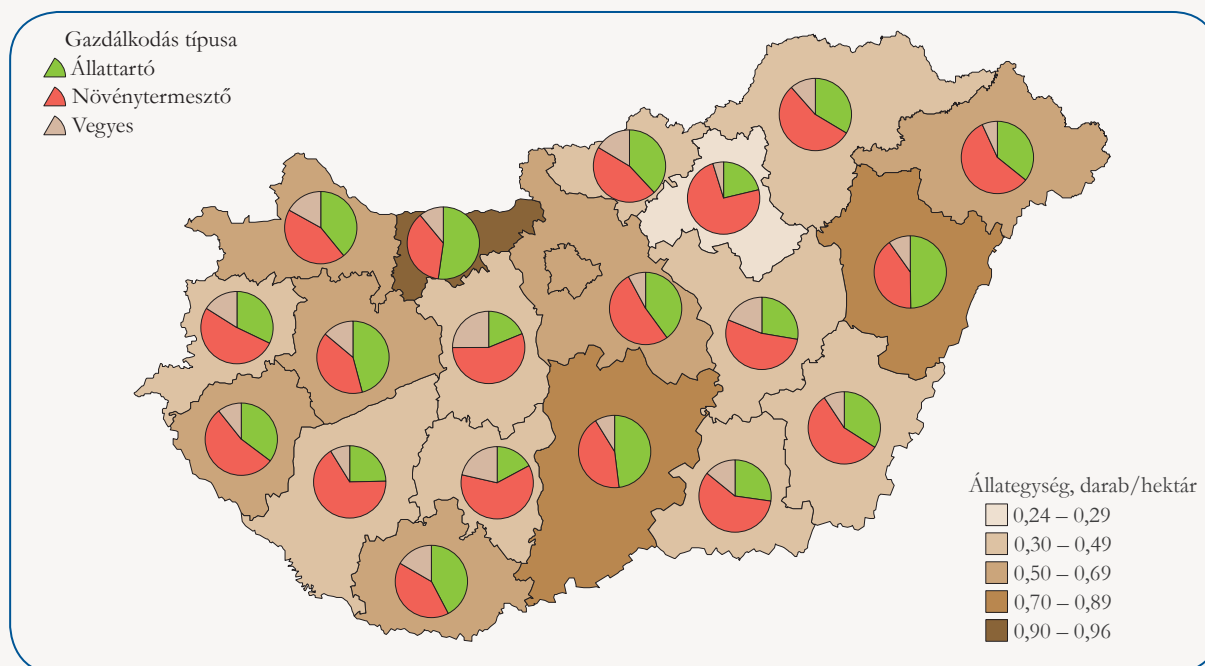

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

A legnagyobb egy hektárra jutó állategységet képviselő megyékben (Hajdú-Bihar, Bács-Kiskun, Komárom-Esztergom) a standard termelési értéknek közel felét az állattartó termelési típusba tartozó gazdaságok adták. Ezzel szemben a legkisebb egy hektárra jutó állategységet képviselő megyékben (Heves, Fejér, Tolna, Somogy) a standard termelési érték legnagyobb hányadát a növénytermesztő gazdaságok termelése biztosította. A standard termelési érték termelési típus szerinti átlagos megoszlását Szabolcs-Szatmár-Bereg és Csongrád, a legkiegyenlítettebb megoszlását Nógrád és Veszprém, a legegyszerűbbet Bács-Kiskun, Békés és Hajdú-Bihar megyék mutatják (9. ábra).

9. ábra

Az egy hektár mezőgazdasági területre jutó állategység, illetve a standard termelési érték termelési típus és megyék szerinti megoszlása, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

3. Mezőgazdasági földhasználat

A 2016 júniusában felmért mintegy 6 millió hektáros termőterület több mint háromnegyede mezőgazdasági terület, amely nagyobb részt az egyéni gazdaságok használatában volt. Ők művelték a mezőgazdasági földek 58, a szántóterületek 56%-át. Szerepük 2011 óta folyamatosan nőtt, mintegy félmillió hektárral nagyobb mezőgazdasági területen gazdálkodtak, ami részben összefügg a szervezetek kezelésében álló földterület csökkenésével. A gazdasági szervezetek szerepe a 251 hektáros átlagos szántóterületek művelése mellett az erdő- és nádgazdálkodásban, valamint a halastavak használatában volt jelentős.

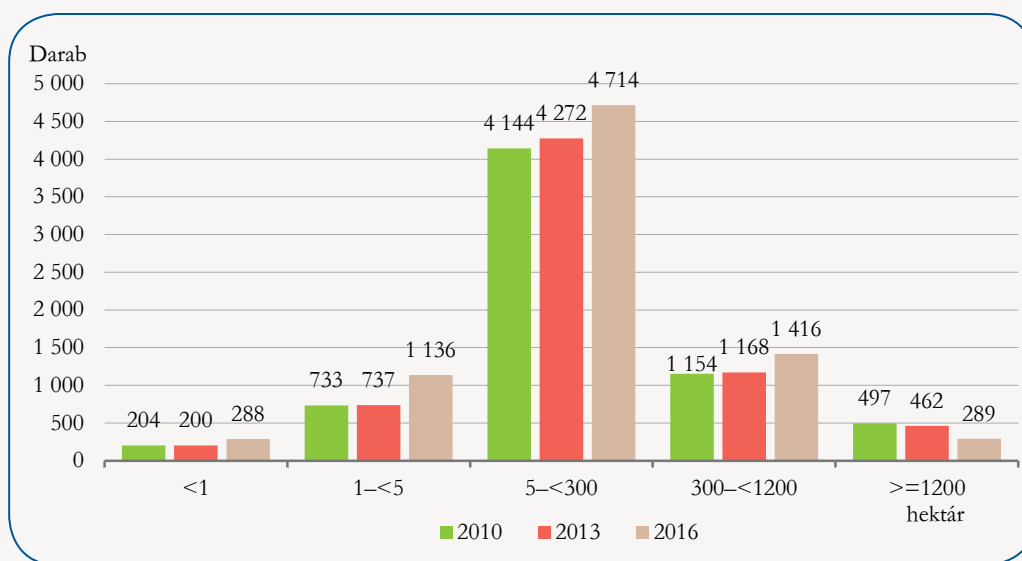
A mezőgazdasági földhasználat szerkezetében jelentős különbségek vannak a két gazdaságcsoporthoz. Míg a gazdasági szervezeteknek csak 3,7, az egyéni gazdaságoknak 59%-a gazdálkodott 1 hektárnál kisebb területen, az 1000 hektár feletti birtokokat pedig jellemzően csak szervezetek művelték.

Részben jogi-szabályozási okokból (birtokmaximum, bejegyzett földhasználat) a 2500 hektár feletti területet használó gazdasági szervezetek száma jelentősen csökkent; 3 év alatt közel felével kevesebb az ebben a nagyságkategóriában gazdálkodók száma (10. ábra). Az érintett mintegy 190 ezer hektáros terület egy része a korábbi szervezetek kezelésében maradt szántóterületként, vagy új társaság, illetve egyéni gazdaság használatába került. Ez a folyamat jellemzően Somogy, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun, Baranya és Csongrád megyéket érintette. A szervezetek

száma más nagyságkategóriákban jellemzően nőtt, főként az 1–5 hektáros területen gazdálkodóké, aminek következményeként a szervezetek több mint fele 50 hektárnál kisebb területen gazdálkodott 2016-ban. A feldarabolódás ellenére a szervezetek által használt földek mintegy 70%-át továbbra is az 500 hektárt meghaladó gazdaságok művelik. Nagy területen gazdálkodó szervezetek jellemzően Baranya, Békés, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyékben fordulnak elő nagyobb számban. A földforgalmi szabályozások életbe lépésével a magasabb nagyságkategóriákban használt földek egy jelentős része átkerült a 300–1200 hektár közötti birtokméretű gazdálkodó cégek kezelésébe (11. ábra).

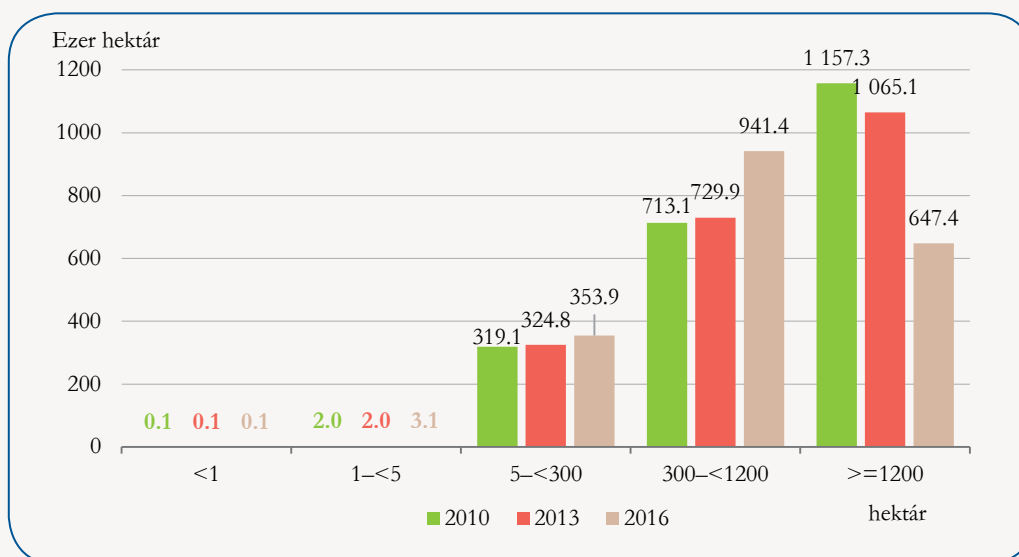
10. ábra

A gazdasági szervezetek száma a használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriái szerint

11. ábra

A gazdasági szervezetek által használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriái szerint

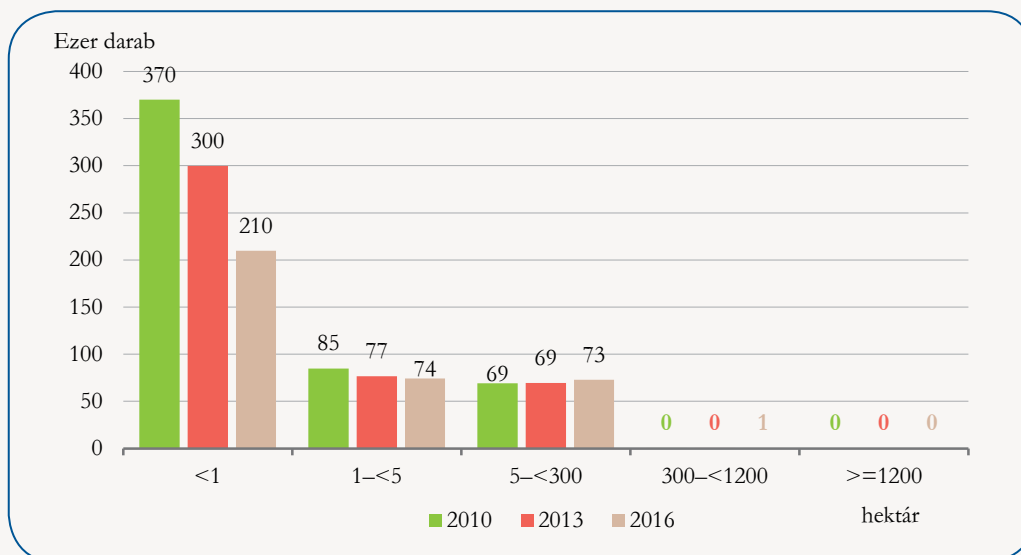

Az egyéni gazdaságok területhasználatában koncentráció figyelhető meg. 2016-ban a kezelésükben lévő összes mezőgazdasági terület több mint felét a gazdaságok 7,1%-a (mintegy 25 ezer gazdaság) használta, 20–200 hektár közötti birtokokon. A gazdaságok számának hosszú ideje tartó csökkenése jellemzően az 1 hektár alatti területhasználók körét érintette (12. ábra), 43%-kal kevesebben gazdálkodnak ebben a méretkategóriában, mint 2010-ben. A gazdálkodók számát tekintve

ez közel 160 ezer főt jelent, ugyanakkor a nagyságkategóriában használt földterületet csak mintegy 37 ezer hektárral mérsékelte a csökkenés. Ez az egyéni gazdaságok által használt teljes mezőgazdasági területnek mindössze 1,3%-a (13. ábra). A gazdálkodók egy része valóban felhagyott a termeléssel, azonban nőtt a nagyobb területet művelők száma. Mindezek mellett az egyéni gazdaságok 10%-kal nagyobb területen gazdálkodnak, mint 3 évvel korábban, főként Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun és Vas megyékben bővült a művelésük alatt álló terület.

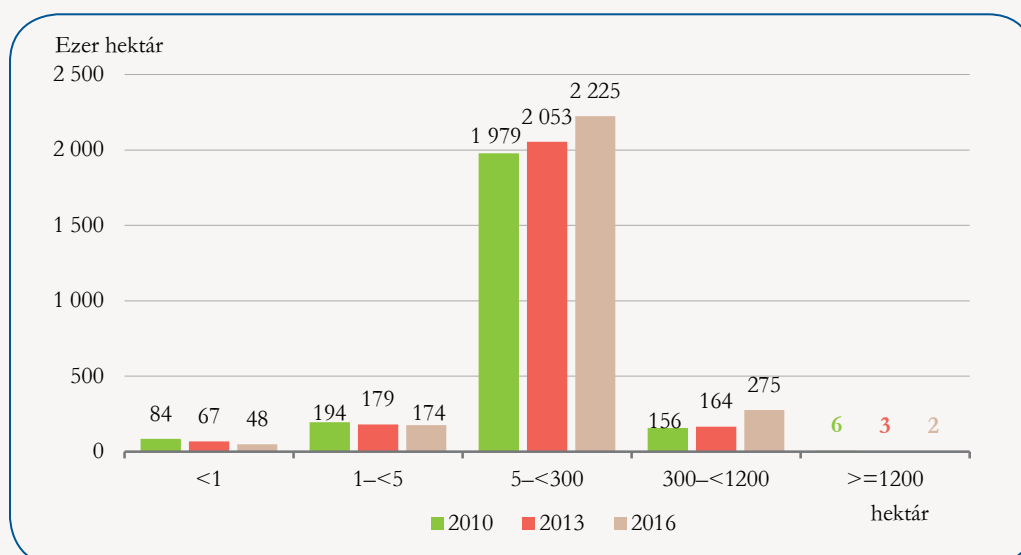
12. ábra

Egyéni gazdaságok száma a használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriái szerint

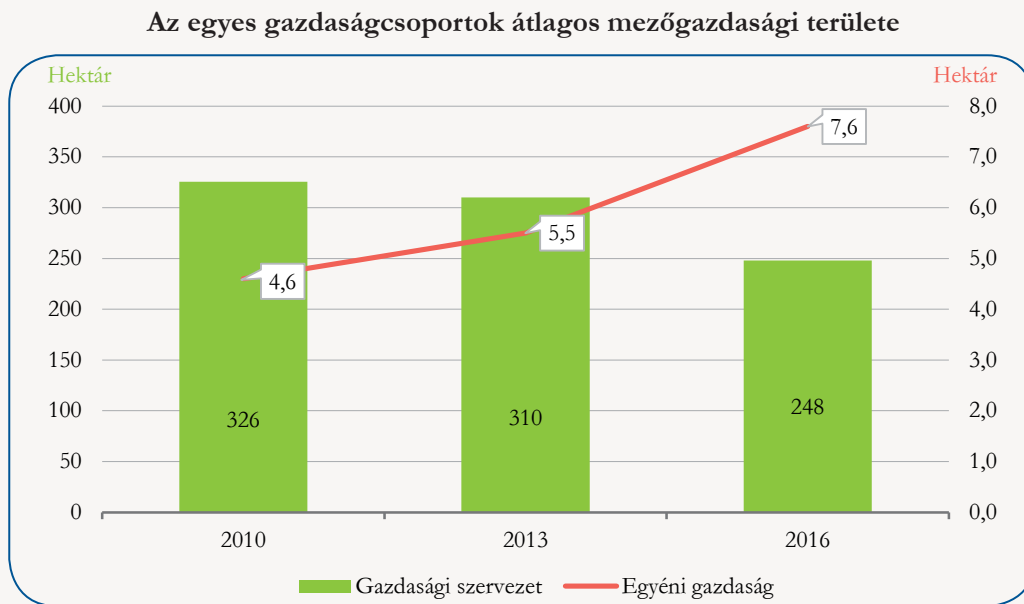
13. ábra

Az egyéni gazdaságok által használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriák szerint

Az előbbi folyamatok az egyéni gazdaságok esetében minden művelési ágban az átlagos birtokméret növekedését eredményezték. Az átlagosan használt mezőgazdasági terület nagysága 6 év alatt 65%-kal emelkedett, melynek következményeként egy egyéni gazdálkodó 2016-ban átlagosan közel 7,6 hektár területen gazdálkodott (14. ábra). A változások hatására a gazdasági szervezetek átlagos mezőgazdasági területe 2016-ban már csak 248 hektár volt, ami jelentős csökkenés a 3 évvel korábbi 310 hektáros, illetve a 6 évvel ezelőtti 326 hektáros átlagos gazdaságmérethez képest.

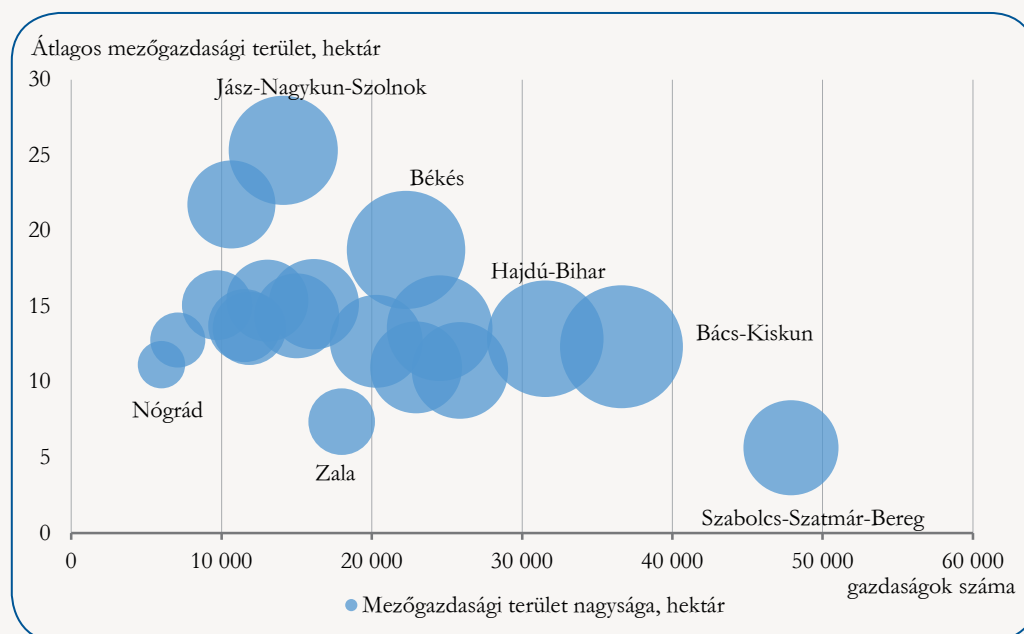
14. ábra

A gazdaságcsoportok adatait összesítve látható, hogy a megyék többségében 10–15 hektáros átlagterület a jellemző (15. ábra), amely 2010 és 2016 között mindenhol nőtt, legjelentősebben Budapest és Pest megyében. Kiugróan alacsony (5,6 hektár) átlagterület jellemző Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére, ahol az országban legmagasabb a gazdaságszám, és ahol az 5 hektárnál kisebb gazdaságok 14%-a található (15. ábra). Ezzel szemben Jász-Nagykun-Szolnok megyében harmadennyi a gazdaságok száma, harmadával nagyobb mezőgazdasági területen és átlagosan 25 hektáros birtokokon gazdálkodnak. Bács-Kiskun és Hajdú-Bihar megyékben mind a szervezetek, mind az egyéni gazdaságok nagy arányban vannak jelen, főleg a közepes méretű birtokokon, míg Békés megyére a nagyobb átlagterületű gazdaságok jellemzők.

15. ábra

A megyékben található mezőgazdasági terület nagysága az átlagos mezőgazdasági területük, valamint a működő gazdaságok száma szerint, 2016

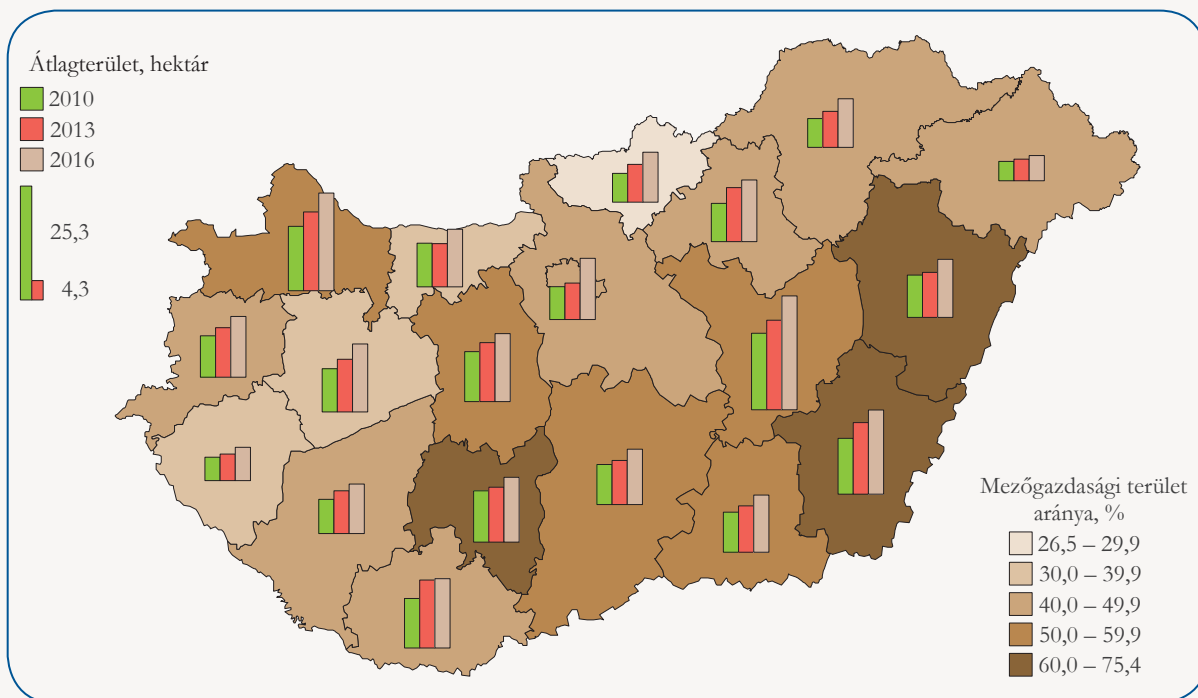

A mezőgazdasági terület a termőhelyi adottságokhoz igazodva az Alföldön összpontosul (16. ábra). Az összes terület 10%-a Bács-Kiskun megyében, további 8–9%-a Békés, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyékben található. Így összességében az ország használt mezőgazdasági területének közel negyede a Dél-Alföldön van.

16. ábra

A mezőgazdasági terület aránya az egyes megyék teljes területéhez képest és az egy gazdaságra jutó átlagos mezőgazdasági terület változása, 2010–2016*

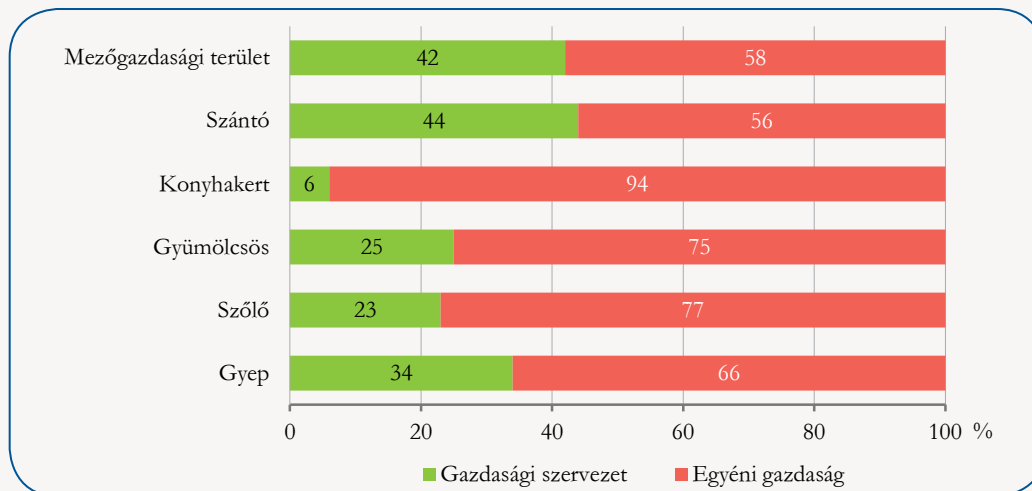

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

2016-ban a mezőgazdasági terület 42%-a volt a gazdasági szervezetek, 58%-a pedig az egyéni gazdaságok használatában. Az egyéni gazdaságok az átlagostól jóval nagyobb arányban (77 és 75%-ban) használták a szőlőterületeket és gyümölcsösöket, és természetesen a konyhakertek szinte teljes területe is az egyéni gazdaságokhoz tartozott (17. ábra). Az utóbbi használata a gazdaságok számának csökkenésével párhuzamosan egyre jobban visszaszorul, a használók száma a 2013-as érték 55, a terület 59%-ára csökkent, és mindössze 8472 hektár volt 2016-ban.

17. ábra

A mezőgazdasági terület használatának megoszlása művelési áganként, 2016

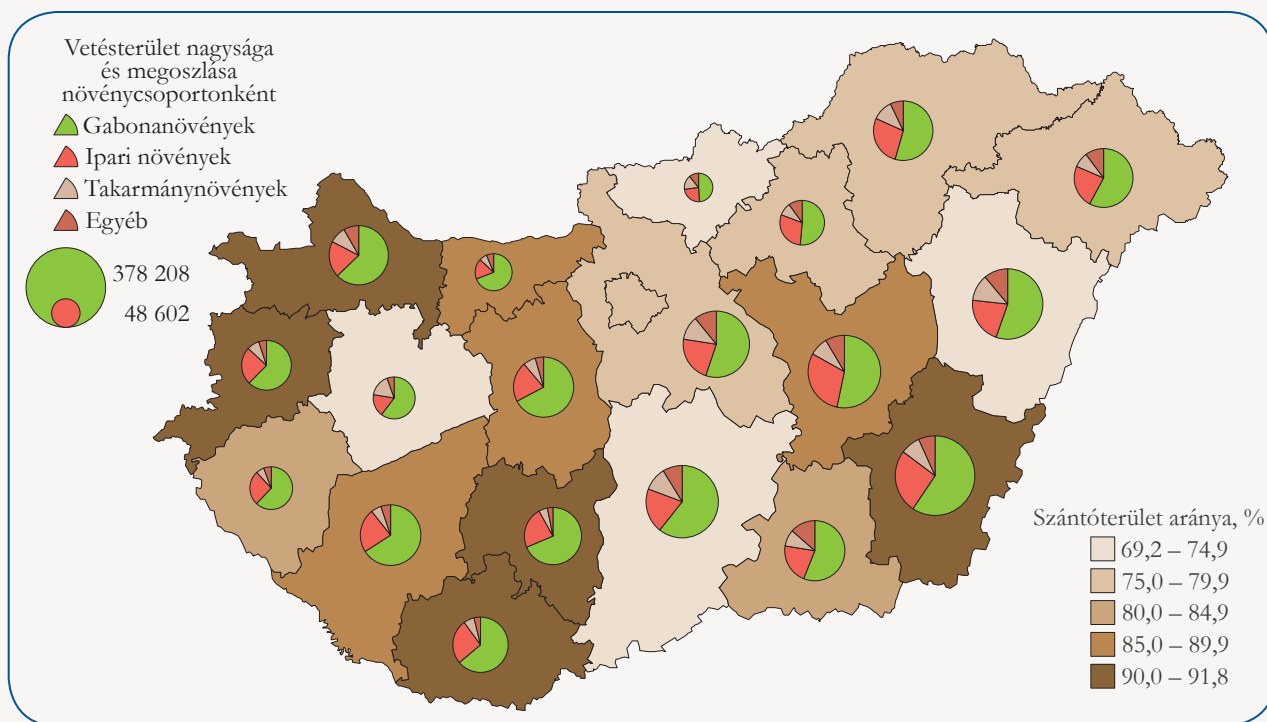

3.1. Szántóföldi növénytermesztés

A szántóterület mezőgazdasági területen belüli aránya az ország északnyugati részében, valamint Baranya, Tolna és Békés megyékben a legmagasabb. Nagy kiterjedésű szántóterületek jellemzik Bács-Kiskun és Hajdú-Bihar megyéket, azonban a mezőgazdasági területen belüli részarányuk alacsony, hasonlóan, mint Nógrád és Veszprém megyékben (70%) (18. ábra). A szántóföldi növénytermesztés szempontjából egyik legjelentősebb megyénk Békés, ahol az ország összes szántóterületének közel 10%-a található, és ez a művelési ág 90% feletti részarányt képvisel a megye mezőgazdasági területeiből.

18. ábra

A szántóterület aránya a mezőgazdasági területből, a vetésterület nagysága és szántóföldi növénycsoportok szerinti megoszlása, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

2010 és 2016 között a gabonafélék részaránya 2,9 százalékponttal csökkent, így 2016-ban a szántóföldi vetésterület 60%-át foglalták el (19. ábra).

A gabonanövények területének jelentős része (986 ezer hektár) az Alföldön található, ahol az egyéni gazdaságok szerepe a jelentősebb, hiszen a földek harmada áll csak szervezetek kezelésében, míg a többi régió esetében ez az arány 43% feletti. Gabonaféléket a szervezetek jellemzően 20–200, illetve 500–1000 hektáros területeken, míg az egyéni gazdák 5–50, valamint többnyire saját fogyasztásra, 0,2–2 hektáros területeken vetnek. A szervezetek által vetett gabonanövények területe jelentősen csökkent, majdnem 147 ezer hektárral kevesebb a 6 évvel korábinál, a legnagyobb visszaesés Baranya és Somogy megyében volt. A nagy területű gazdaságok termelését egyrészt kisebb területen gazdálkodó szervezetek és egyéni gazdaságok, másrészt más növények vették át.

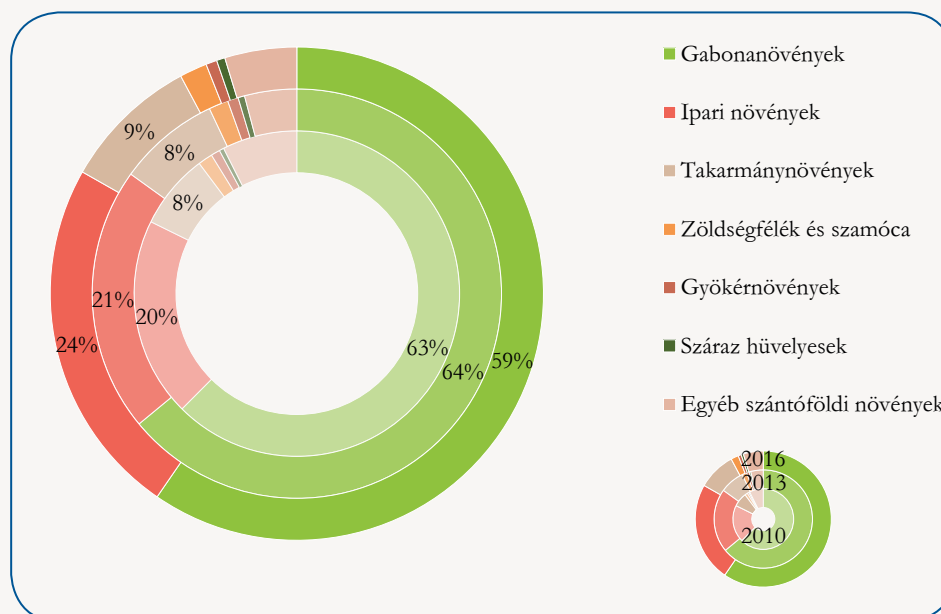
Az étkezési szokások és a kereslet megváltozása (termelési túlkínálat, bioetanol iránti mérséklődő igény), valamint a termeléshez kötött agrártámogatások több növénycsoport esetében is változásokat hoztak. 2016-ban kukorica helyett például tönköly- és durumbúzát, őszi árpát, repcét, napraforgót és szóját vetettek nagyobb arányban. Közép-Dunántúlon pedig 3 év alatt több mint kétszeresére nőtt a zöldségek vetésterülete.

A területalapú támogatások és a zöldítés hatása továbbra is érzékelhető, mind az ugaroltatott területek, mind a szalastakarmányok növekvő vetésterületében.

A vetésszerkezet mind méretkategória szerint, mind regionálisan jelentős különbségeket mutat: Budapest és Pest megyében például gyökérnövényeket és zöldségfélét jellemzően egyéni gazdaságok termelnek nagyobb területen, míg Fejér és Komárom megyékben döntően szervezetek.

19. ábra

A vetésterületen belüli szántóföldi növénycsoport megoszlásváltozása

3.2. Szőlőtermesztés

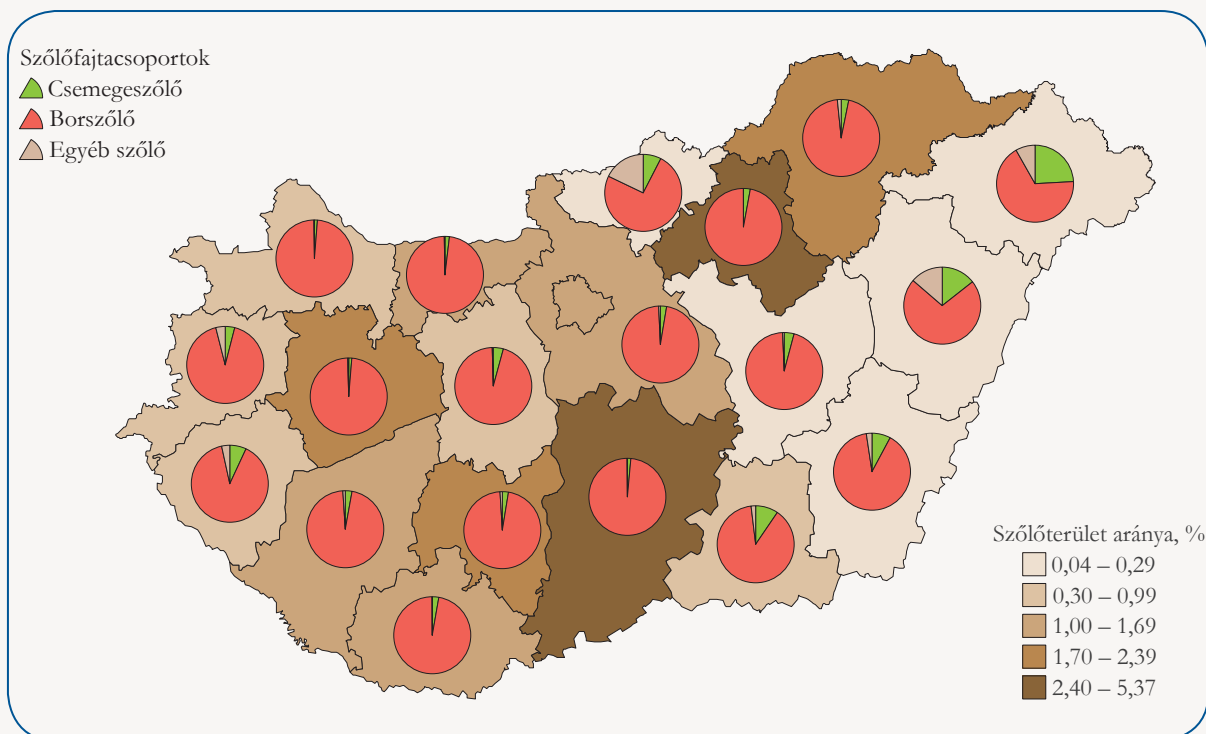
Szőlészettel többségében egyéni gazdálkodók foglalkoznak, ők művelik a terület több mint háromnegyedét, átlagosan 0,8 hektár körüli kis gazdaságokban, jelentős regionális különbségekkel.

Nyugat-Dunántúlon és Dél-Alföldön az egyéni gazdaságok szerepe meghatározó; Vas és Zala megyék egyéni gazdaságai átlagosan 0,1–0,2 hektáron gazdálkodnak, ezzel ellentétben Bács-Kiskun és Heves megyékben 2–3 hektáros átlagos szőlőterületek a jellemzők. A szervezetek szerepe a nagyobb, 30 hektár feletti földekre összpontosul, főként Dél-Dunántúlon, Fejér, Komárom, illetve Budapest és Pest megyében.

A szőlőterület több mint harmada a Kiskunsági borvidéknek otthont adó Bács-Kiskun megyében helyezkedik el, ahol jellemzően borszőlőtermeléssel foglalkoznak (20. ábra). A Mátrai és Egri borvidék révén Heves megyében található a szőlőterületek további 13%-a. Csemegeszőlőt és egyéb (úgynevezett direkttermő) fajtákat jellemzően a nem szőlőtermelésre specializálódott Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Nógrád megyékben termesztnek.

20. ábra

A szőlőterület aránya a mezőgazdasági területből és az egyes fajtacsoportok megoszlása megyénként, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

3.3. Gyümölcsstermesztés

A gazdálkodók országosan a mezőgazdasági terület 1,7%-át használják gyümölcsösként, jelentős regionális különbségekkel. A gyümölcsössterület elhelyezkedése koncentrált, az országos átlag hatszorosa, a teljes terület 34%-a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében van (21. ábra), ugyanakkor a legnagyobb csökkenés is itt, valamint Csongrádban, Budapesten és Pest megyében volt 2010 és 2016 között. Ennek ellenére a művelési ágban 2013 óta országosan mintegy 2500 hektáros növekedés figyelhető meg, döntően Heves, Bács-Kiskun és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben – ahol főleg meggyet és bodzát telepítettek.

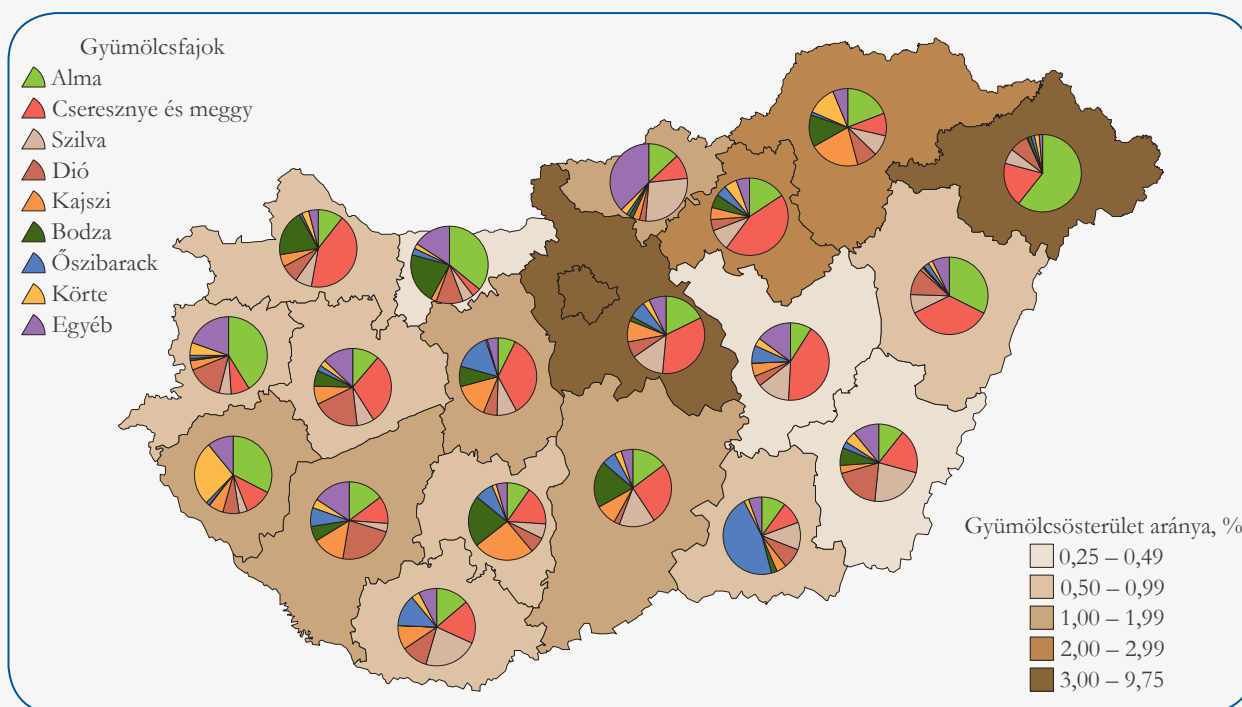
Magyarország legjelentősebb gyümölcse az alma, szintén rendkívül koncentráltan helyezkedik el. A legtöbb cseresznyét, meggyet, szilvát, diót és az alma közel kétharmadát Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében termelik.

A bodza termőterülete több mint harmadával nőtt 2010 és 2016 között, Bács-Kiskun megye mellett Győr-Moson-Sopronban és Borsod-Abaúj-Zemplénben telepítették jelentősebb területen.

Gyümölcsösültetvényt az egyéni gazdaságok 15, a gazdasági szervezetek közel 12%-a művel. A gyümölcsöst használó gazdasági szervezetek száma 22%-kal nőtt a 2010-ben mérthez viszonyítva, ezzel ellentétben mintegy 32 ezerrel, harmadával kevesebb egyéni gazdaság használatában volt az ebbe a művelési ágba tartozó terület.

21. ábra

A gyümölcsössterület aránya a mezőgazdasági területből és az egyes fajok jelentősége meggyenként, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

Az átlagos ültetvényt nagyság tekintetében is jelentősek a regionális különbségek: a déli régiók szervezetei jellemzően kisebb, 11 hektáros területen gazdálkodnak, míg Budapest és Pest, továbbá Győr-Moson-Sopron megyében 30 hektár feletti ez az érték. Vas és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék kivételével megállapítható, hogy az egyéni gazdaságok átlagosan nagyobb területen gazdálkodnak a nagyobb gyümölcsössterülettel rendelkező megyékben.

3.4. Gyepterületek

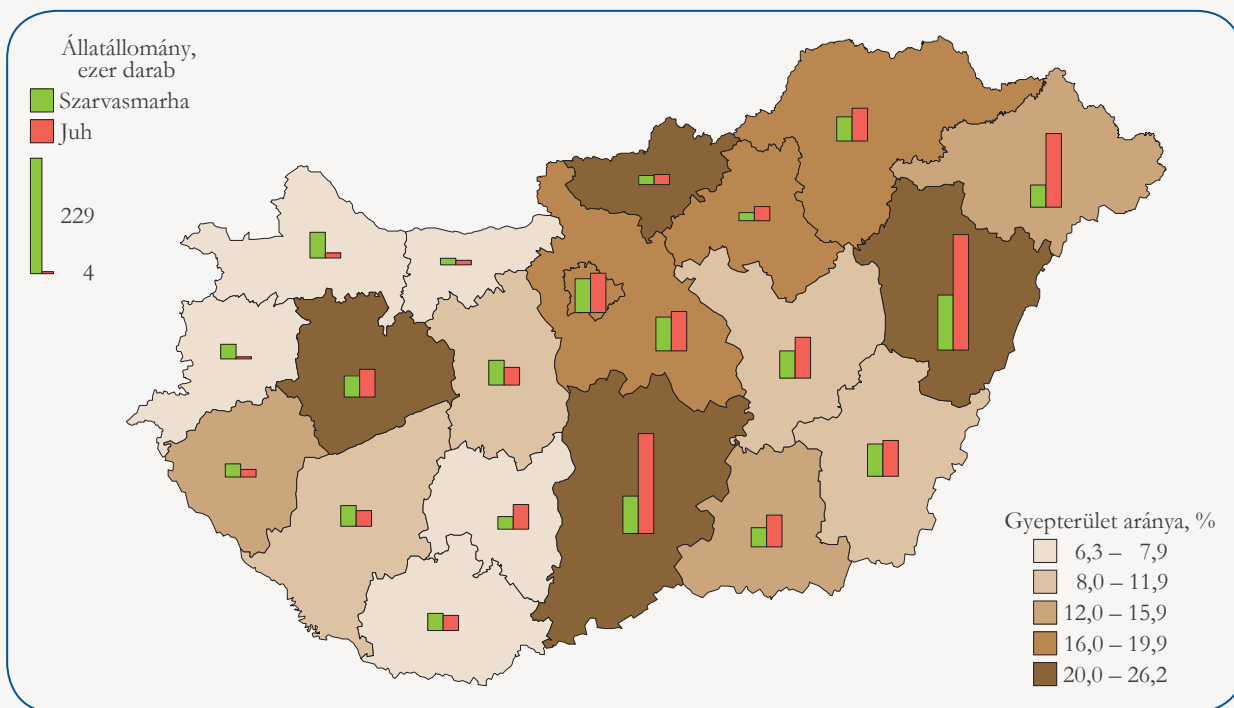
Országos átlagban a mezőgazdasági terület 15%-a gyepterület, amelynek többségét egyéni gazdaságok használják. Míg ők a 6 évvel korábrinál negyedével nagyobb területen, közel 97 ezer hektáron gazdálkodtak, a szervezetek által használt terület csökkent. Mivel ezzel párhuzamosan egyre több gazdasági szervezet használ gyepterületet (számuk 2010 és 2016 között 16%-kal nőtt), az általuk átlagosan használt terület 30%-kal csökkent (117 hektárról 82 hektárra).

A gyepterületek mezőgazdasági területen belüli aránya Bács-Kiskun, Hajdú-Bihar, Nógrád és Veszprém megyékben volt a legmagasabb (22. ábra). Ennek minősége nagyon heterogén, az összefüggő, jó minőségű ősgyep, valamint az elaprózott, csak külterjes legeltetésre alkalmas területek is megtalálhatók. A gyepek túlnyomó többségét kaszálás helyett legeltetéssel hasznosítják a gazdálkodók, ami a kérődző állatok leggazdaságosabb takarmányozási módja. A fent említett megyék közül Bács-Kiskunban és Hajdú-Biharban jelentős az esetlegesen legelőterületeket igénylő állatfajok aránya. Számottevő nagyságú gyepterületek tartoznak ezen kívül természetvédelmi területek alá, mint például a Kiskunsági és Hortobágyi Nemzeti Park, ahol a hagyományos állattartás támogatása kiemelt szerepet kap. Viszonylag magas a juhállomány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, annak ellenére, hogy a gyepterületek aránya itt a többi megyéhez képest alacsonyabb (13%).

22. ábra

A gyepterületek mezőgazdasági területen belüli aránya, valamint a szarvasmarha- és juhállomány, 2016*

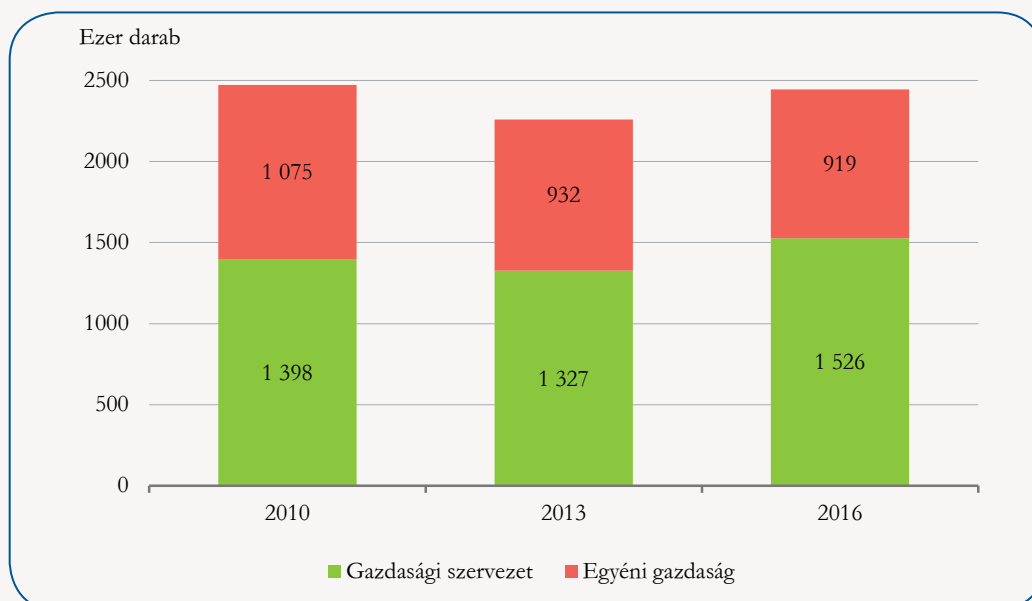
* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

4. Állatállomány

2016-ban az ország 262 ezer gazdaságában több mint 2,4 millió állategységnek megfelelő állatállományt tartottak. 2010-hez hasonlóan az állomány nagysága a gazdasági szervezeteknél 9,1%-kal nőtt, az egyéni gazdaságoknál 14%-kal csökkent, de összességében 2016-ra az állatállomány nagysága állategységben kifejezve 1,1%-kal lett kevesebb (23. ábra).

23. ábra

Állatállomány nagysága

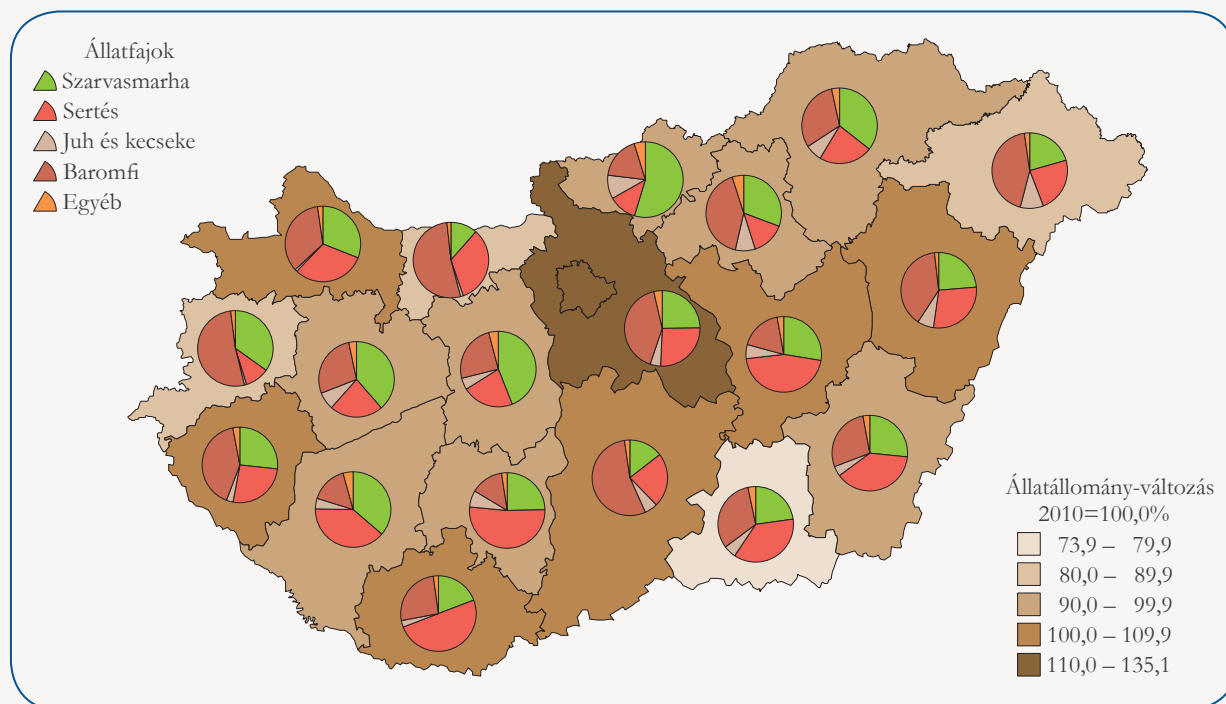

A legtöbb mezőgazdasági haszonállatot állategységben kifejezve Bács-Kiskun és Hajdú-Bihar megyékben tartották. Bács-Kiskunban az állományt a szervezetek és az egyéni gazdaságok fele-fele arányban tartják, míg Hajdú-Biharban a szervezeteknél található az állomány 71%-a. Ebben a két megyében van összességében az ország állományának harmada. A legkisebb állománnyal Heves, Nógrád és Vas megye rendelkezett, e 3 megyében együttesen az országos állomány mindössze 5,0%-a található.

2010 és 2016 között az állatállomány nagysága – Budapesten és Pest megyében meghatározóan, de emellett Győr-Moson-Sopron, Zala, Baranya, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun, valamint a legnagyobb állatállománnyal rendelkező két alföldi megyében is – emelkedett (24. ábra).

24. ábra

Állategységben kifejezett állományváltozás (2010=100%) és az állatfajok megoszlása megyénként, 2016*

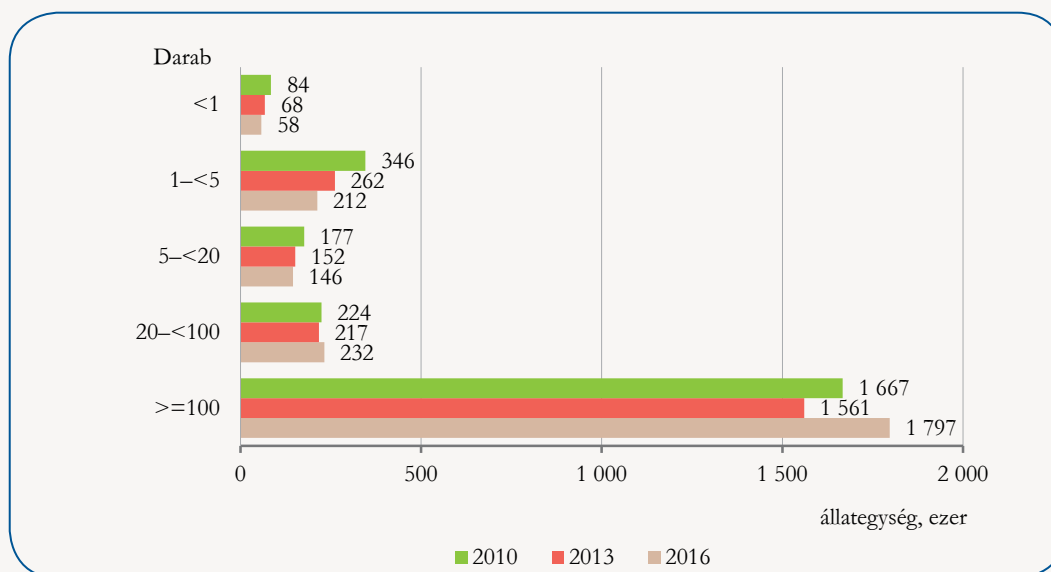
* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

A 2016-os összeírás adatai alapján 2900 gazdasági szervezet és 259 ezer egyéni gazdaság foglalkozott állattartással. Míg az állattartó gazdasági szervezetek száma harmadával nőtt, addig az egyéni gazdaságoké harmadával csökkent a 2010. évi összeíráshoz képest. A gazdasági szervezeteknél az emelkedés elsősorban az Alföldet érintette, ugyanakkor az egyéni gazdaságoknál bekövetkezett csökkenés szinte minden régióban ugyanakkora mértékű volt.

Az állategységet méretkategóriánként vizsgálva, a legnagyobb kivétellel szinte minden méretkategóriában csökkent az állatállomány (25. ábra). 2016-ban az állomány legjelentősebb részét a 100 állategységnél nagyobb állatállománnyal rendelkező gazdaságok tartották.

25. ábra

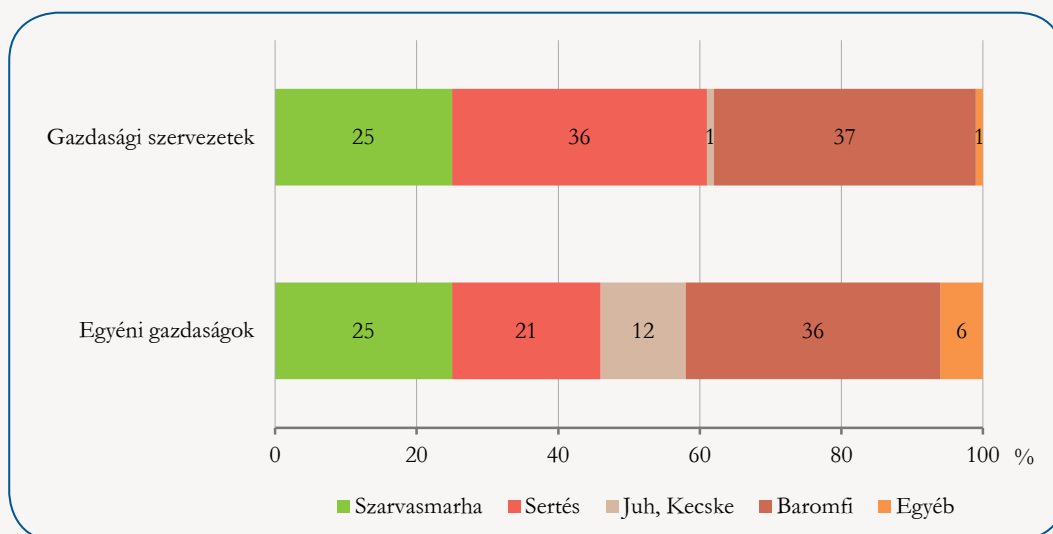
Állatállomány, állategység nagyságkategóriánként

Az állategységet alapul véve az állatállomány állatfajok szerinti szerkezetét a gazdasági szervezetekben a baromfi és a sertés, az egyéni gazdaságokban a baromfi, illetve a szarvasmarha túlsúlya határozta meg. A juh- és a kecsketartás továbbra is az egyéni gazdaságokra jellemző tevékenység (26. ábra).

26. ábra

Az állatállomány megoszlása gazdálkodási formánként, állategység alapján, 2016

4.1. Szarvasmarhatartás

2010 és 2016 között a szarvasmarha- (842 ezer) és a tehénállomány (379 ezer) is egyaránt 19%-kal emelkedett. A tehenek száma 64 ezerrel volt több a 2010. évinél.

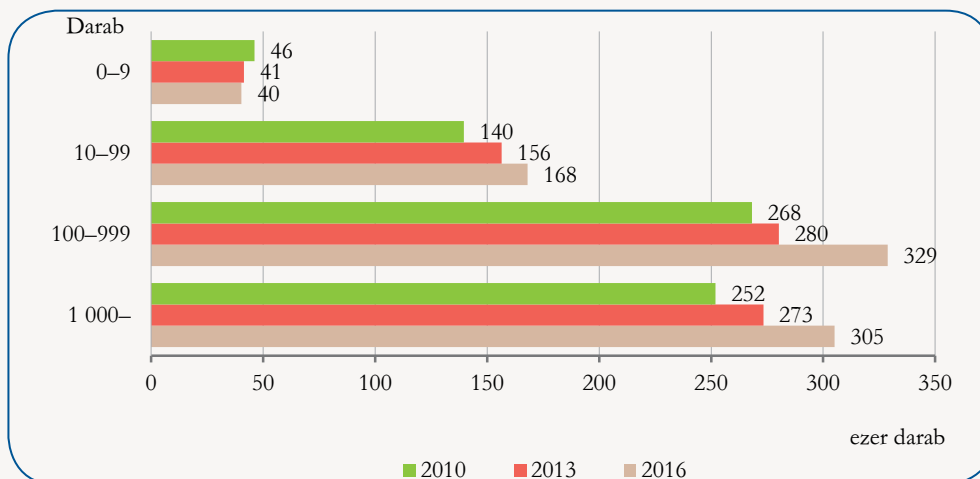
Az állomány 61%-át a gazdasági szervezetek, 39%-át az egyéni gazdaságok tartották. A mezőgazdasági tevékenységet végző összes gazdasági szervezet 13, az egyéni gazdaság 4,0%-a tartott szarvasmarhát, ez az arány 2010-ben 12, illetve 3,2% volt. 2010 óta a szarvasmarhát tartó gazdasági szervezetek száma 32%-kal nőtt, az egyéni gazdaságoké 6,6%-kal csökkent.

A szarvasmarhát tartó gazdasági szervezetek 54%-a 100-nál több egyedet tartott; e gazdálkodási forma esetében az átlagos állomány nagyság 418 darab volt. 2016-ban az egyéni gazdálkodók esetében az 1–9 szarvasmarhát tartók méretkategóriájába esett a gazdaságok 61%-a, ugyanakkor 100-nál több marhát csak 4,0%-uk tartott. Esetükben az egy gazdaságra jutó átlagos létszám 19 volt, ami jóval alacsonyabb, mint a szervezeti átlagos állatállomány.

A szarvasmarha-állomány nagysága a legkisebbet kivéve minden méretkategóriában nőtt, legjelentősebben a 100–999 közötti egyedszámú kategóriában, így ebben a méretkategóriában tartották 2016-ban a legtöbb szarvasmarhát (27. ábra).

27. ábra

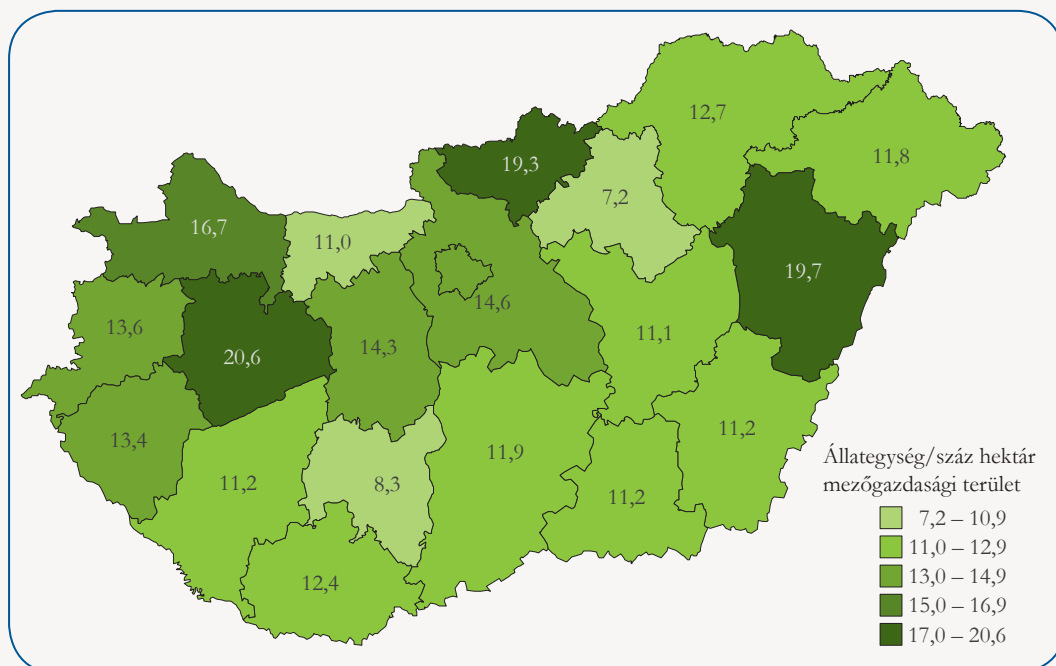
Szarvasmarha-állomány nagyságkategóriánként

A legtöbb szarvasmarhát, a teljes állomány 13%-át Hajdú-Bihar megyében tartották 2016-ban. Az országosan 6 év alatt bekövetkezett 136 ezres állománygyarapodás több mint a negyede ennek a megyének köszönhető. A mezőgazdasági területhez viszonyítva jelentős még az állomány Veszprém és Nógrád megyékben is, ahol 21, illetve 19 szarvasmarha jutott száz hektár mezőgazdasági területre (28. ábra).

28. ábra

Szarvasmarhaállomány-sűrűség, 2016*

4.2. Sertéstartás

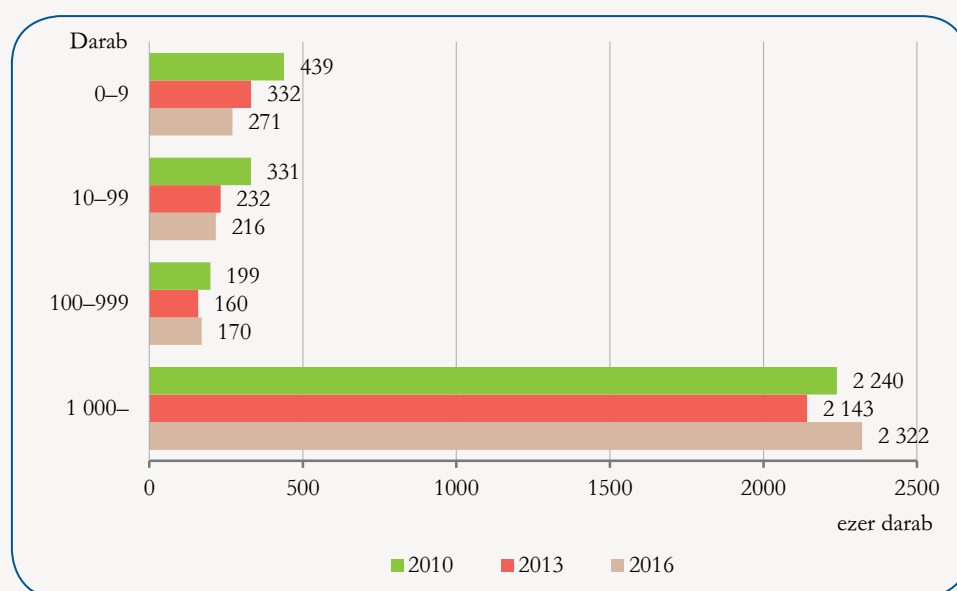
2016-ban a gazdasági szervezetek 8,0%-a tartott sertést, számuk a 6 évvel ezelőttinél közel másfélszerese, 751 volt. A 111 ezer sertéstartó egyéni gazdaság az egyéni gazdaságok 26%-át jelentette. Bár a sertésállomány meghaladta a 2,9 milliót, ez a 2010. évi adathoz 7,1%-kal alacsonyabb, míg a 2013. évinél 3,9%-kal magasabb volt. A sertés-, ezen belül az anyakocaállomány 76, illetve 77%-át a gazdasági szervezetek tartották. 2010 óta az egyéni gazdaságok 248 ezerrel csökkentették, a gazdasági szervezetek 19 ezerrel növelték állományukat.

A sertést tartó gazdasági szervezetek 33%-a 1000-nél több, 35%-a 10–99 közötti darabszámú állományt tartott. A sertést tartó egyéni gazdálkodók 91%-a pedig csupán 1–9 darab közötti állománnyal rendelkezett. A gazdasági szervezeteknél az átlagos állományméret 2996 (szemben a 2010. évi 4299-cel), míg az egyéni gazdaságoknál 6,6 darab (2010-ben 5,3 darab) volt.

A sertésállomány nagysága minden méretkategóriában csökkent a legnagyobb kivételével, ahol 8,1%-os állománynövekedés volt. 2016-ban az állomány 78%-át az 1000 sertésnél többet tartó gazdaságoknál tartották (29. ábra).

29. ábra

Sertésállomány nagyságkategóriánként

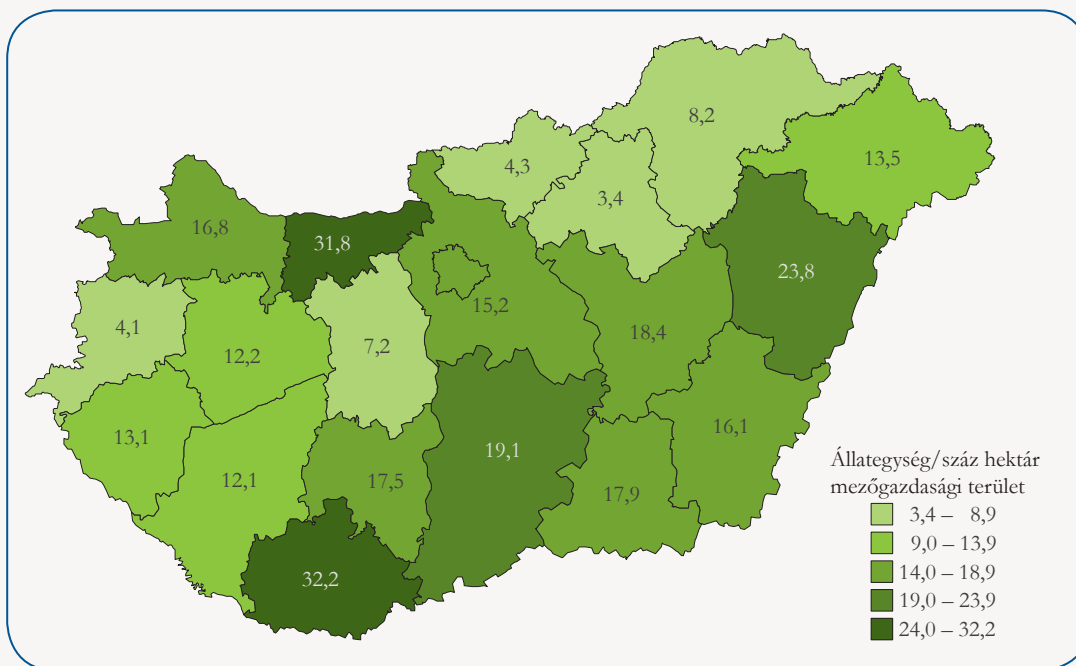
A legtöbb sertést (a teljes állomány 28%-át) Dél-Alföldön tartották, a megyék közül közel 400 ezer darabbal Hajdú-Bihar megye a meghatározó, annak ellenére, hogy 6 év alatt itt 83 ezres állománycsökkenés történt. Dunántúlon Baranyában és Győr-Moson-Sopron megyében volt a legnagyobb állomány, Baranyában 8,2, míg Győr-Moson-Sopron megyében 5,2%-át tartották a teljes állománynak.

Mezőgazdasági területre vetítve jelentős a sertésállomány Komárom-Esztergom és Baranya megyékben is. Itt 32 sertés jutott száz hektár mezőgazdasági területre, ami 8-cal több, mint a legnagyobb sertésállománnyal rendelkező Hajdú-Bihar megyéé (30. ábra).

30. ábra

Sertésállomány-sűrűség, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

4.3. Baromfitartás

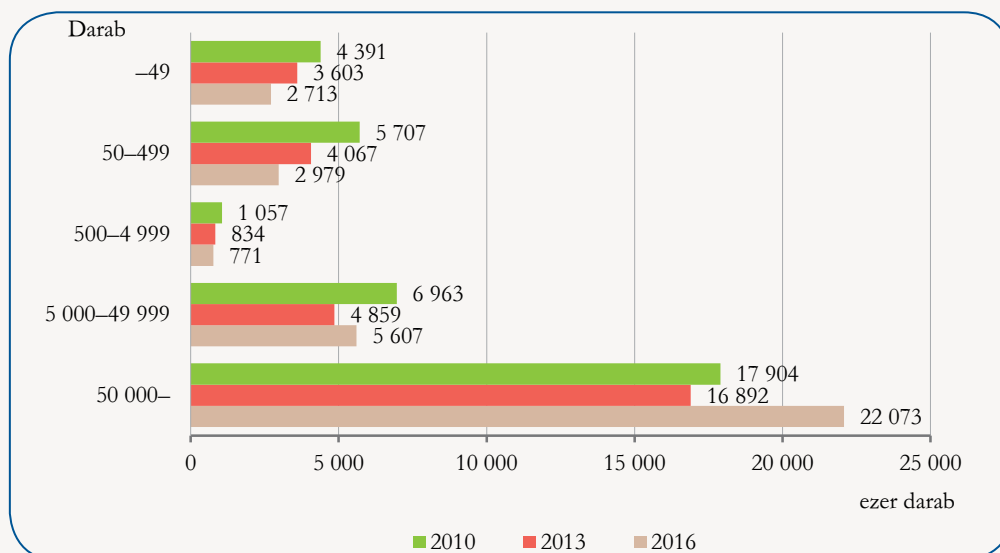
2016-ban tyúkot a gazdasági szervezetek 5,5, az egyéni gazdaságok 43%-a tartott, előbbi 1,5, utóbbi 11 százalékponttal alacsonyabb a 2010. évi értéknél.

2016-ban a tyúkok száma meghaladta a 34 milliót, ami a 2010. évinél 5,2%-kal alacsonyabb, míg a 2013. évinél 13%-kal magasabb volt. A tyúkállomány 31%-át az egyéni gazdaságok tartották, ez 14 százalékpontos csökkenés 2010 óta.

A gazdaságok közül a tyúkot tartók több mint háromnegyede 50-nél kevesebb állatot tartott, ugyanakkor a tyúkállomány 65%-át az 50 ezernél több tyúkot tartók nevelték. A legnagyobb nagyságkategóriát leszámítva minden kategóriában csökkent az állomány nagysága (31. ábra).

31. ábra

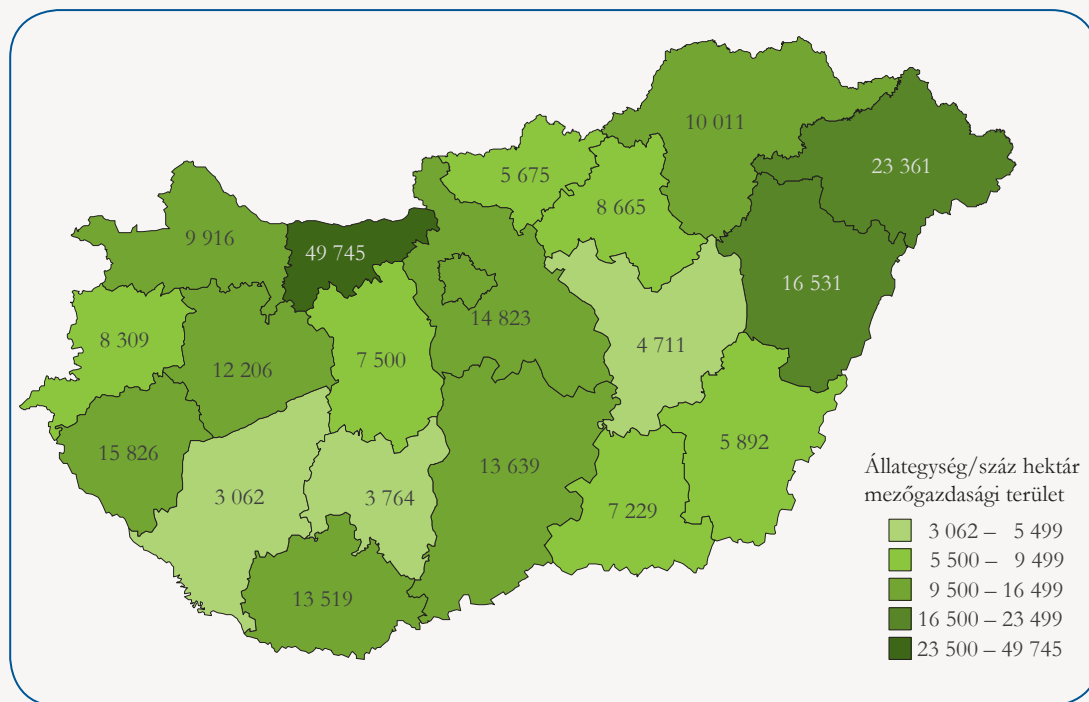
Tyúkállomány nagyságkategóriánként

2016-ban a tyúkállomány Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun megyékben volt a legnagyobb, állategységben mérve ezekben a megyékben tartották az összállomány 36%-át. Komárom-Esztergom megyében jutott a legtöbb tyúk (49 745 állategység) száz hektár mezőgazdasági területre (32. ábra).

32. ábra

Tyúkállomány-sűrűség, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

2016 júniusában ludat a gazdasági szervezetek 1,2, az egyéni gazdaságok 3,9%-a tartott, a 3,5 milliós lúdállomány több mint felét a gazdasági szervezetek tartották. 2010 óta a gazdasági szervezetek szerepe tovább nőtt, ugyanis az egyéni gazdaságok 332 ezerrel csökkentették, a gazdasági szervezetek 908 ezerrel növelték az állományukat.

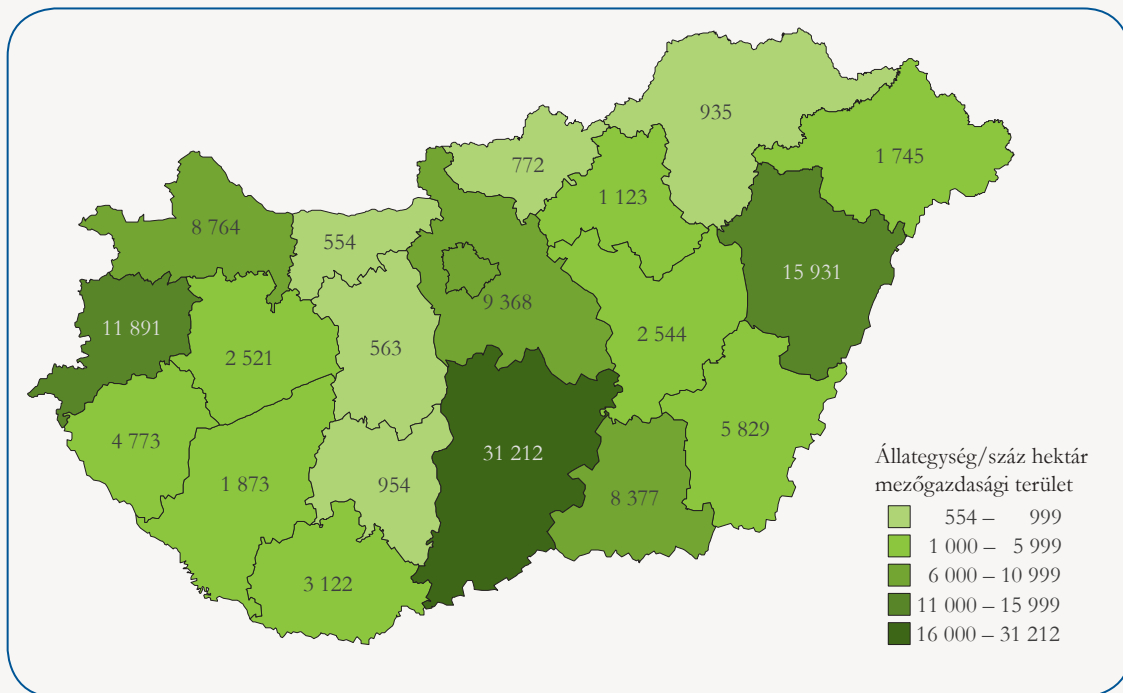
2016-ban kacsát a gazdasági szervezetek 1,0, az egyéni gazdaságok 9,1%-a tartott. 2010 óta a kacsát tartó gazdasági szervezetek száma 48%-kal nőtt, ugyanakkor az egyéni gazdaságoké 41%-kal csökkent. Az 5,5 milliós kacsállomány 2010 óta 9,7%-kal emelkedett.

Pulykát a gazdasági szervezetek 1,2, az egyéni gazdaságok 1,9%-a tartott. A 3,2 milliós pulykaállomány mindössze 16%-át tartották az egyéni gazdaságok.

A ludat, kacsát, pulykát tartó gazdaságok közül több mint 90% tartott 50-nél kevesebb állatot, míg az állomány 46, 50 és 52%-át az 50 ezernél többet tartók nevelték. Az ország lúdállományának 37%-át Hajdú-Bihar megyében, a kacsák 61%-át Bács-Kiskun, a pulykák 20–20%-át Győr-Moson-Sopron és Vas megyében tartották. Bács-Kiskun, Hajdú-Bihar és Vas megyékben jutott a legtöbb baromfi állategységben mérve száz hektár mezőgazdasági területre (33. ábra).

33. ábra

Egyéb baromfiállomány-sűrűség, 2016*

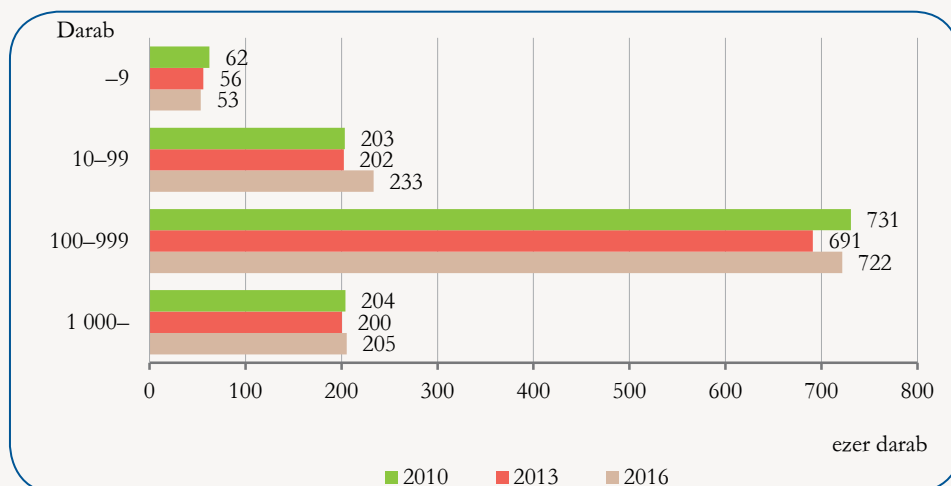
* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

4.4. Juh- és kecsketartás

2016 nyarán a gazdasági szervezetek 6,0, az egyéni gazdaságok 5,7%-a tartott juhot. 2010 óta a juhot tartó gazdasági szervezetek száma közel másfélszeresére nőtt (565), míg az egyéni gazdaságoké 9,5%-kal 23,9 ezerre csökkent. 2010 és 2016 között a juhállomány 1,1%-kal emelkedett, és 2016 júniusában a juhok száma több mint 1,2 millió volt. Az állomány 86%-át az egyéni gazdaságokban tartják, ez a 2000-es évek eleje óta nem változott.

34. ábra

Juhállomány nagyságkategóriánként

A juhot tartó gazdasági szervezetek fele a 10–99 közötti, harmada pedig a 100–999 közötti állomány nagyságkategóriába esett. Az átlagos állománynagyság a gazdasági szervezetek esetében 291 volt. A juhot tartó egyéni gazdálkodók 58%-a 10-nél kevesebb, 32%-a 10–99 közötti létszám-kategóriába esett.

Esetükben az egy gazdaságra jutó átlagos állomány nagyság 44 darab volt, ami a 6 évvel korábbihoz képest 12 százalékpontos növekedés.

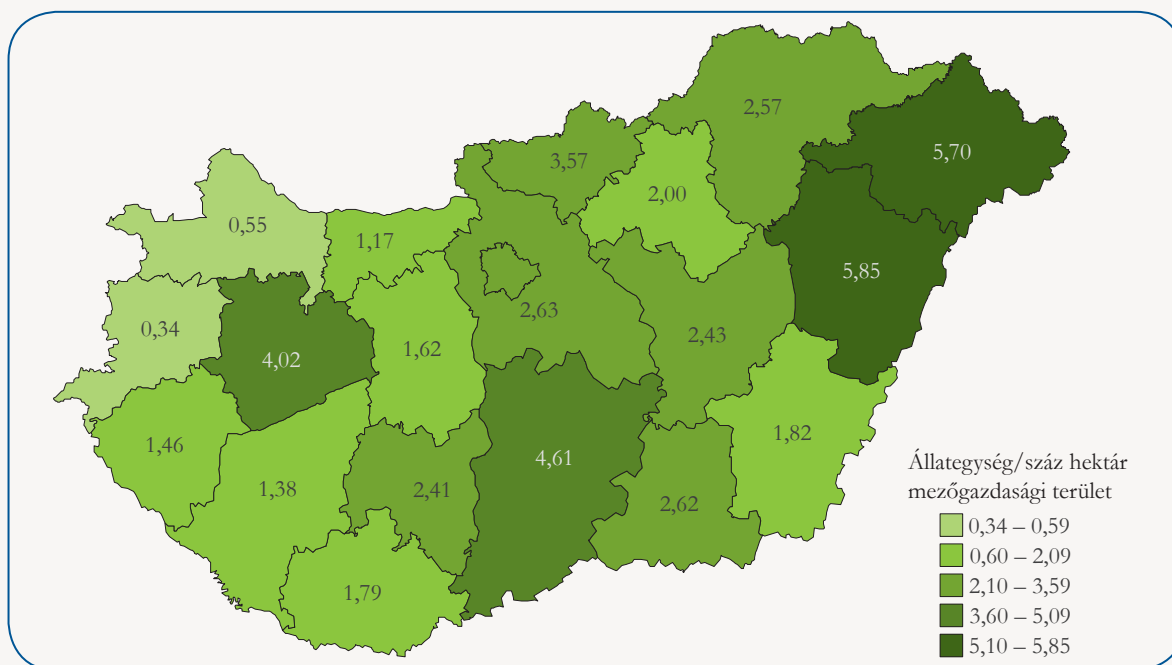
Az országos juhállomány több mint harmadát Észak-Alföldön tartották. Ezen belül Hajdú-Bihar megye áll az első helyen, ahol az összlétszám közel ötödét számlálták. 2013-ban a legtöbb juh még Bács-Kiskun megyében volt. A Hajdú-Bihar megyében tartott 229 ezres állomány közel annyi, mint a Dunántúl juhtartóinak a teljes állománya (236 ezer).

A kecskét tartó gazdasági szervezetek száma 71-ről 110-re emelkedett, míg az egyéni gazdaságoké 16,6 ezer volt, ami 16%-kal kevesebb a 6 évvel korábbinál. A 100 ezres kecskelétszám 9 ezerrel több, mint a 2010. évi. Ennél az állatfajnál Bács-Kiskun megye 11%-os részesedése a legnagyobb, de emellett jelentős Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéké is, az állomány 8,5, illetve 8,3%-a volt ezekben a megyékben.

Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben száz hektár mezőgazdasági területre állategységben mérve együttesen mintegy 6 juh és kecske jutott (35. ábra).

35. ábra

Juh- és kecskeállomány-sűrűség, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

5. Munkaerő-ráfordítás

5.1. A gazdasági szervezetek munkaerő-felhasználása

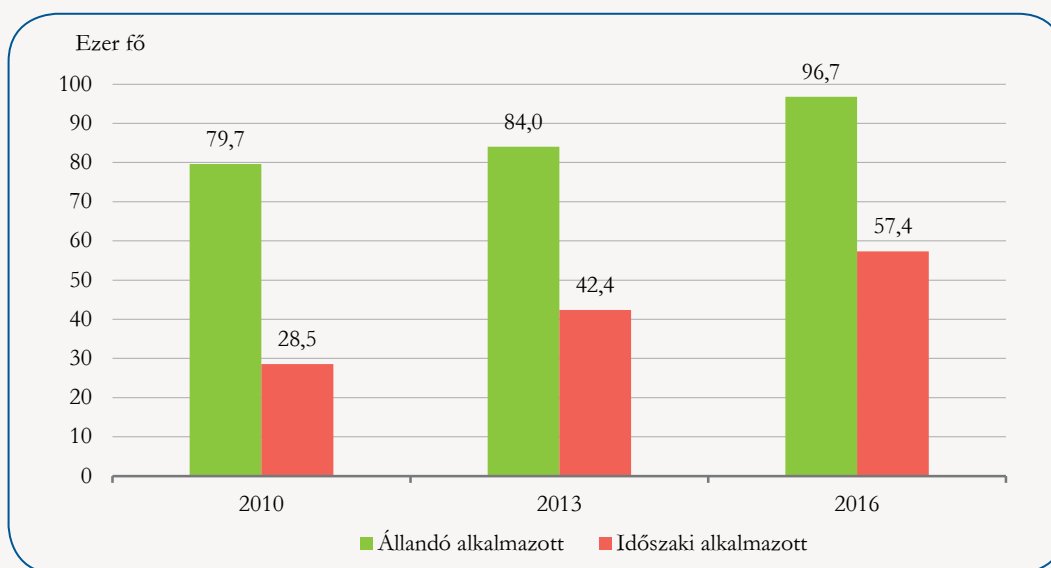
A gazdasági szervezetek 2016. június 1-jét megelőző 12 hónapra vonatkozólag 97 ezer fő állandó, valamint 57 ezer fő időszakos alkalmazottat jelentettek. Előbbiek száma 17, utóbbiaké 29 ezerrel több a 2010-ben mért értéknél, a többlet elsősorban a hosszabb időtartamú idénymunkát végzők körében jelentkezett. Ez az állandó alkalmazottak körében 21%-os, az időszakos alkalmazottak esetében kétszeres emelkedést jelent a 2010. évi összeíráshoz viszonyítva. A növekedés mindkét foglalkoztatási forma esetében folyamatos a 2010. évi összeírás óta.

Mindez azt is jelenti, hogy az állandó alkalmazottak 2010-ben mért 74%-os aránya 2016-ra 63%-ra csökkent (36. ábra), azaz a gazdasági szervezetek esetében a foglalkoztatás folyamatosan tolódik el az időszakos, szezonális munkaerő alkalmazása felé. Ha ugyanezt éves munkaerőegységben vizsgáljuk,

akkor az látható, hogy 2010-ben a mezőgazdasági tevékenység 90%-át állandó foglalkoztatottak végezték, azonban ez a részesedés 2016-ra 79%-ra csökkent (37. ábra). A csökkenő részarány ellenére, még mindig az állandó alkalmazottak munkavégzése a domináns.

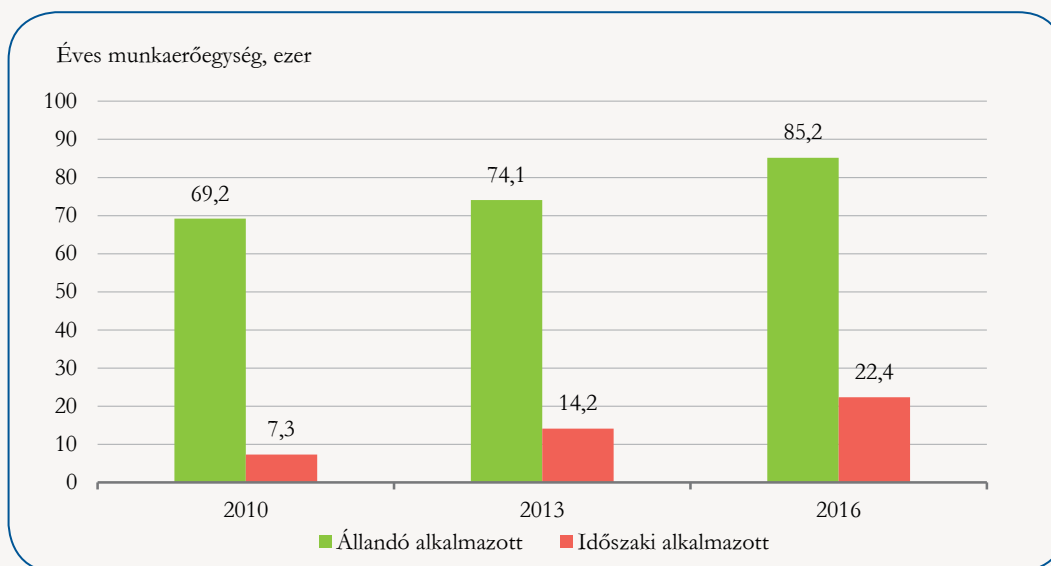
36. ábra

A gazdasági szervezetekben dolgozók száma

37. ábra

A gazdasági szervezetekben dolgozók ledolgozott munkaideje

A legtöbb állandó és a legtöbb időszaki alkalmazottat is az Észak-Alföld szervezetei alkalmazták, összhangban azzal, hogy itt működött a legtöbb mezőgazdasági tevékenységet végző gazdasági szervezet, illetve itt található a gazdasági szervezetek által jelentett mezőgazdasági terület 18 és az állategység 27%-a.

Az **állandó alkalmazottak** létszáma Észak-Alföldön 33%-kal (5700 fő), Észak-Magyarországon, 39%-kal (2700 fő) nőtt, ezzel szemben Nyugat-Dunántúlon 7,3%-kal (mintegy 700 fő) csökkent.

Megyei szinten vizsgálva továbbra is Hajdú-Bihar megyében dolgozik a legtöbb állandó alkalmazott, az összes ebben a formában alkalmazott munkaerő 10%-a itt tevékenykedik. A legalacsonyabb létszámot (összhangban az alacsony gazdaságszámmal) Nógrád megyében találjuk, az összes állandó alkalmazott mindössze 1,2%-a dolgozik itt.

Az állandó alkalmazottak száma Nyugat-Dunántúlon jelentősen (7,3%-kal), ezen belül Győr-Moson-Sopron és Vas megyében nagymértékben (10, illetve 6,6%-kal) csökkent. Zala megyét kismértékű mérséklődés, a szomszédos Veszprém megyét – mindössze 1,4%-os a növekedés – stagnálás jellemezte. Az összes többi megyében az alkalmazottak száma nőtt: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 92, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 50, Baranya megyében 42, Somogy megyében 32%-kal.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a gazdasági szervezetek alkalmazottainak mindössze 39%-a volt állandó alkalmazott (akik az elvégzett összes munkaóra 58%-át dolgozták le), a többi mezőgazdasági munka elvégzése az időszakos alkalmazottakra hárult. Az állandó alkalmazottak legmagasabb arányát Vas megyében találtuk, az ott dolgozók 88%-át alkalmazzák ebben a formában (akik az elvégzett összes munkaóra 97%-át dolgozták le) – itt tehát az időszakos munkavégzés aránya nagyon alacsony.

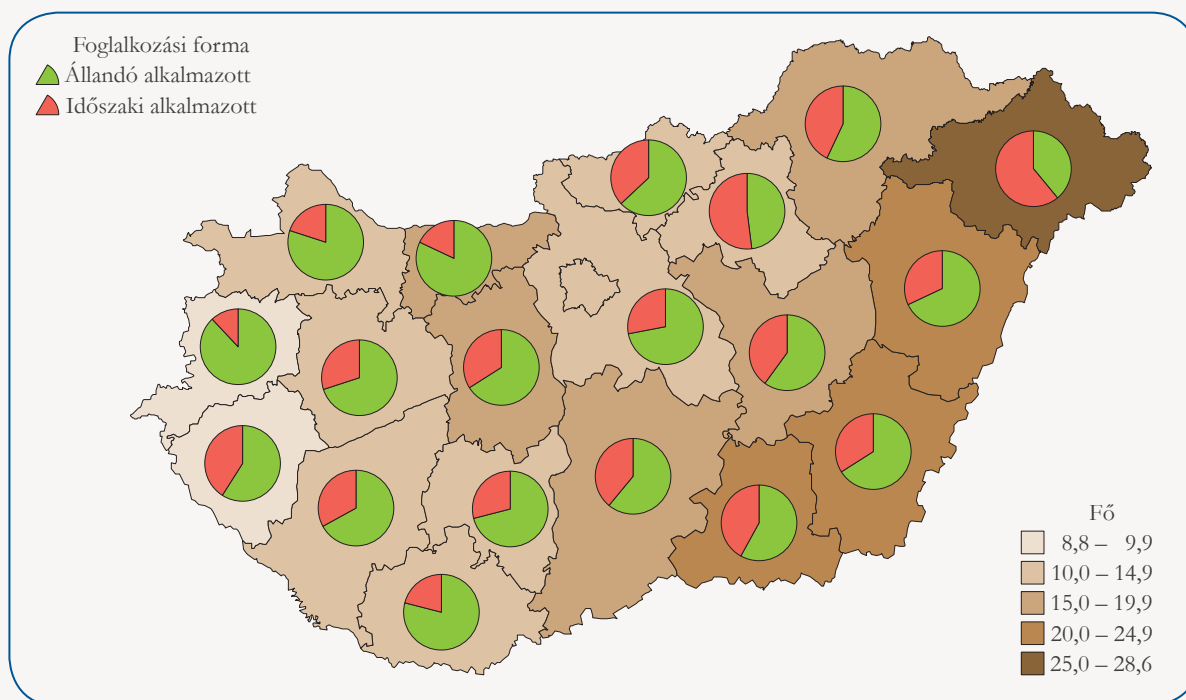
Megfigyelhető, hogy már 2010-ben is ugyanez a két megye volt a két szélső érték, de akkor még Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 47, míg Vas megyében 92%-os volt az állandó alkalmazottak részaránya.

2010 és 2016 között az **időszaki alkalmazottak** száma a kétszeresére bővült, jelentős regionális eltéréseket tapasztalva.

Az időszakos alkalmazottak közel fele éves szinten 56 munkanapnál kevesebbet dolgozott.

38. ábra

Egy gazdasági szervezetre jutó alkalmazottak száma és megoszlása foglalkoztatási forma szerint, 2016*

* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

5.2. Az egyéni gazdaságok munkaerő-felhasználása

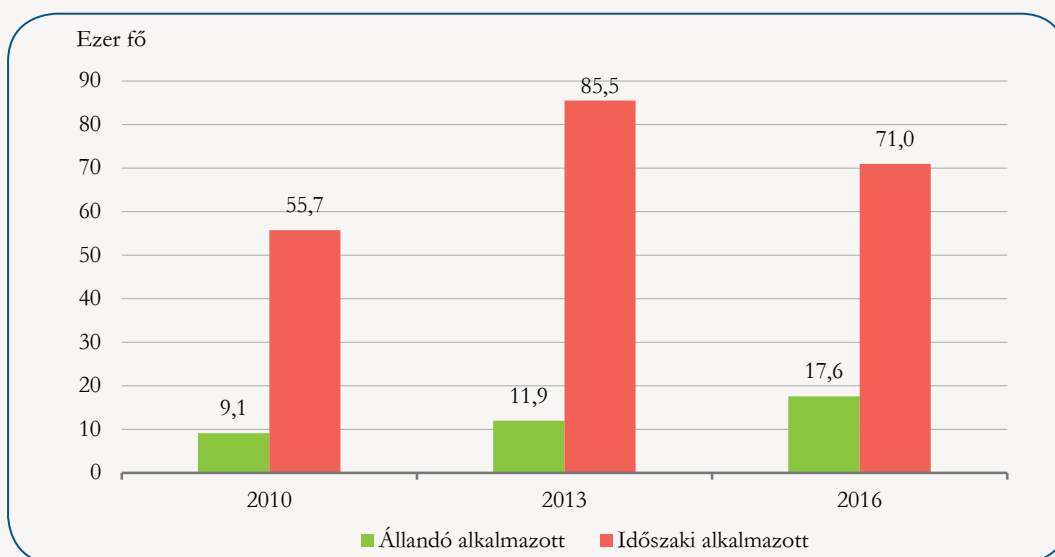
Az egyéni gazdaságok munkaerő-ráfordítása kettős szerkezetű. A mezőgazdasági tevékenységet ugyanis elsősorban nem fizetett személyek, hanem családtagok végzik, emellett a családi gazdaságok is foglalkoztatnak állandó, illetve időszakos alkalmazottakat (fizetett munkaerőt).

Az egyéni gazdaságok közel 18 ezer állandó és 71 ezer fő időszakos alkalmazottat foglalkoztattak a 2016 júniusát megelőző egy év során. Ez összességében mindkét esetben több, mint 2010-ben, az időszakos alkalmazottak száma viszont kevesebb, mint 2013-ban (39. ábra).

39. ábra

Az egyéni gazdaságokban alkalmazottként dolgozók száma

A legtöbb állandó alkalmazottat Dél-Alföld, míg a legtöbb időszaki alkalmazottat Észak- és Dél-Alföld egyéni gazdaságai alkalmazták.

A megyék közül a legtöbb állandó alkalmazottat Bács-Kiskun, valamint Pest megyében (Budapestet is beleértve) foglalkoztatták, míg Nógrád, Komárom-Esztergom és Baranya megyékben csak elvétve találunk fizetett állandó alkalmazottakat az egyéni gazdaságokban.

Időszaki alkalmazottak közül a legtöbben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun megyékben dolgoznak (15 ezer, illetve 14 ezer fő), míg mindössze 2–300 fő közötti becsült létszámról beszélhetünk Komárom-Esztergom, Vas és Zala megyék esetében.

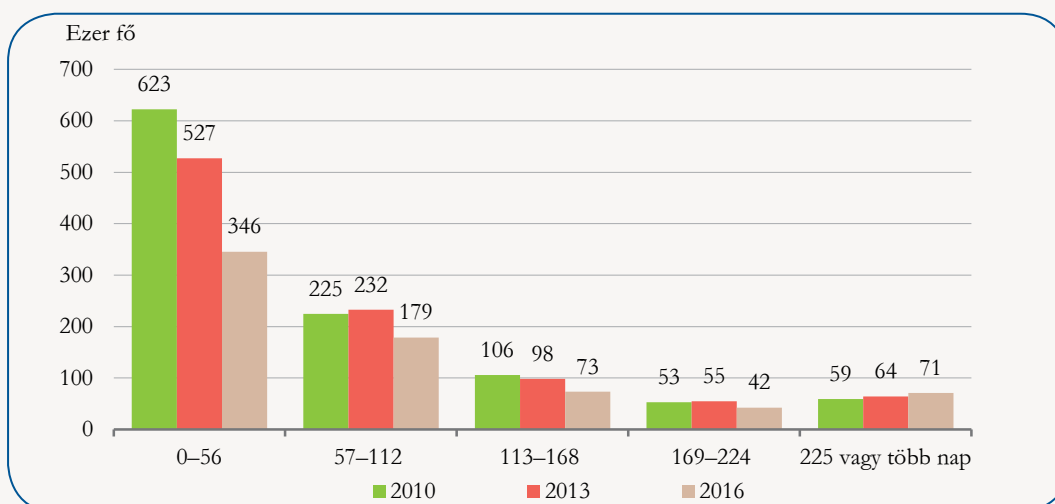
Az egyéni gazdaságok esetében az időszaki alkalmazás dominál az állandó foglalkoztatással szemben. Érdekeség, hogy ennek ellenére Vas és Zala megyékben az állandó alkalmazottak száma nagyobb az időszakiaknál.

Az időszaki alkalmazottak háromnegyede éves szinten 56 munkanapnál kevesebbet dolgozott.

2015. június 1. és 2016. május 31. között mintegy 711 ezer családtag végzett több-kevesebb mezőgazdasági tevékenységet, ami 2010-hez viszonyítva 33%-os csökkenést jelent, és alapvetően a gazdaságok számának 25%-os visszaesésével magyarázható. Számuk folyamatosan csökken, 2010-ben még meghaladta az 1 millió főt.

40. ábra

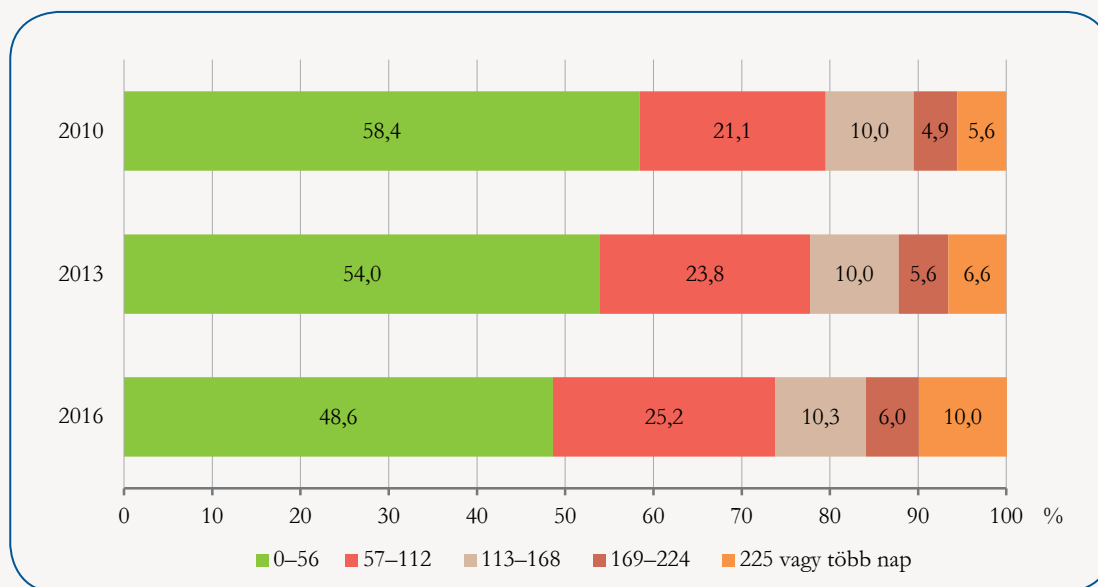
Családi munkaerő az egyéni gazdaságokban a ledolgozott munkanapok száma szerint

Az elmúlt 6 évben legnagyobb mértékben (44%-kal) azok száma csökkent, akik 56 napnál kevesebb mezőgazdasági munkát végeztek, míg 20%-kal emelkedett a 225 vagy annál is több napot dolgozók száma. Ugyanakkor az egész évben a gazdaságban dolgozó családtagok aránya 5,6-ról 10%-ra bővült. A családi munkaerőnek közel fele, éves szinten 56 munkanapnál kevesebbet dolgozott a gazdaságokban (41. ábra).

41. ábra

A családi munkaerő megoszlása az egyéni gazdaságokban a ledolgozott munkanapok száma szerint

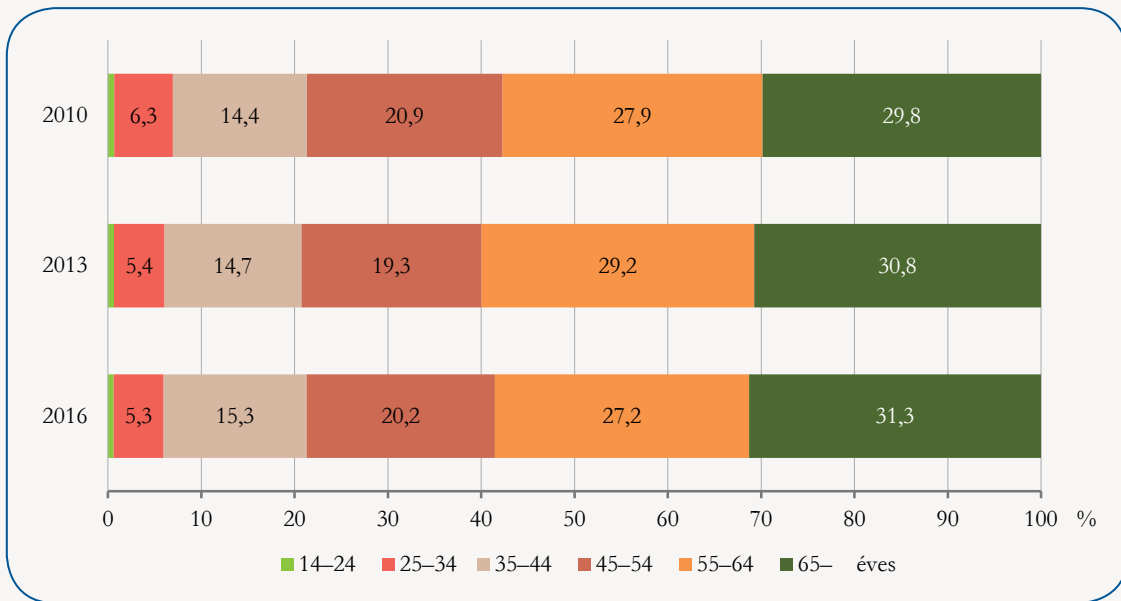
Észak-Alföldön dolgozott a legtöbb, Közép-Magyarországon a legkevesebb családi munkaerő Magyarországon. A megyék közül Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében találjuk a legnagyobb számú családi munkaerőt, itt 90 ezer fő tölt több-kevesebb időt a családi gazdaságokban, összhangban azzal, hogy a legtöbb egyéni gazdaság szintén ebben a megyében található (51 ezer). A legkevesebb családi munkaerő, ugyancsak az alacsony gazdaságszámmal összefüggésben, Komárom-Esztergom és Nógrád megyékben vett részt a családi gazdaságok munkájában. Megfigyelhető, hogy a családi munkaerő nagysága szinte teljes egészében a gazdaságszámtól függ. Az egy gazdaságra jutó családi munkaerő átlagos száma 1,6–1,7 fő volt az egyes megyékben, 2 fő Zala megyében.

5.3. Korösszetétel

Továbbra is kedvezőtlen a hazai termelők korösszetétele, és 2010 óta minimális a változás. 2016-ban az egyéni gazdálkodók 31%-a 65 év feletti, 6%-a 35 év alatti volt. Előbbi esetében 1 százalékpontos növekedés, utóbbi esetében 1 százalékpontos csökkenést regisztráltak 2010-hez képest (42. ábra). A gazdaságok számának visszaesésével párhuzamosan az összes korcsoport létszáma jelentősen csökkent, legnagyobb mértékben a 25–34 éves korosztályban, ahol a gazdálkodók létszáma 36%-ot esett vissza 2010-hez viszonyítva. Abszolút számban a legnagyobb visszaesés az 55–64 évesek körében volt, 41 és fél ezerrel kevesebb az ebbe a korosztályba tartozó gazdálkodók száma a 2010. évihez képest (43. ábra).

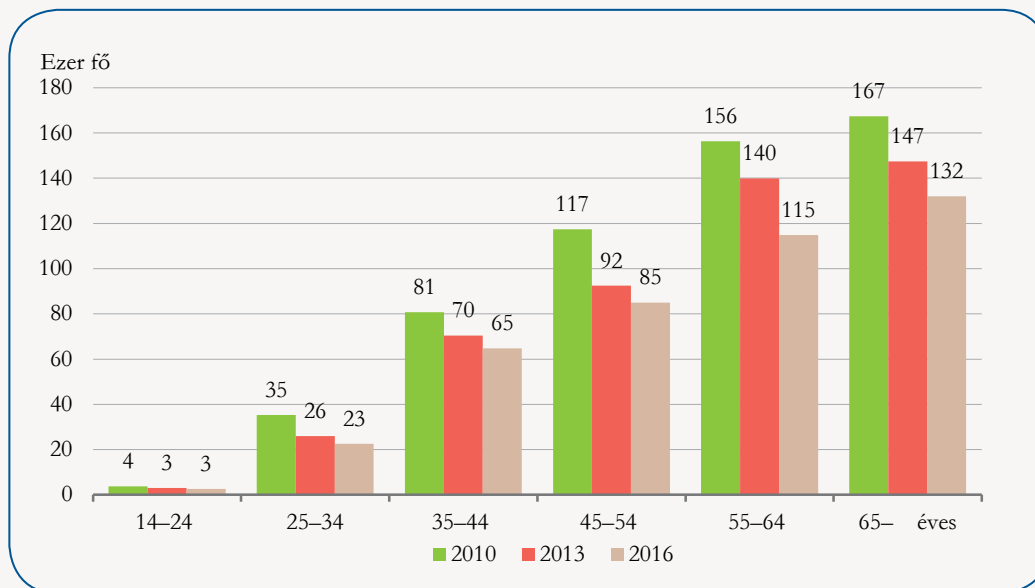
42. ábra

A gazdálkodók életkorának megoszlása az egyéni gazdaságokban

43. ábra

A gazdálkodók száma életkor szerint az egyéni gazdaságokban

Ha nem csak a gazdálkodókat vesszük figyelembe, hanem az összes családi munkaerőt, azaz a gazdálkodót és a gazdaságokban munkát végző családtagokat együtt vizsgáljuk, akkor még kedvezőtlenebb folyamatot látunk. Míg 2010-ben az összes családi munkaerő 23%-a volt 65 évnél idősebb, addig 2016-ban ez a szám már 26% volt. Ezzel párhuzamosan a 35 évesnél fiatalabbak aránya a korábbi 15-ről 13%-ra esett vissza. Figyelembe véve, hogy a fiatal családi munkaerő létszámának a korábban sem túl magas aránya még úgyszólván csökkent, hogy az összes családi munkaerő-létszám is jelentősen mérséklődött, megállapíthatjuk, hogy ha ez a folyamat nem változik meg, akkor a jövőben még jobban el fog öregedni a mezőgazdaságban dolgozó családi munkaerő. A 35 évesnél fiatalabbak száma mintegy 41%-kal csökkent 2010-hez viszonyítva – szemben az összes családi munkaerő 33%-os csökkenésével.

A gazdálkodókat vizsgálva az egyes régiókban eltérő folyamatokat találunk a 2016. és 2010. évi adatok összehasonlításakor: míg Közép-Magyarországon a 35 év alattiak száma csökkent leginkább (közel a felével), addig a Dunántúlon a 45–54 éves korosztályé (29–34%-kal). A Dunától keletre fekvő területen szintén a 35 év alattiaknál volt a legerőteljesebb a csökkenés (34–36%-kal).

A gazdálkodók korösszetételében nincsenek jelentős regionális különbségek. A 35 év alatti korosztály aránya 5–6% körüli, a 65 éven felüli gazdálkodók részaránya mindenhol 30–32% közötti volt.

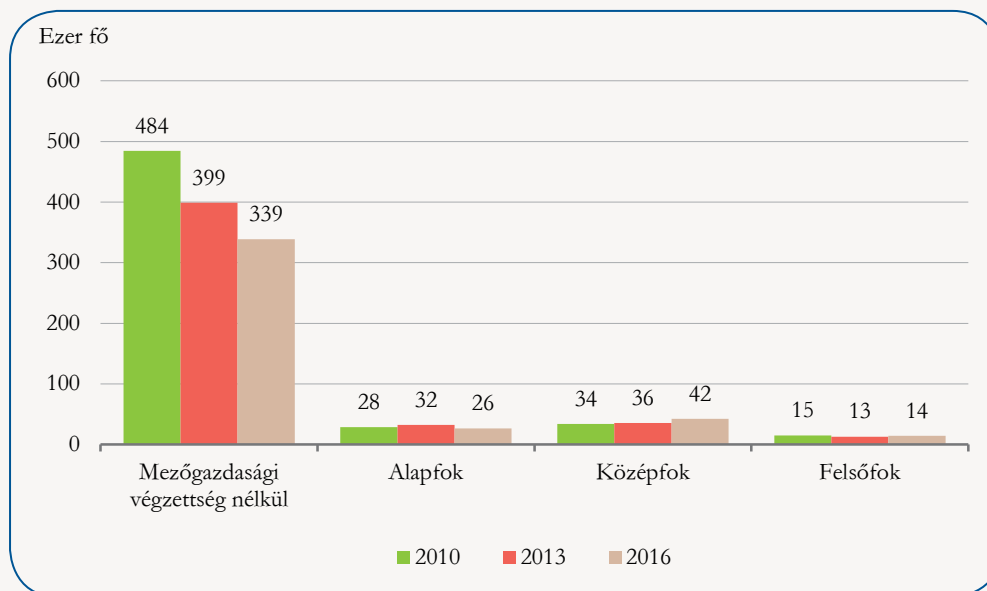
5.4. Mezőgazdasági végzettség

Az elmúlt 6 évben kissé kedvezőbb lett a gazdálkodók mezőgazdasági végzettség szerinti összetétele. 2016-ban a gazdálkodók 3,4%-a felsőfokú (0,8 százalékpontos növekedés), 10%-a középfokú végzettséggel rendelkezett (4 százalékpontos növekedés). Utóbbiak esetében ez 8 ezer fős növekedést jelent, ami a képzettség egyre általánosabbá válása mellett a szabályozások hatását is éreztetheti. 2014 óta ugyanis 1 hektárnál nagyobb földterületet csak olyan gazdálkodó vásárolhatott, akinek a törvény végrehajtási rendeletében meghatározott mezőgazdasági vagy erdészeti képzettsége van, vagy legalább 3 éve mező- és erdőgazdasági tevékenységet folytat Magyarországon. Elmondható azonban, hogy ennek ellenére a gazdák döntő többsége továbbra is csak gyakorlati tapasztalatára támaszkodik.

2010 és 2016 között azon egyéni gazdaságok száma, amelyekben a gazdálkodó semmilyen mezőgazdasági végzettséggel nem rendelkezett (43. ábra), 30%-kal csökkent. Az alapfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkezők száma a 6 év alatt 7,0, a felsőfokú végzettségűeké 3,7%-kal csökkent, míg a középfokú végzettséggel rendelkezőké 25%-kal nőtt. Ezek az önmagukban jelentősnek mondható változások csak annyit jelentenek, hogy a legfeljebb alapfokú képzettséggel rendelkezők aránya a 6 év alatt 91-ről 86%-ra (ezen belül a semmilyen, tehát még alapfokú képzettséggel sem rendelkezőké 86-ról 80%-ra) esett vissza (45. ábra).

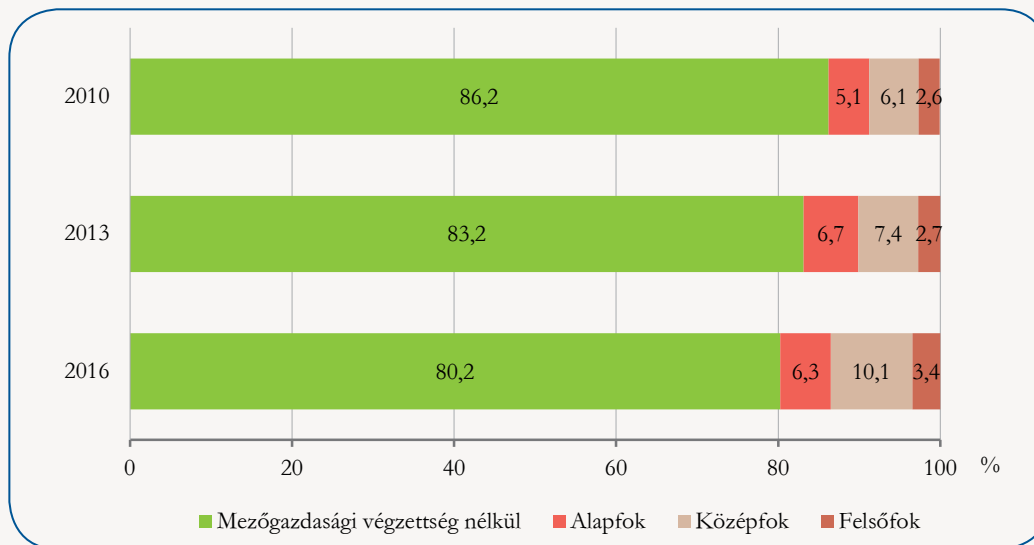
44. ábra

A gazdálkodók száma mezőgazdasági képzettség szerint az egyéni gazdaságokban

45. ábra

A gazdálkodók megoszlása mezőgazdasági képzettség szerint az egyéni gazdaságokban

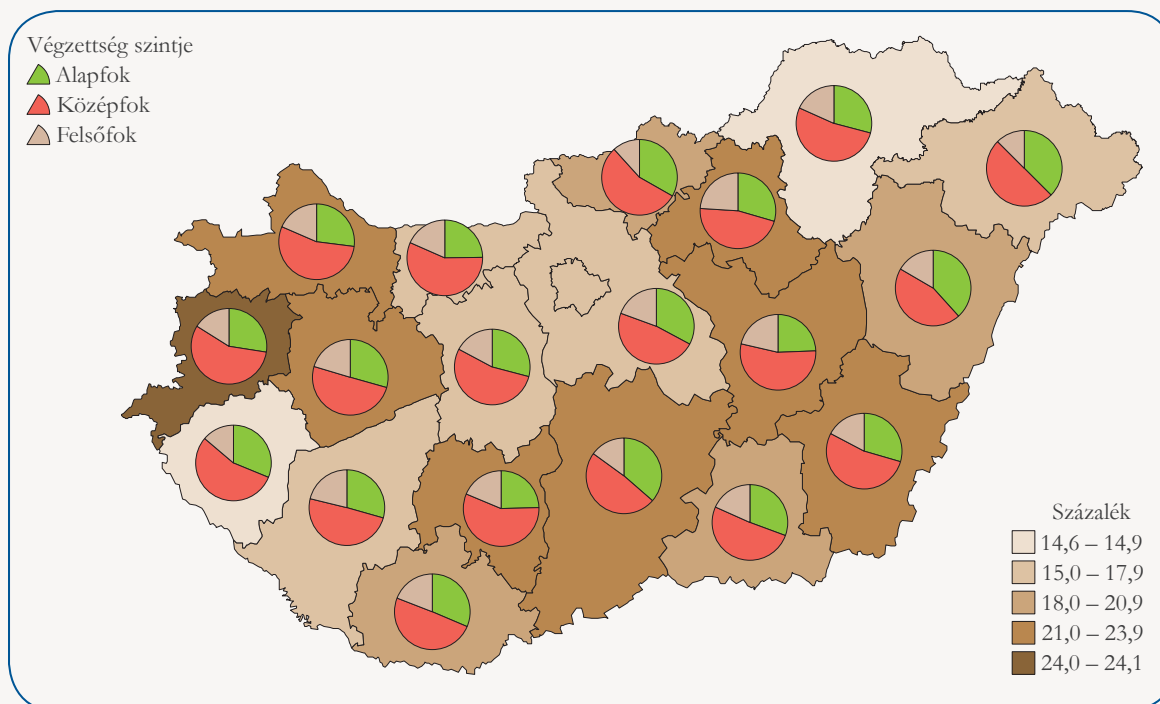
A legalább alapfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkező gazdálkodók aránya Dél-Alföldön a legmagasabb (23%), Közép-Magyarországon a legalacsonyabb volt (17%).

A középfokú végzettségűek aránya Dél-Alföldön volt a legmagasabb (11%), a megyék közül Vas megye a listavezető, 14%-kal (46. ábra).

A felsőfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkező gazdálkodók aránya Dél-Dunántúlon a legkedvezőbb (3,8%), Észak-Alföldön a legkedvezőtlenebb (3,1%) volt. A megyék között Zala megye a sereghajtó és Heves megye az éllovas (2,0, illetve 5,6%-kal).

46. ábra

A mezőgazdasági végzettségű egyéni gazdálkodók aránya és megoszlása a végzettség szintje szerint, 2016*

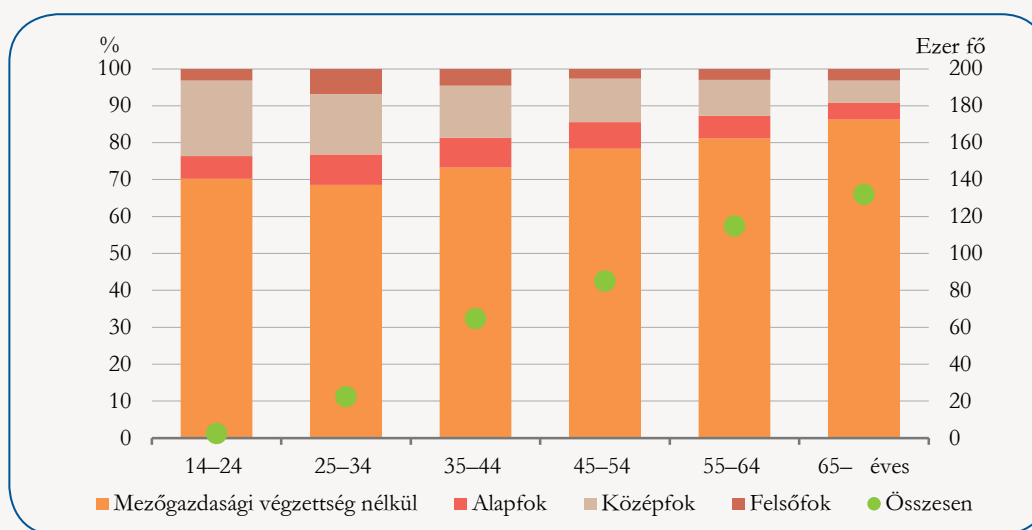
* Budapest és Pest megye adata együtt szerepel.

Életkor szerint vizsgálva megállapítható, hogy a fiatalabb gazdálkodók között kedvezőbb a gazdálkodók mezőgazdasági végzettség szerinti összetétele. A 35 év alatti gazdálkodók 6,4%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel, szemben a legidősebb korosztálnál megfigyelhető 3,2%-kal, és az alap- vagy középfokú képzettséggel rendelkezők aránya is nagyobb közöttük, mint az idősebb korosztályban. Azonban még a 35 év alattiak esetében is elmondható, hogy a gazdálkodók 69%-a nem rendelkezik semmilyen mezőgazdasági képzettséggel.

A kedvező folyamatok ellenére megállapíthatjuk, hogy a legtöbb egyéni gazdálkodó az idősebb korosztályhoz tartozik, és mezőgazdasági végzettség hiányában csupán a tapasztalataira támaszkodva gazdálkodik (47. ábra).

47. ábra

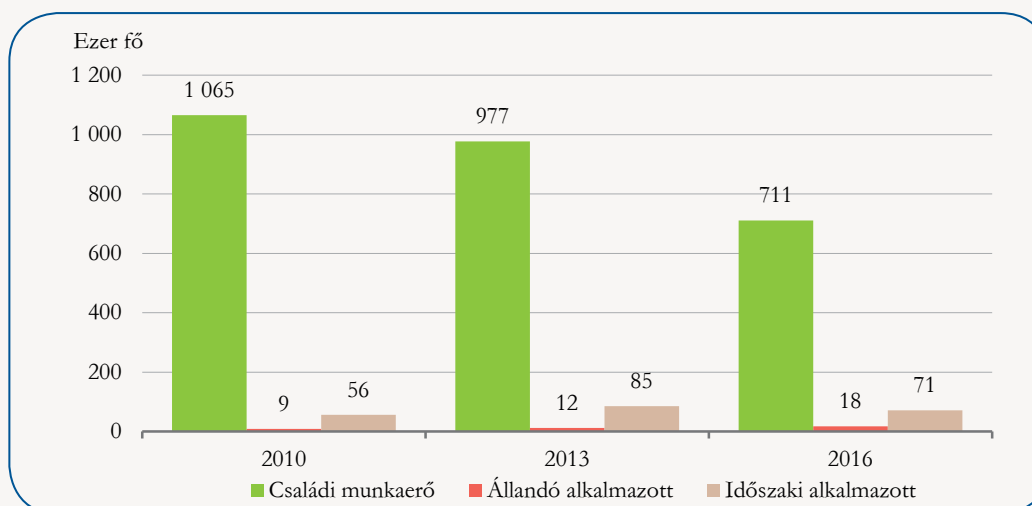
A gazdálkodók száma és megoszlásuk mezőgazdasági képzettség és korcsoportok szerint az egyéni gazdaságokban, 2016

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az egyéni gazdaságokban továbbra is a családi munkaerő a domináns, és bár az állandó alkalmazottak száma folyamatosan növekszik, jelentőségük még mindig csekély, éves munkaerőegységben kifejezve 5% körüli. Az is megfigyelhető, hogy bár az időszakos munkaerő létszáma némileg csökkent az elmúlt 3 év során, de létszámuk még mindig jóval magasabb az állandó foglalkoztatottakénál, azaz a gazdálkodók leginkább az idényjellegű munkáknál veszik igénybe a fizetett alkalmazottak munkáját (48. ábra). Az időszakos munkaerő 76%-a kevesebb mint 56 napot dolgozik a gazdaságban.

48. ábra

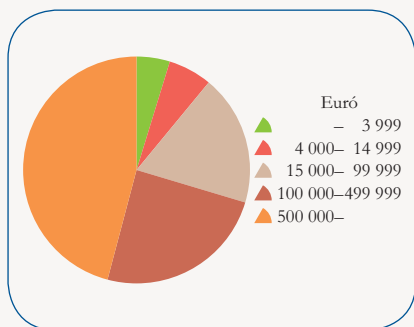
Az egyéni gazdaságokban dolgozók száma

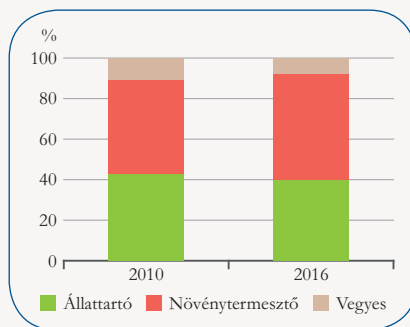

Budapest és Pest megye

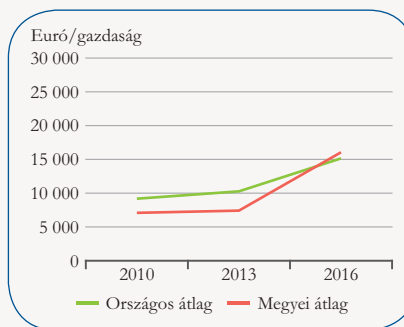
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

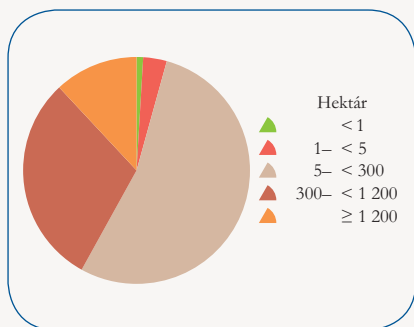
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

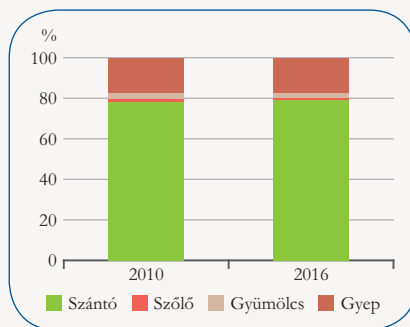
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

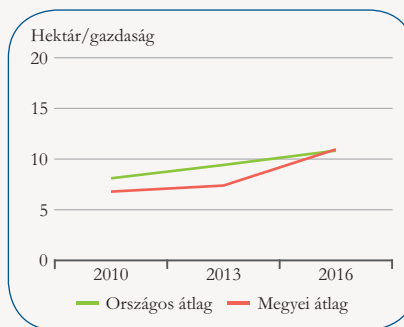
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

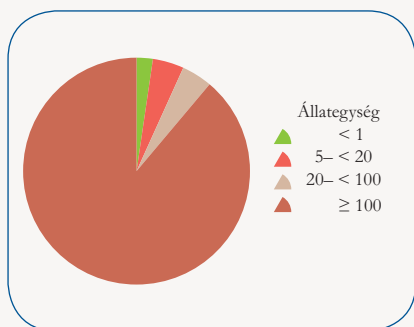
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

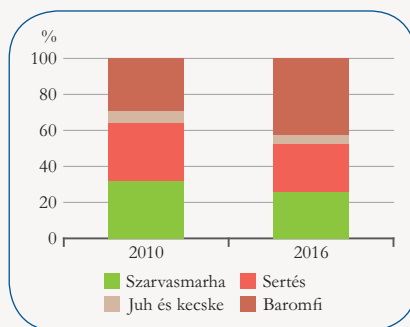
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

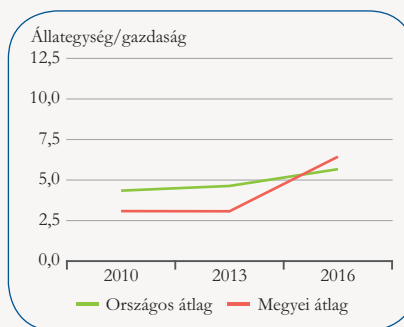
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

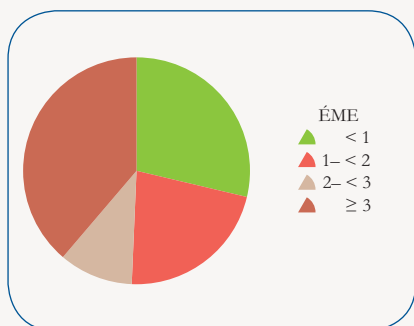
Állategység megoszlása állatfajonként

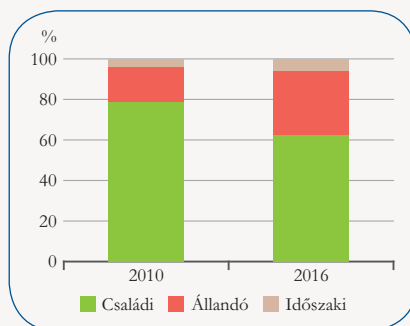
Egy gazdaságra jutó állategység

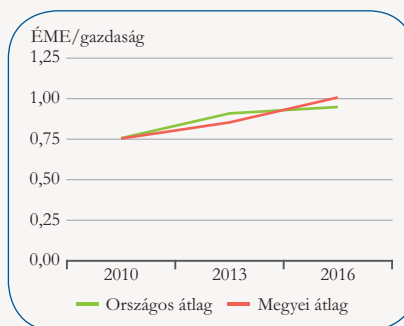
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

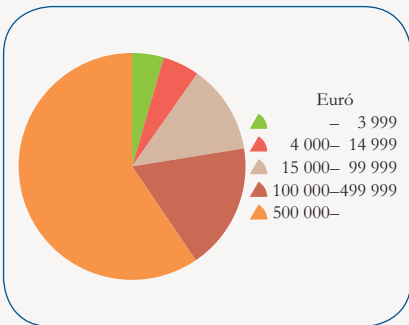

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

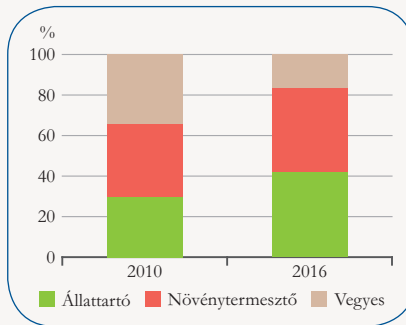

Baranya megye

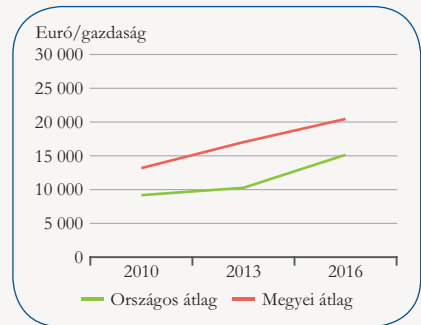
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

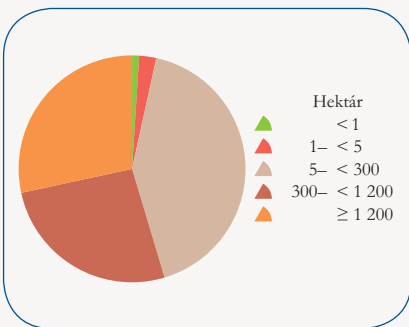
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

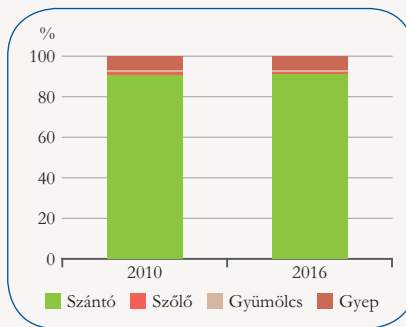
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

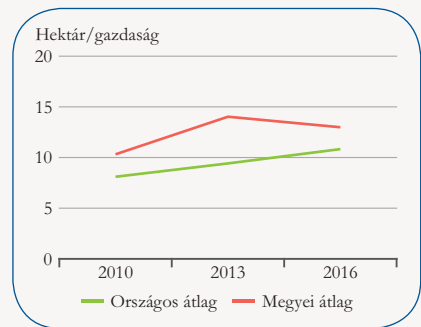
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

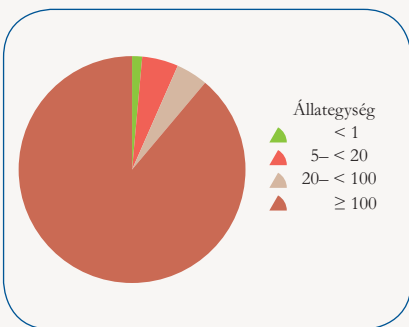
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

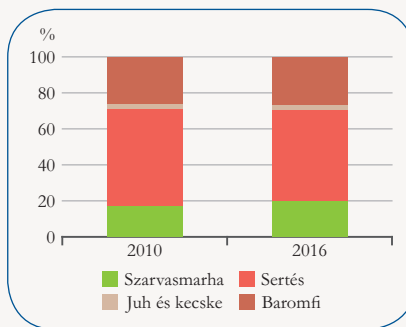
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

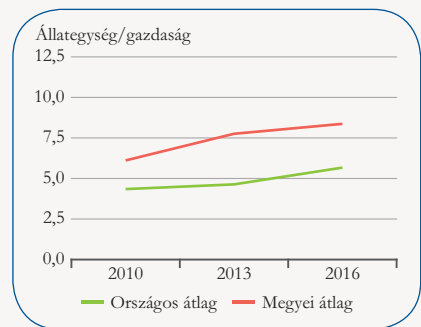
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

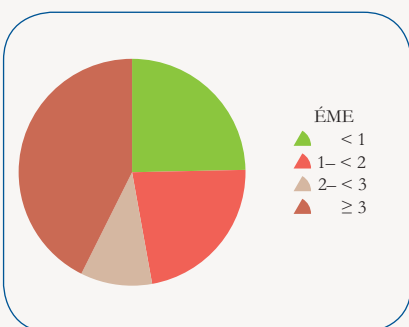
Állategység megoszlása állatfajonként

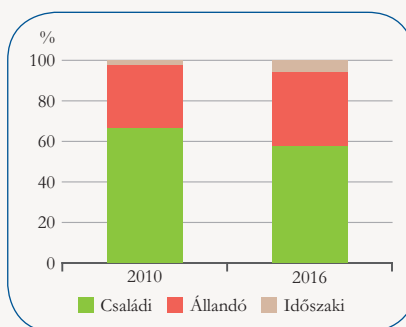
Egy gazdaságra jutó állategység

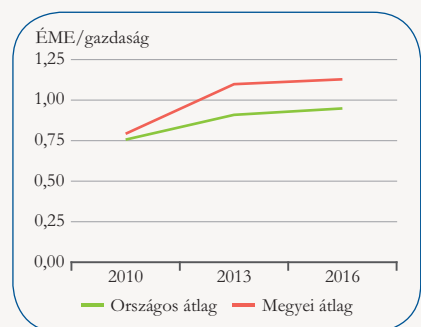
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

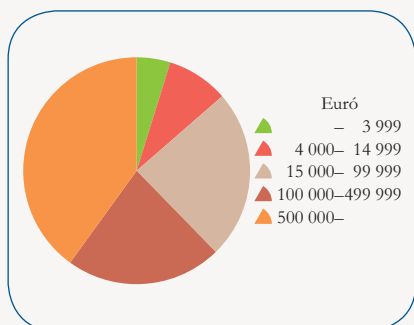

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

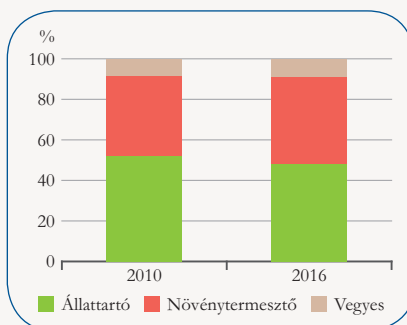

Bács-Kiskun megye

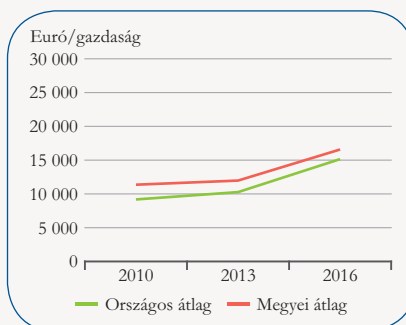
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

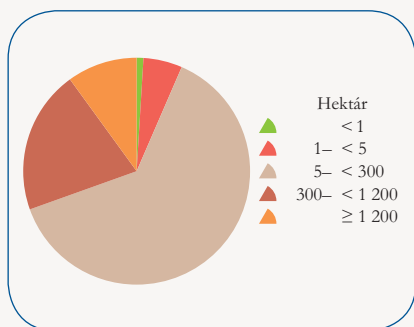
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

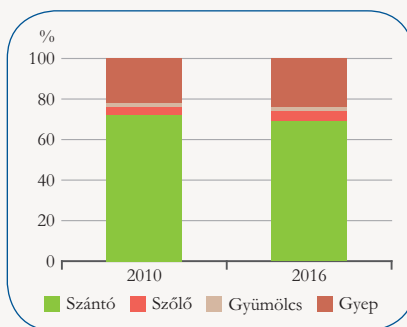
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

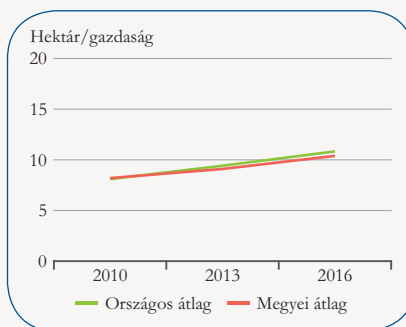
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

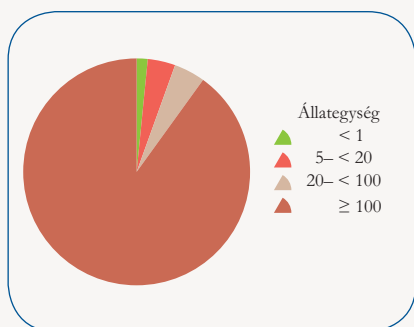
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

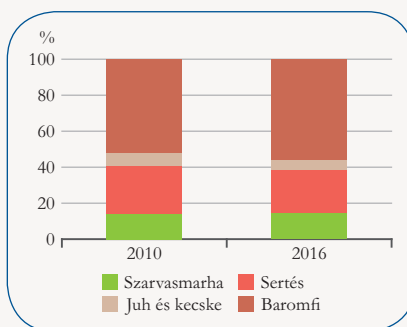
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

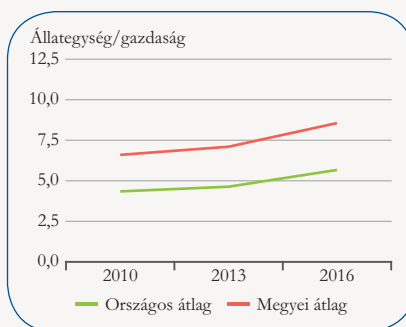
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

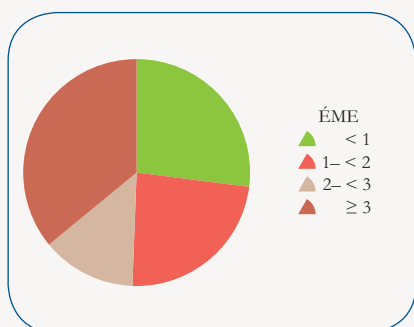
Állategység megoszlása állatfajonként

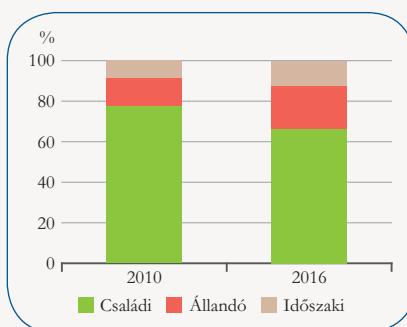
Egy gazdaságra jutó állategység

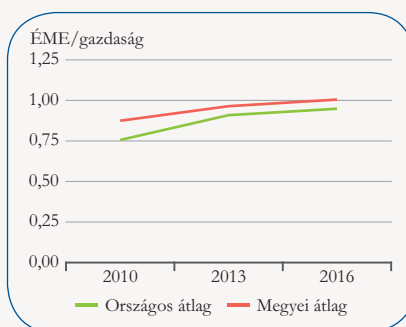
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

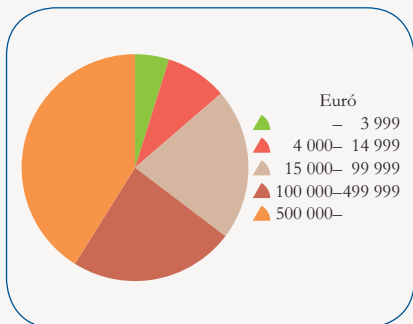

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

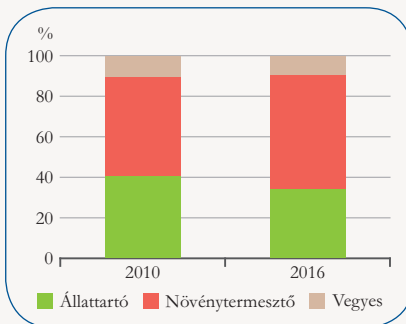

Békés megye

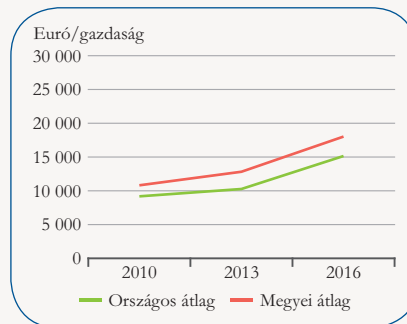
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

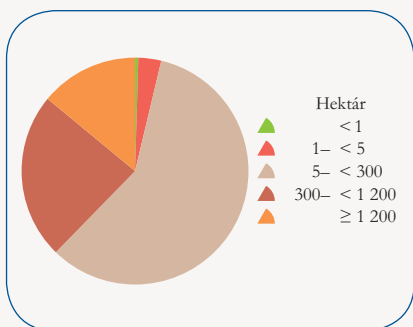
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

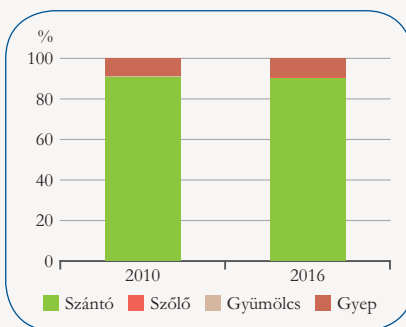
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

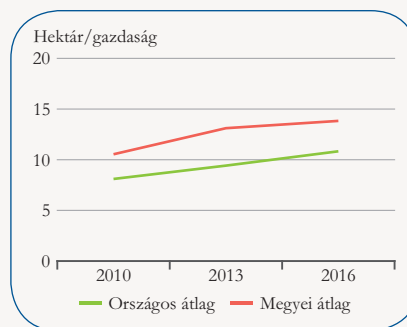
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

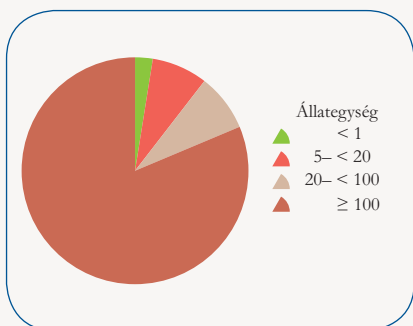
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

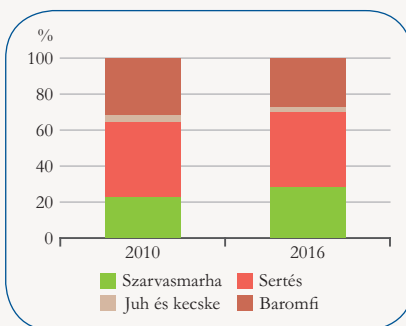
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

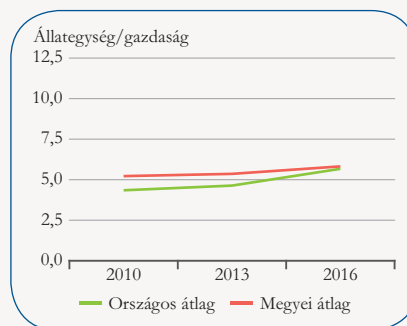
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

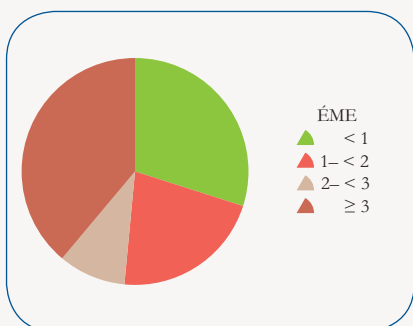
Állategység megoszlása állatfajonként

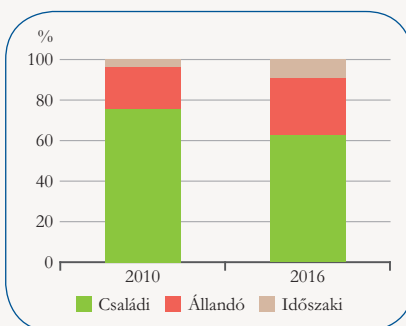
Egy gazdaságra jutó állategység

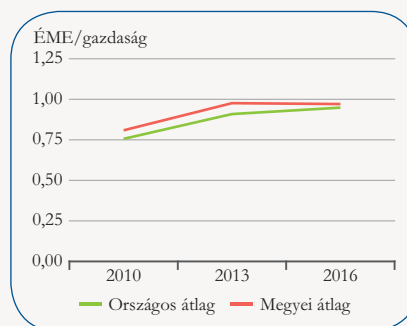
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

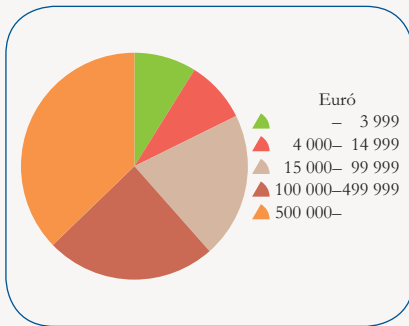

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

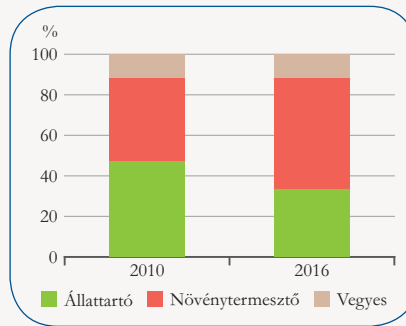

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

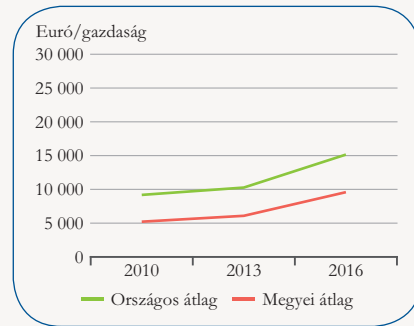
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

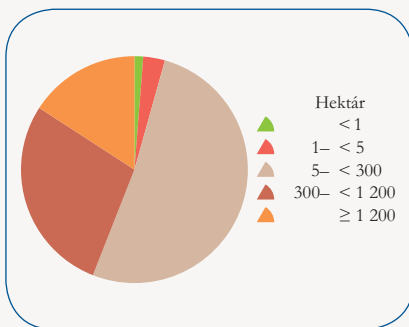
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

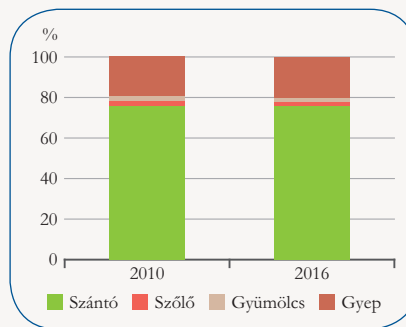
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

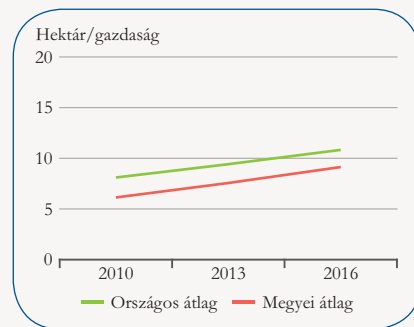
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

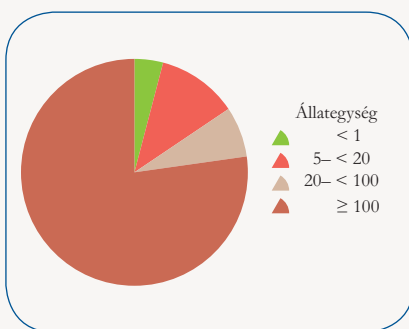
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

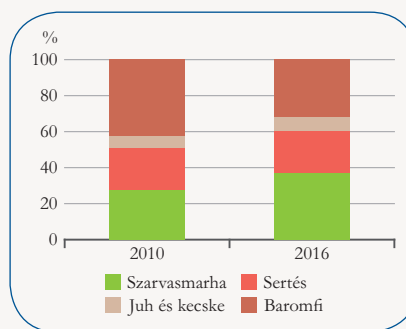
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

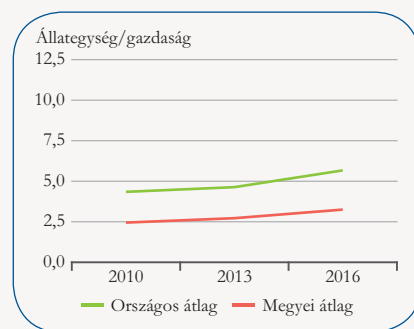
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

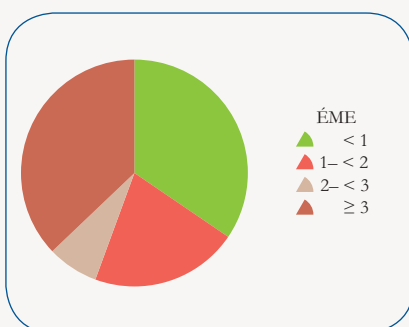
Állategység megoszlása állatfajonként

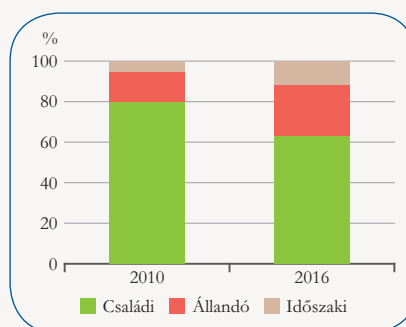
Egy gazdaságra jutó állategység

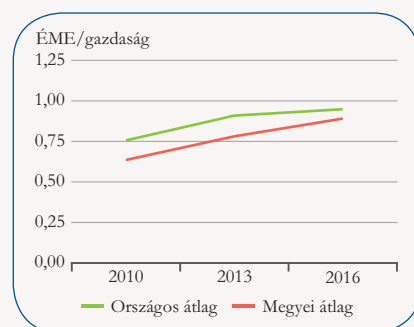
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

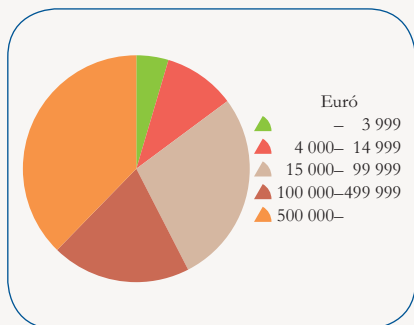

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

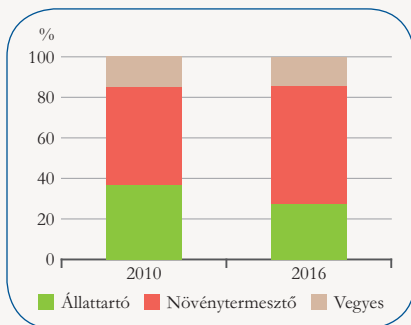

Csongrád megye

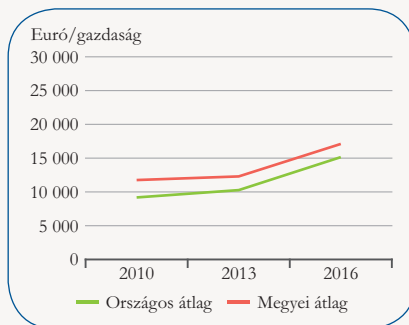
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

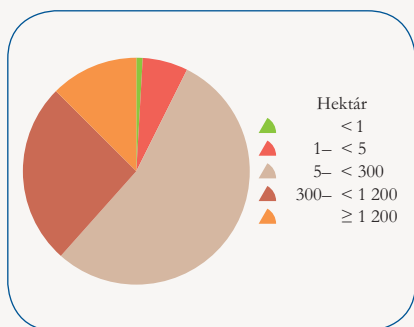
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

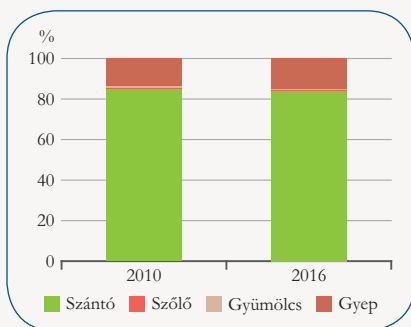
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

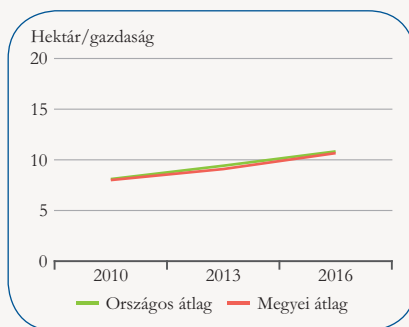
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

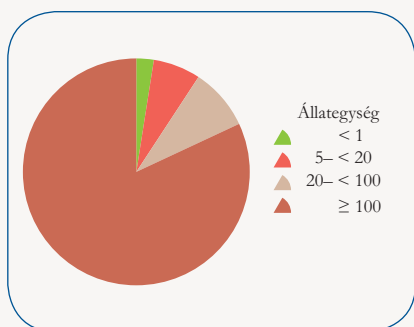
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

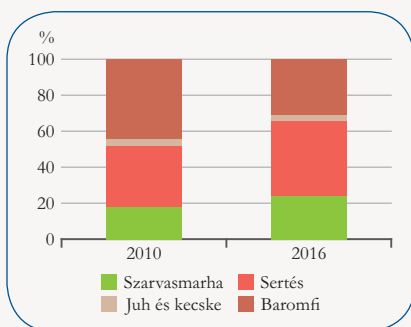
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

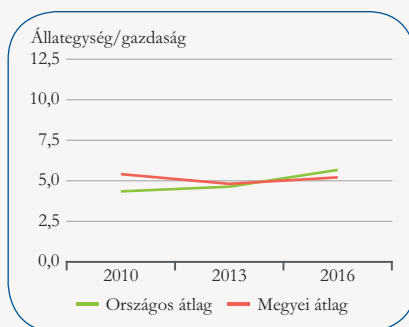
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

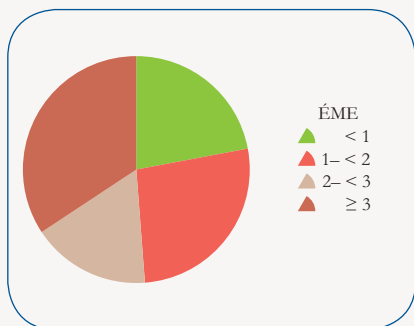
Állategység megoszlása állatfajonként

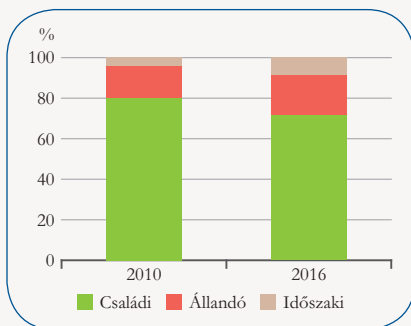
Egy gazdaságra jutó állategység

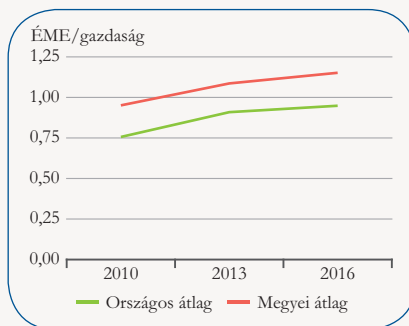
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

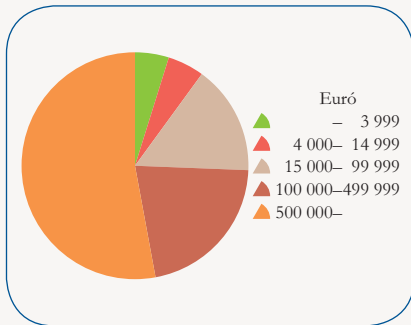
Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

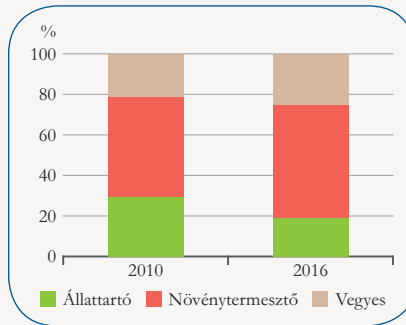

Fejér megye

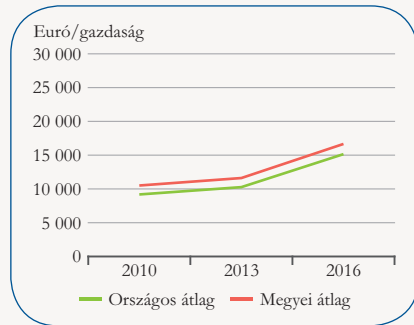
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

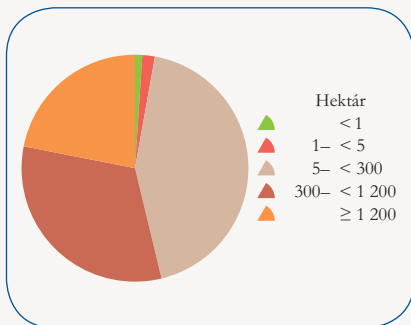
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

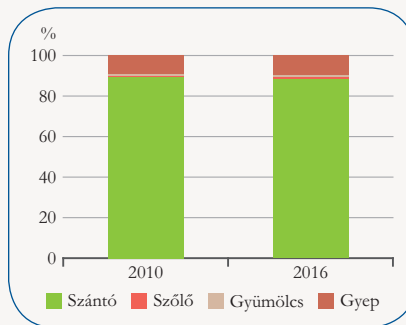
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

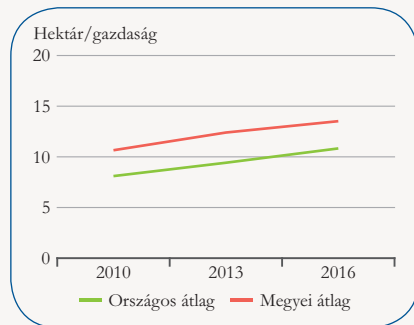
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

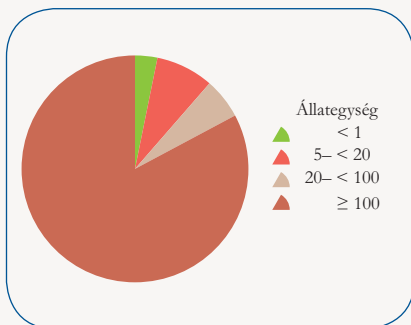
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

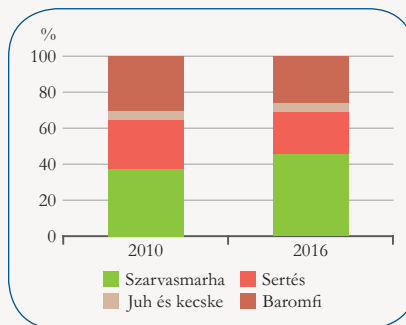
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

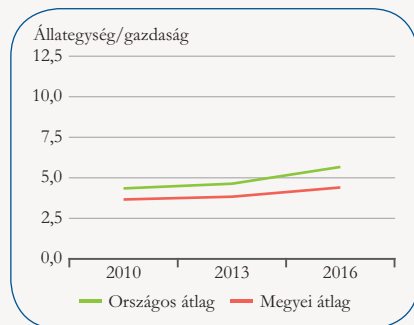
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

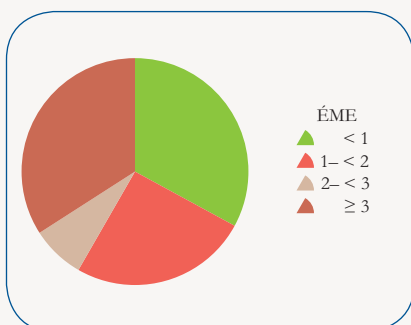
Állategység megoszlása állatfajonként

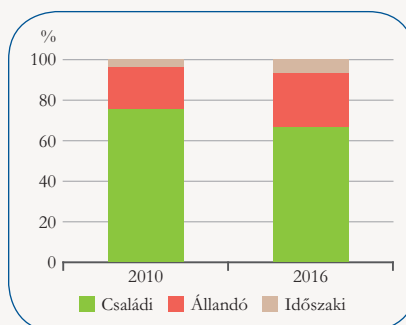
Egy gazdaságra jutó állategység

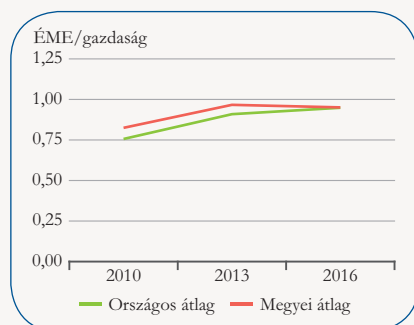
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

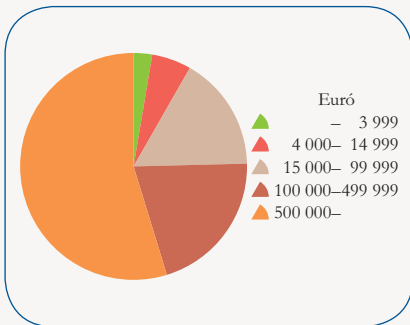

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

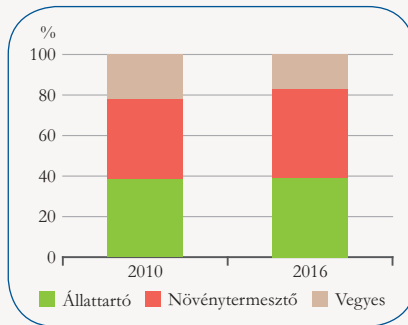

Győr-Moson-Sopron megye

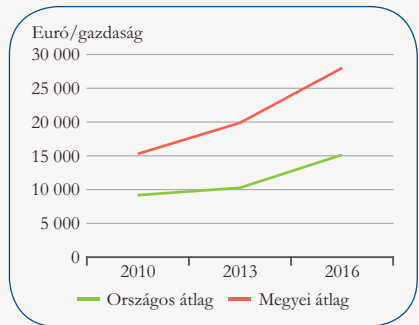
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

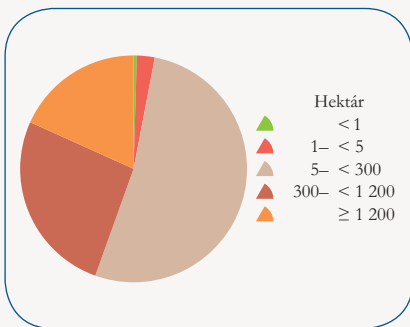
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

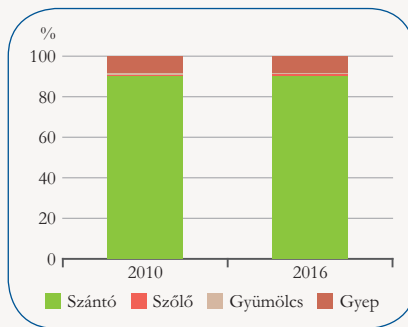
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

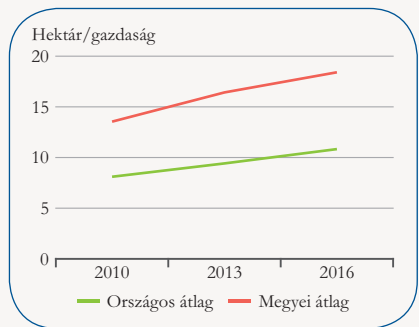
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

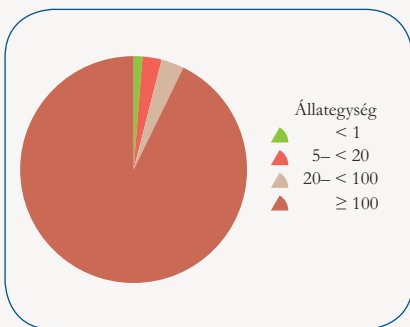
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

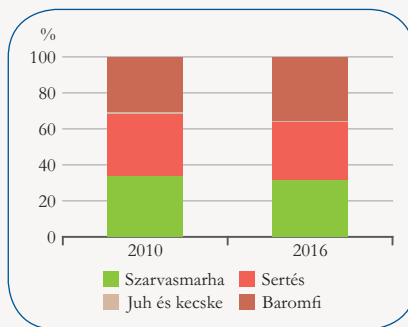
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

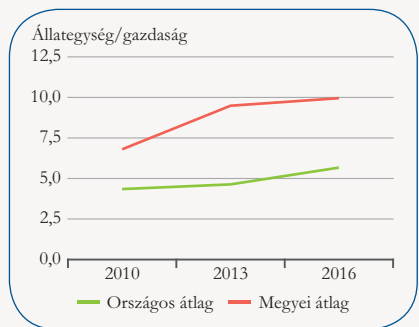
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

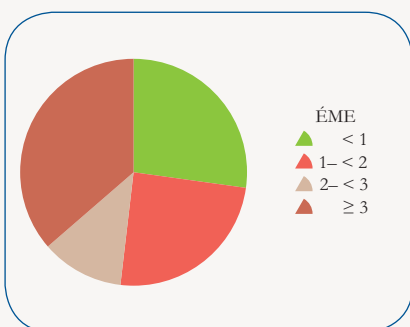
Állategység megoszlása állatfajonként

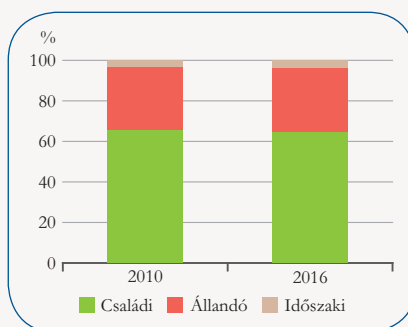
Egy gazdaságra jutó állategység

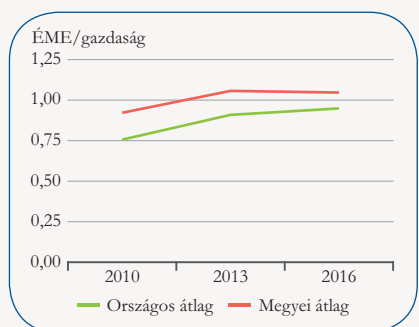
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

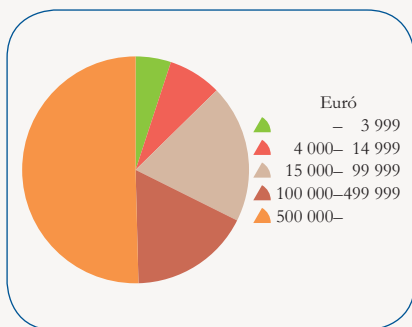

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

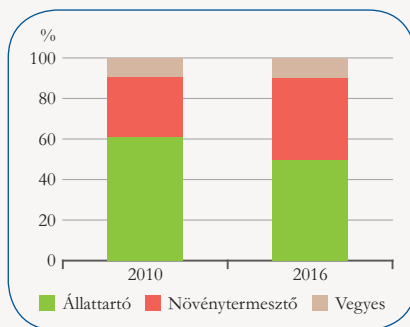

Hajdú-Bihar megye

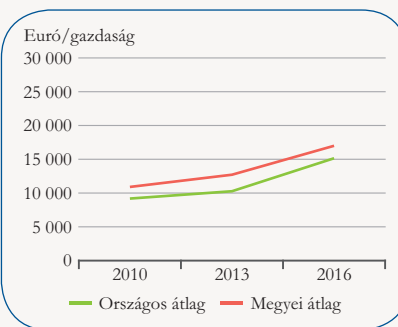
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

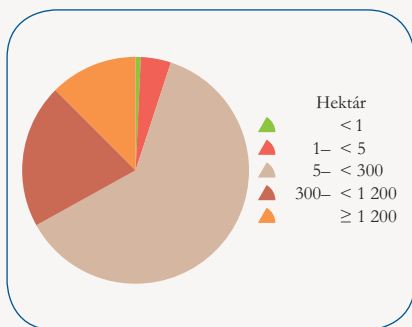
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

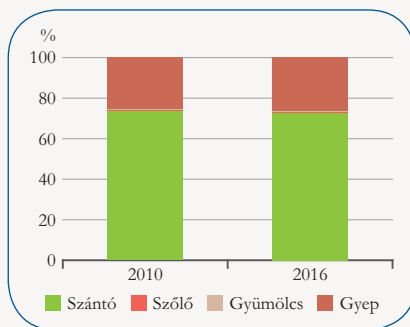
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

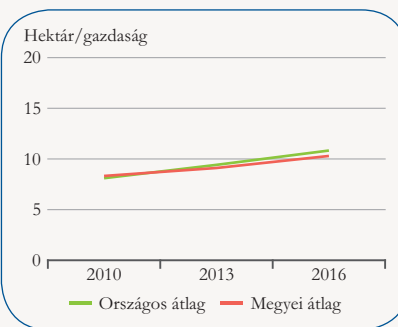
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

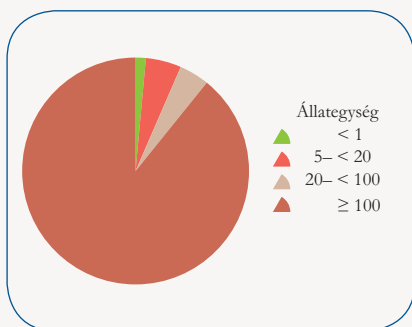
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

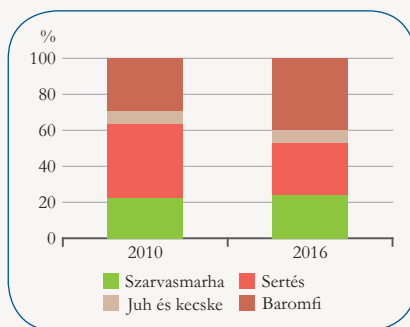
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

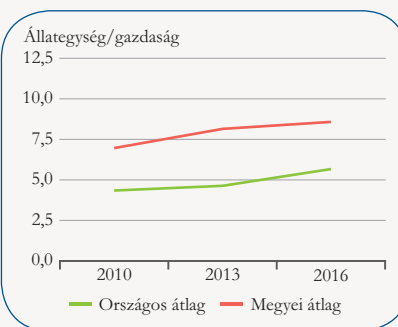
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

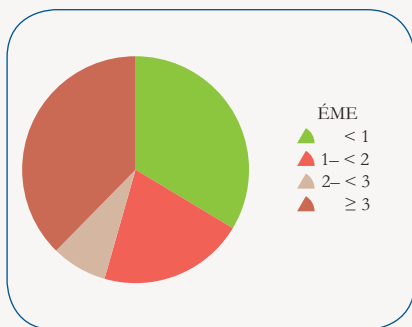
Állategység megoszlása állatfajonként

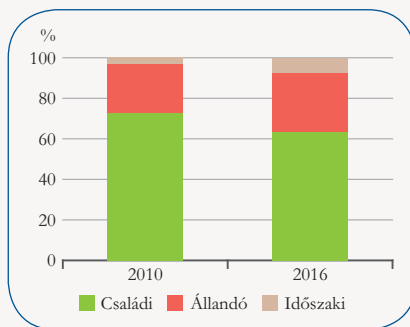
Egy gazdaságra jutó állategység

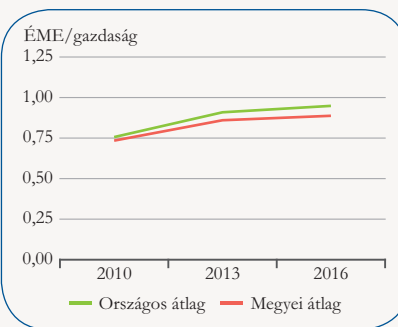
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

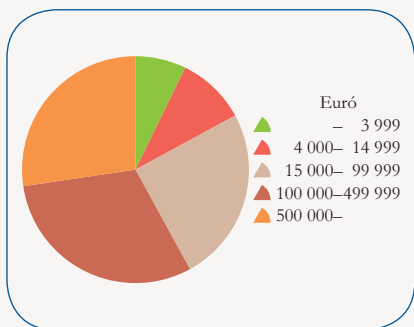

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

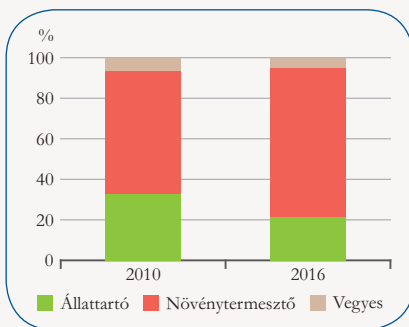

Heves megye

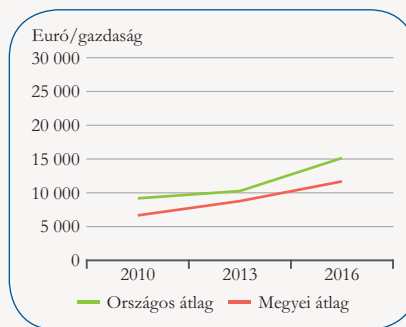
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

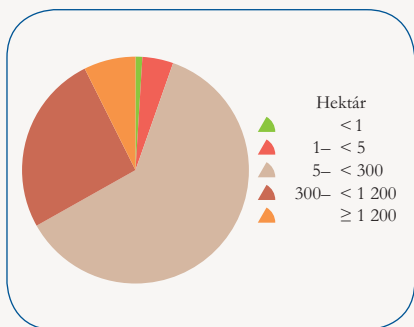
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

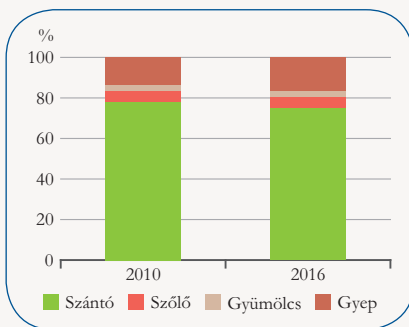
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

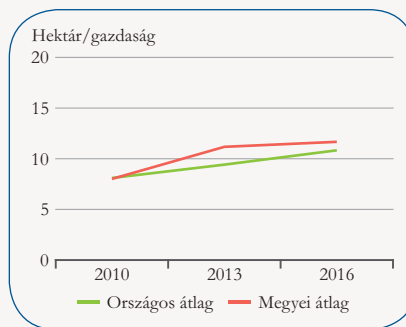
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

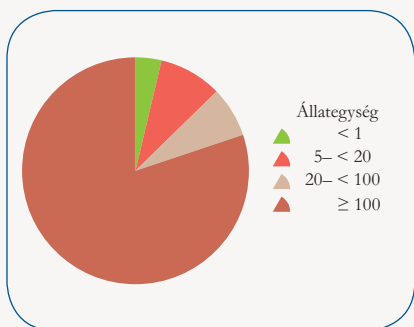
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

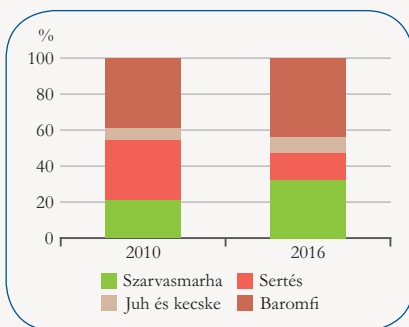
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

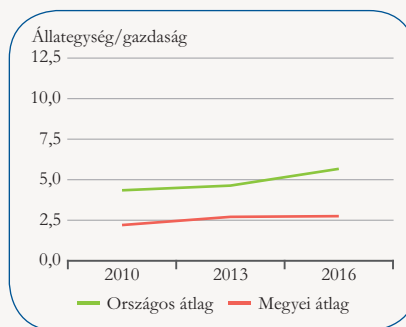
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

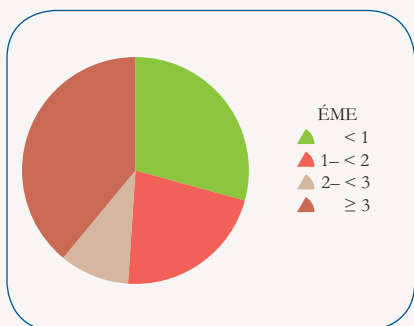
Állategység megoszlása állatfajonként

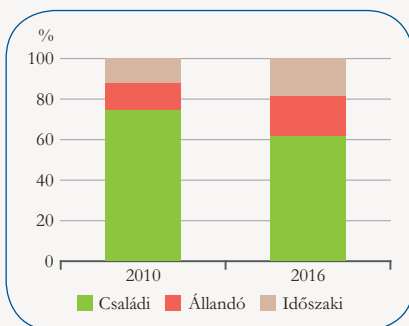
Egy gazdaságra jutó állategység

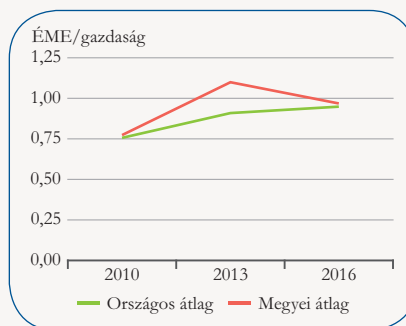
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

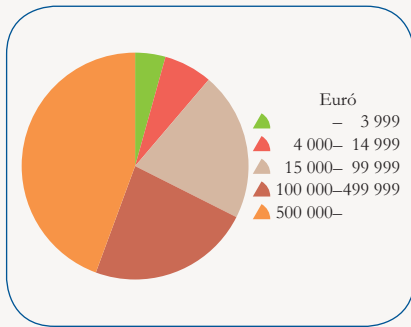

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

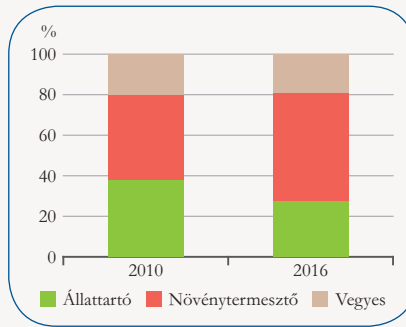

Jász-Nagykun-Szolnok megye

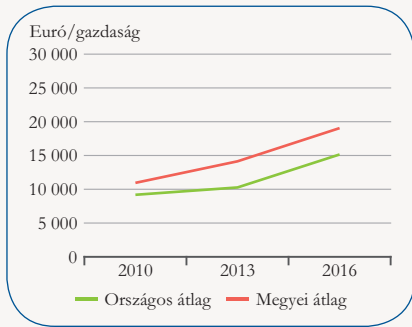
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

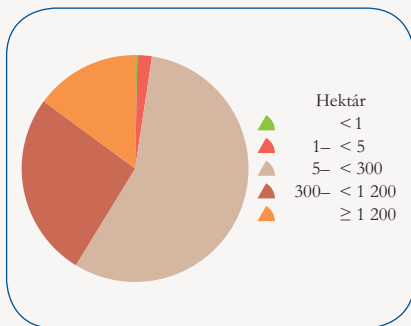
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

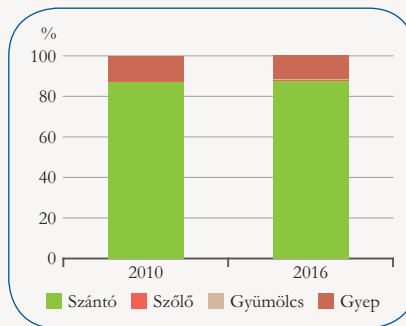
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

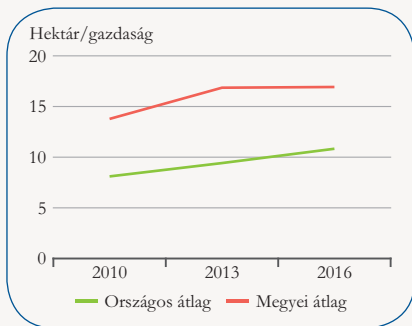
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

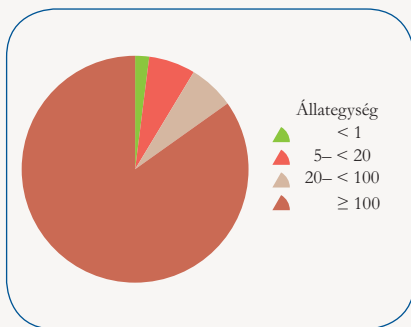
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

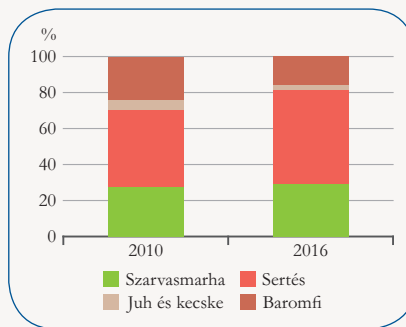
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

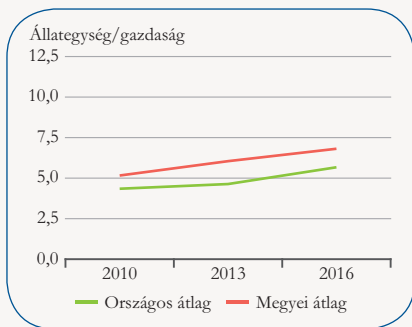
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

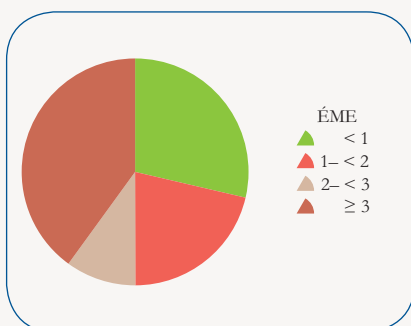
Állategység megoszlása állatfajonként

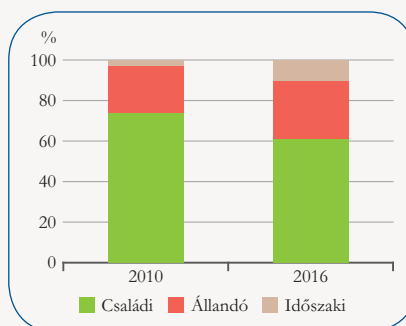
Egy gazdaságra jutó állategység

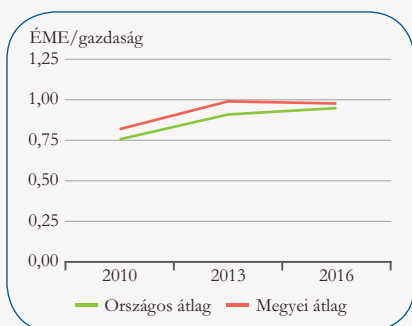
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

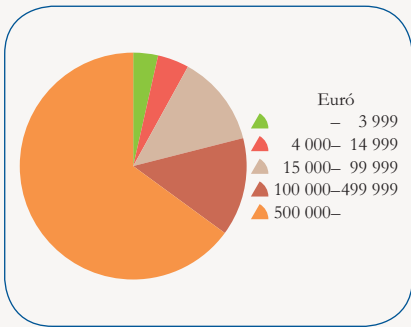

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

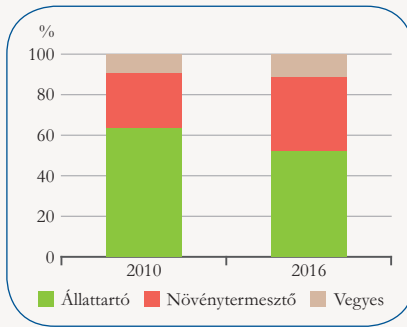

Komárom-Esztergom megye

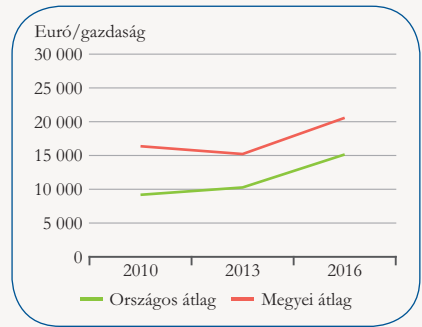
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

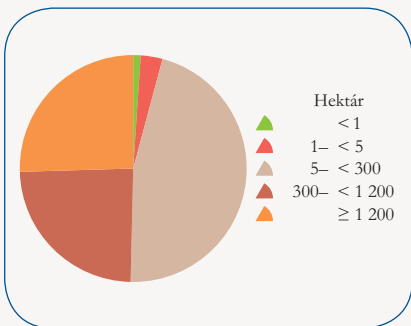
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

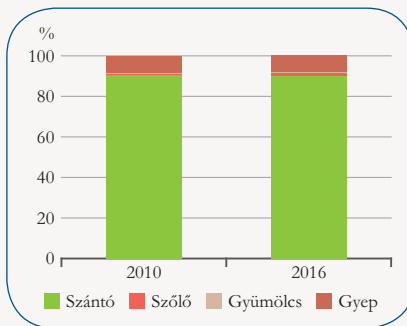
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

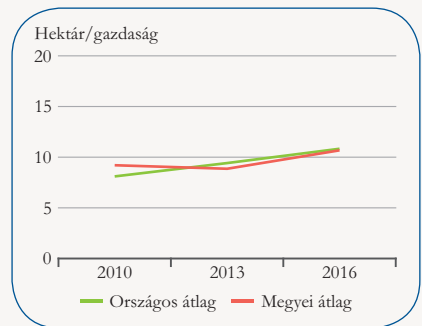
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

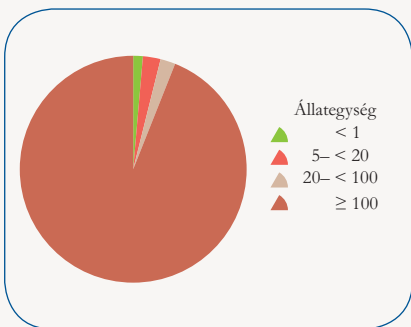
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

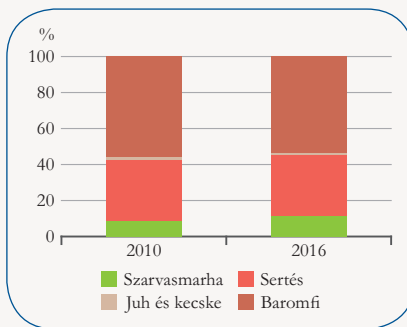
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

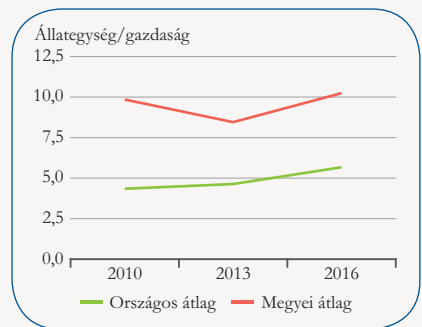
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

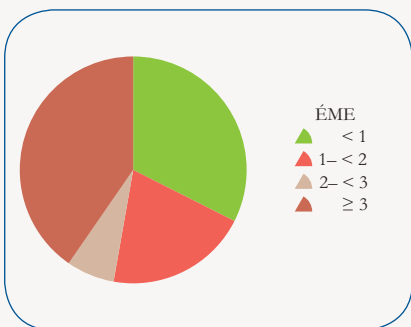
Állategység megoszlása állatfajonként

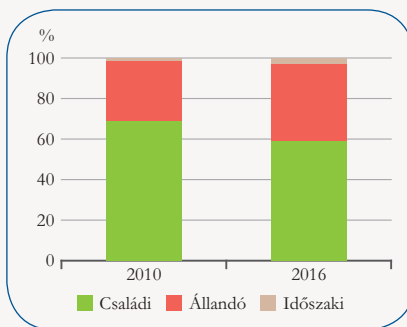
Egy gazdaságra jutó állategység

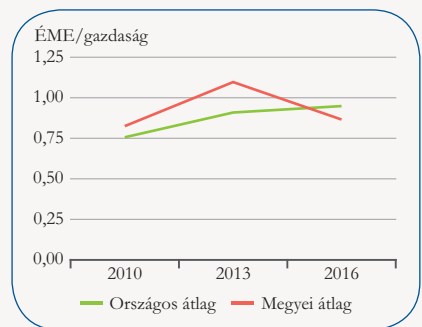
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

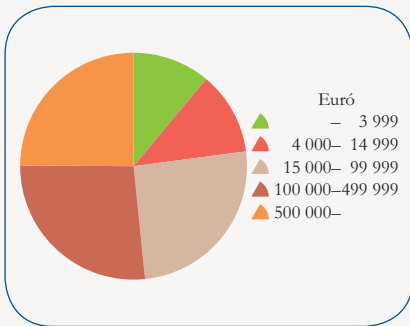
Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

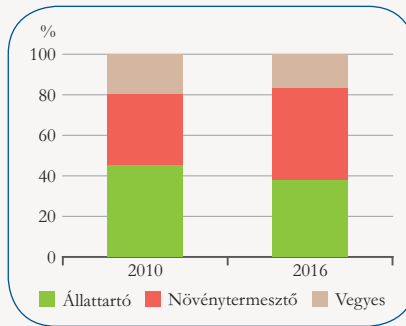

Nógrád megye

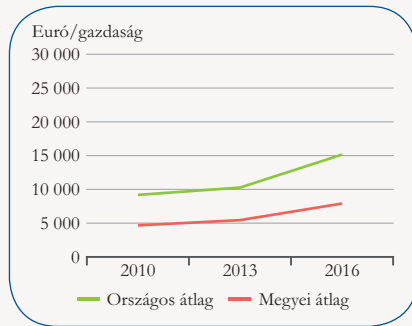
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

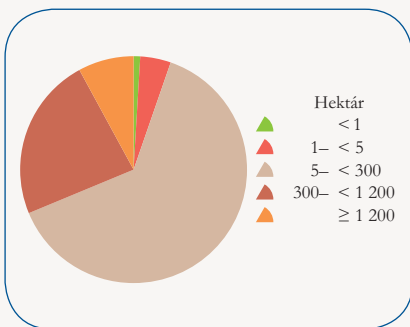
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

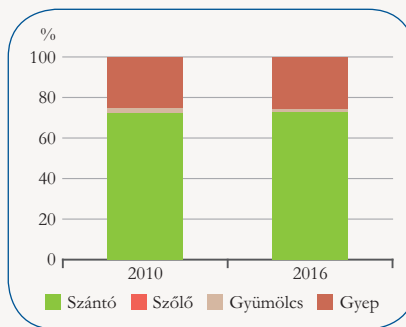
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

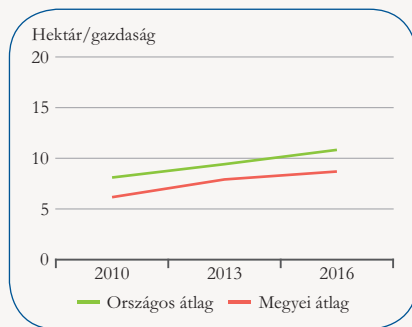
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

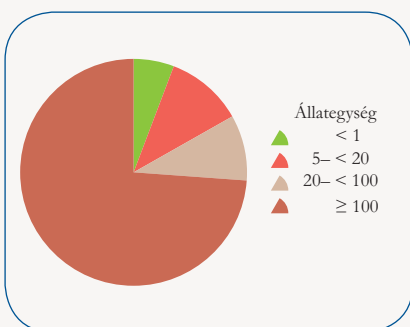
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

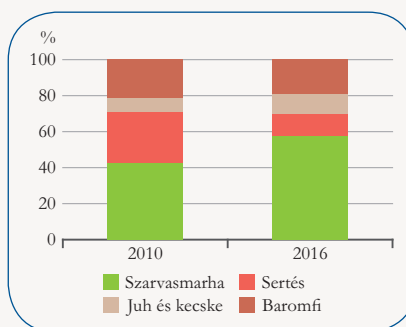
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

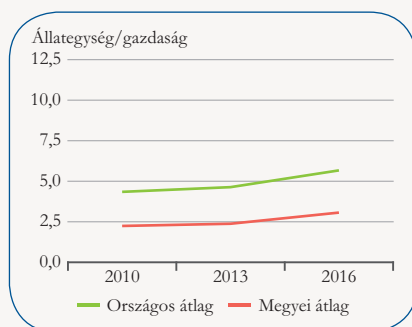
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

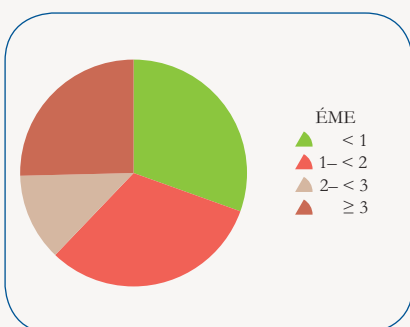
Állategység megoszlása állatfajonként

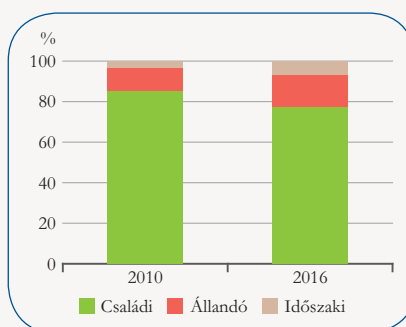
Egy gazdaságra jutó állategység

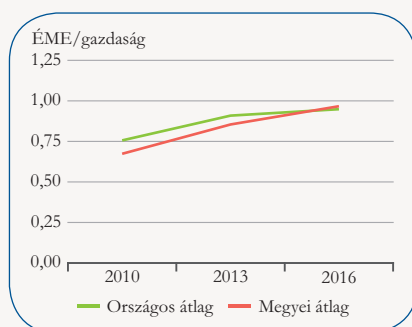
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

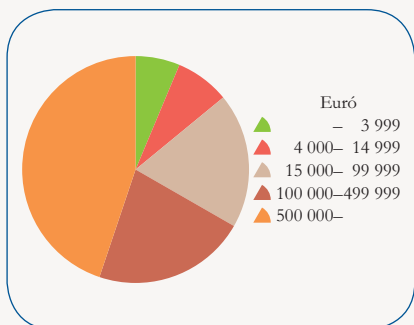

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

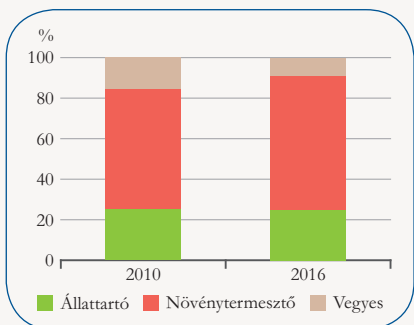

Somogy megye

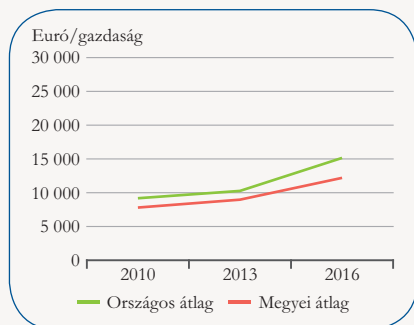
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

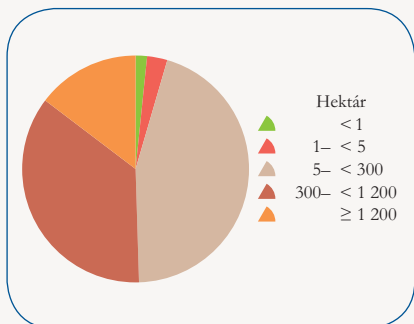
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

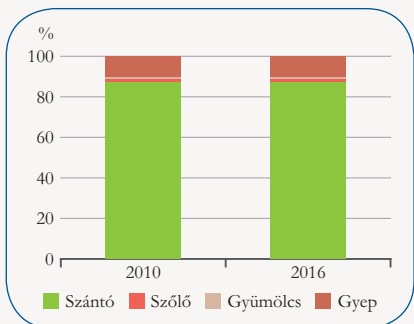
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

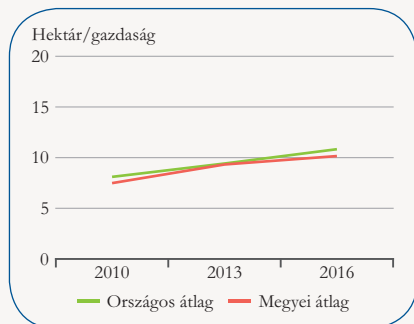
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

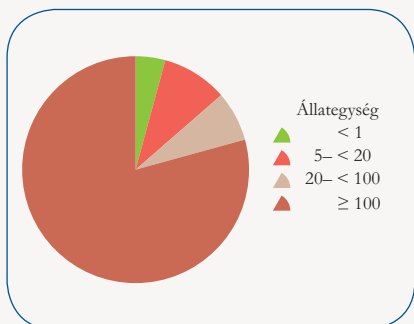
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

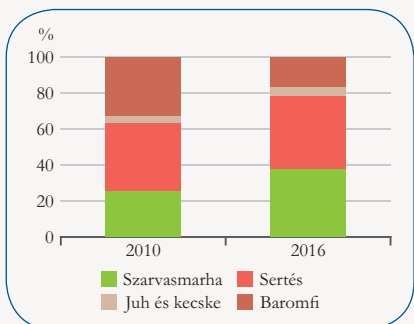
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

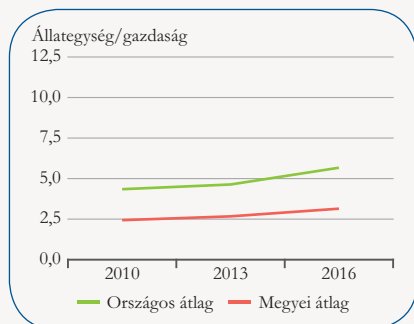
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

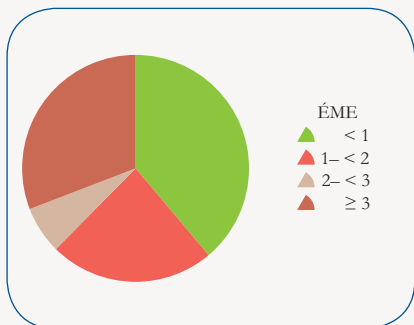
Állategység megoszlása állatfajonként

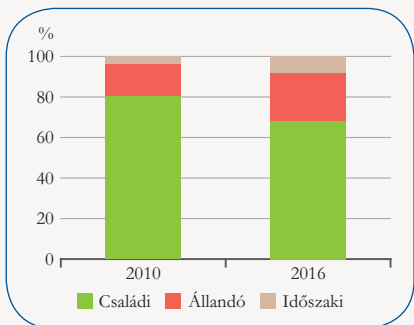
Egy gazdaságra jutó állategység

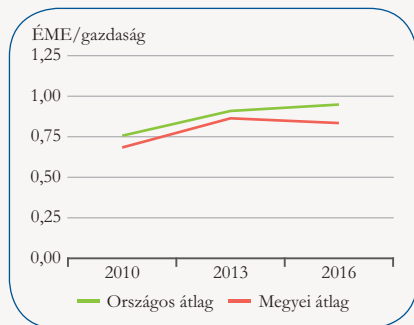
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

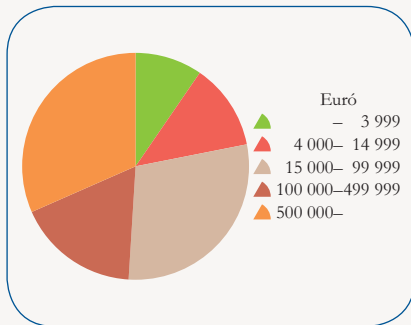

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

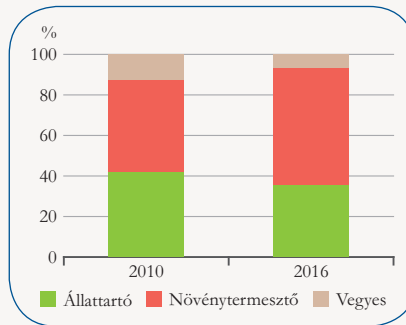

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

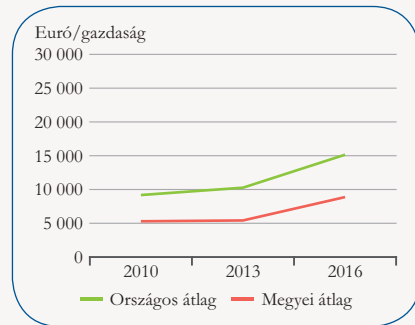
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

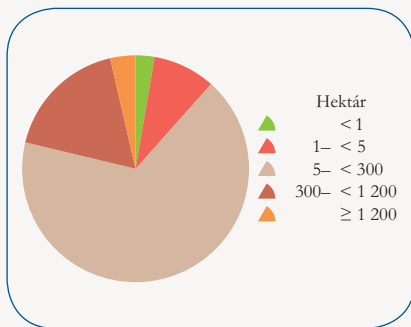
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

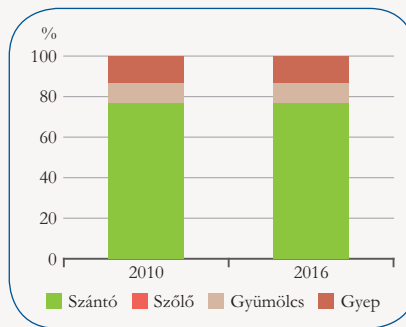
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

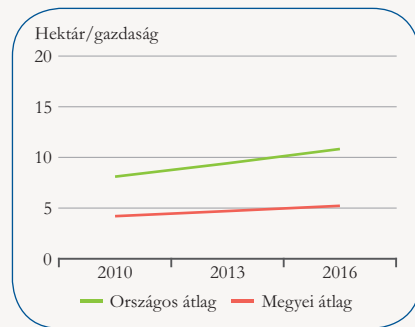
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

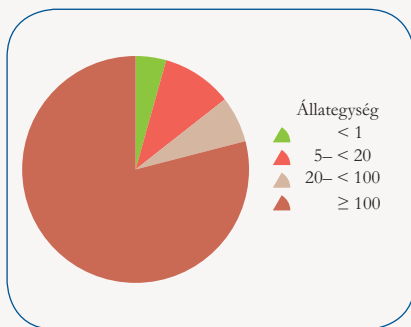
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

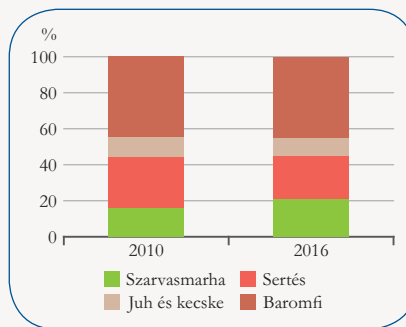
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

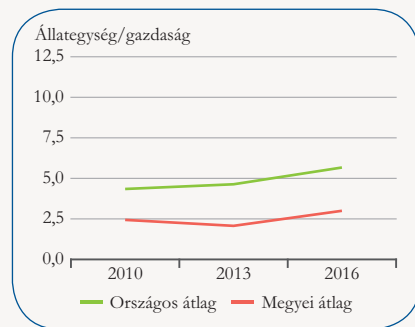
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

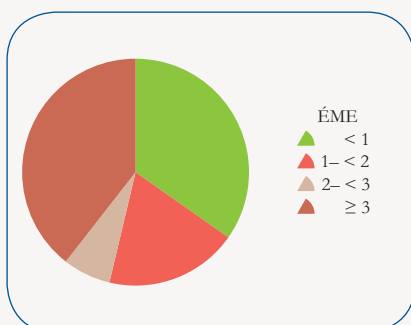
Állategység megoszlása állatfajonként

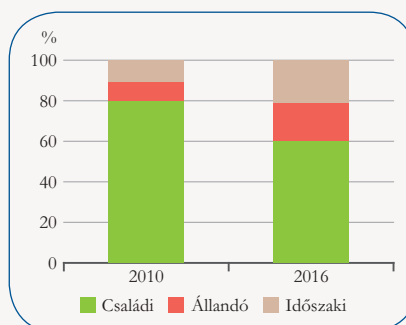
Egy gazdaságra jutó állategység

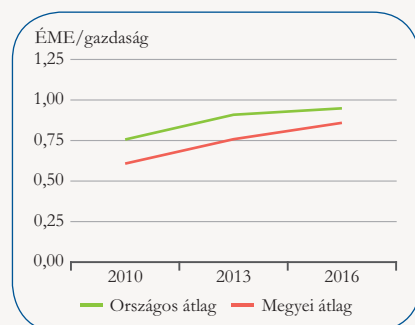
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

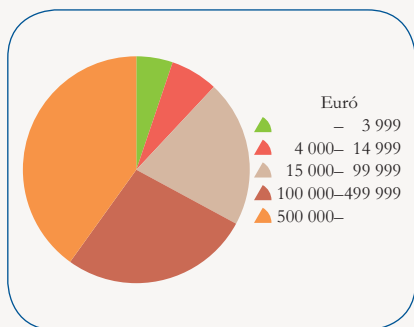

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

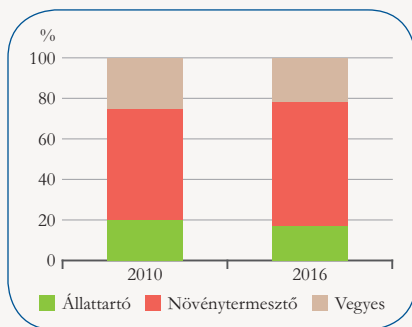

Tolna megye

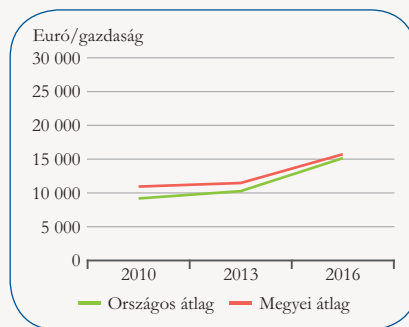
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

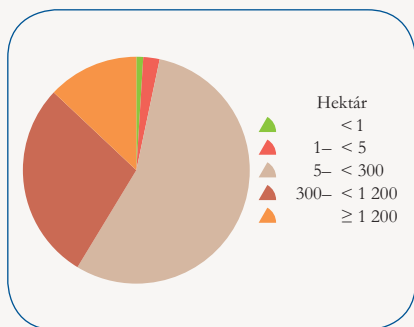
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

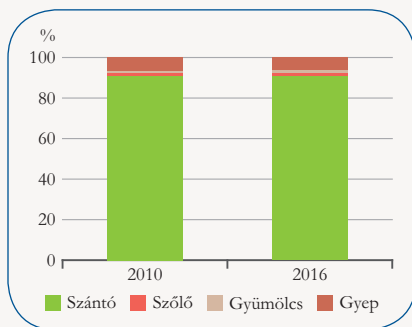
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

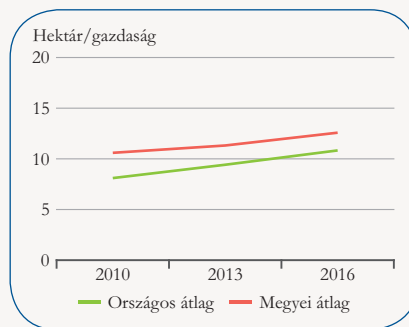
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

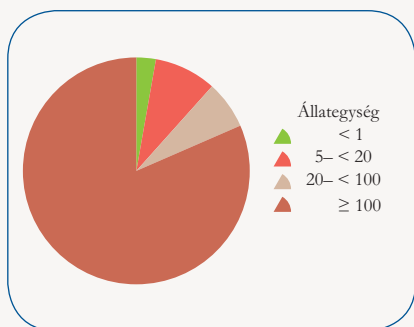
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

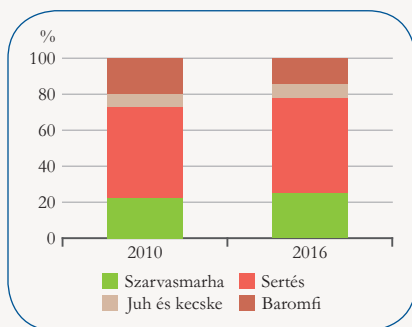
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

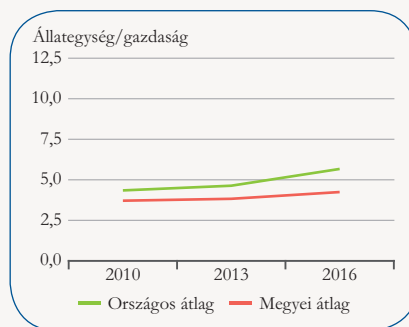
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

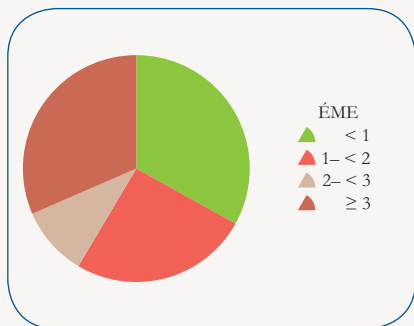
Állategység megoszlása állatfajonként

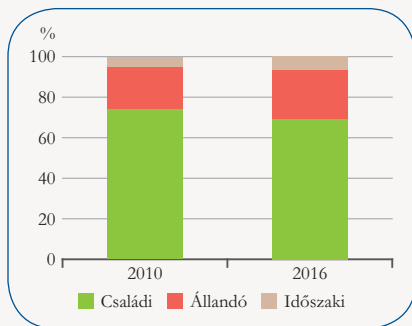
Egy gazdaságra jutó állategység

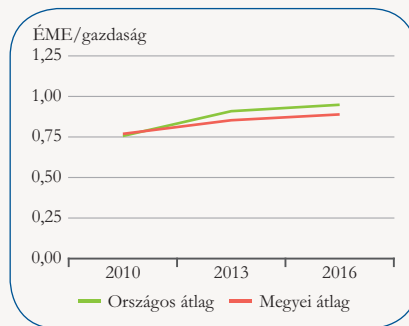
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

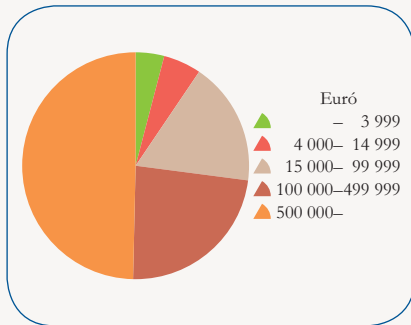

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

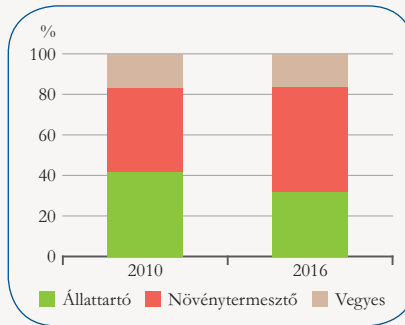

Vas megye

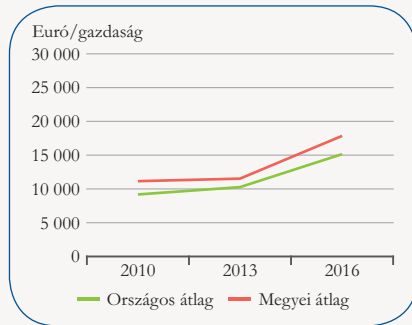
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

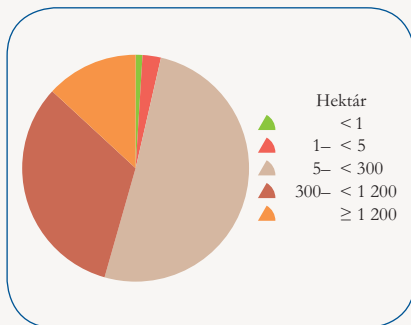
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

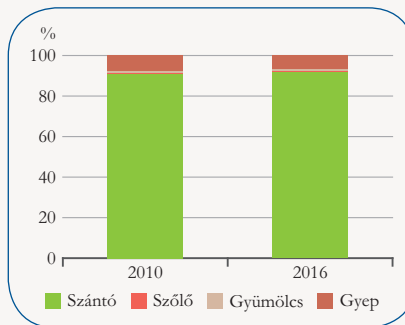
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

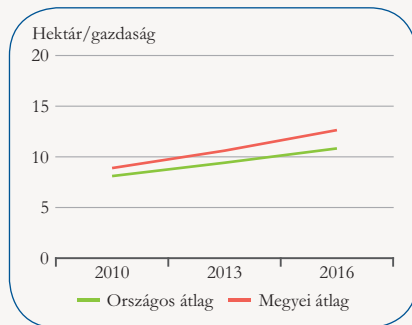
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

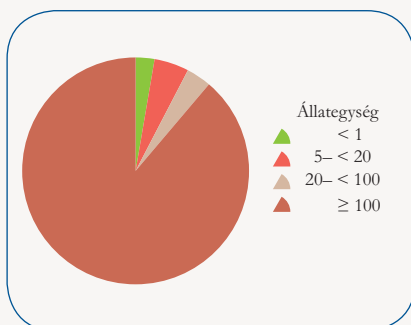
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

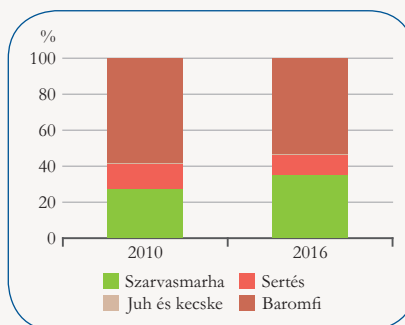
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

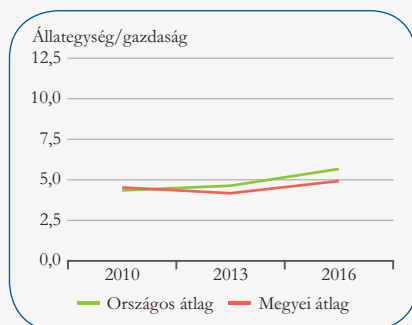
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

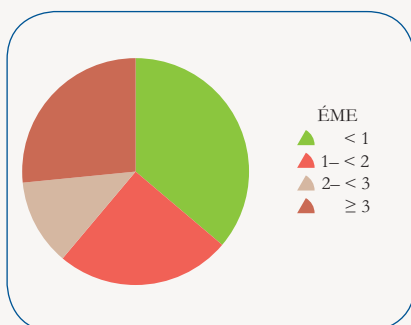
Állategység megoszlása állatfajonként

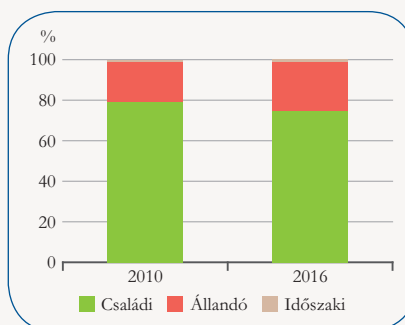
Egy gazdaságra jutó állategység

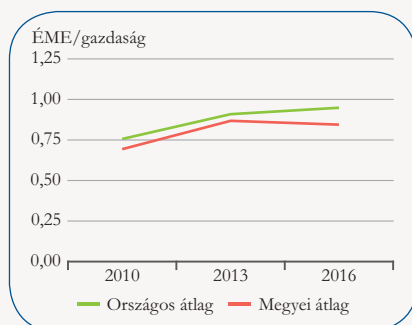
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

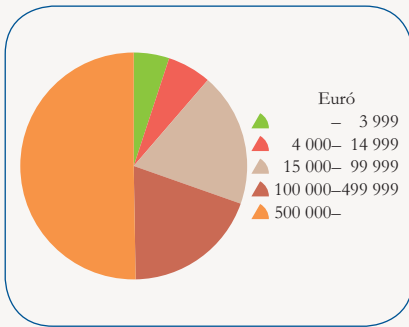

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

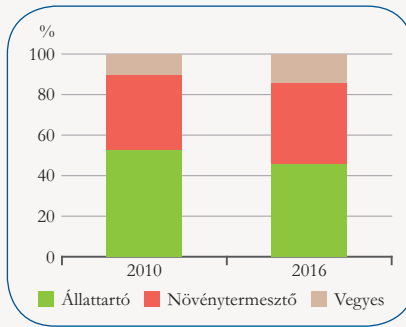

Veszprém megye

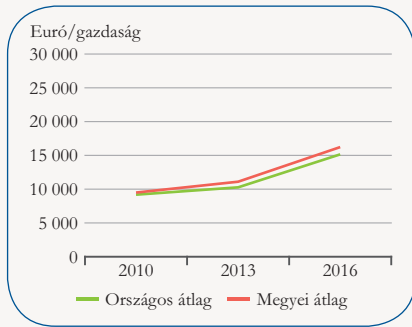
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

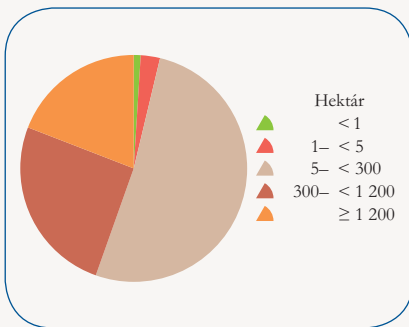
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

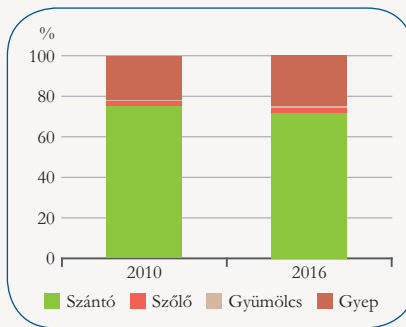
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

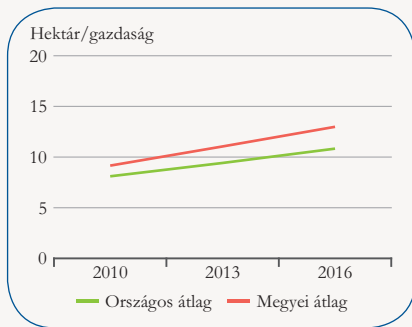
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

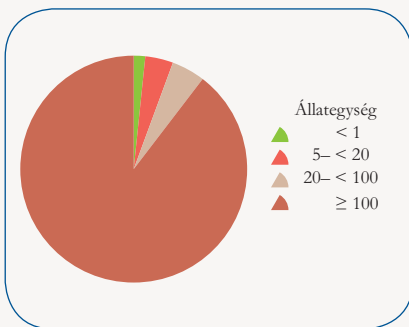
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

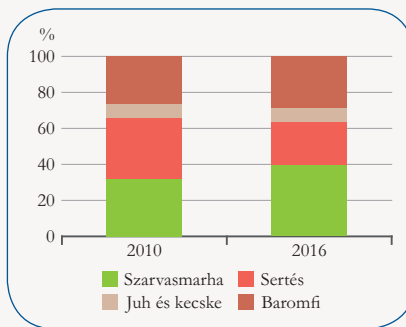
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

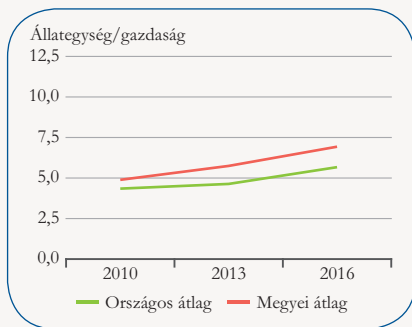
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

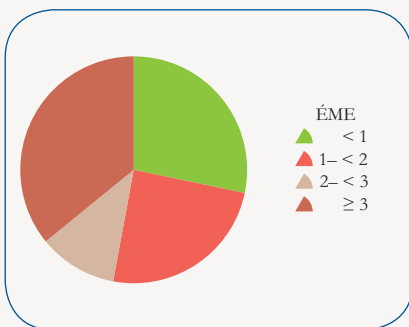
Állategység megoszlása állatfajonként

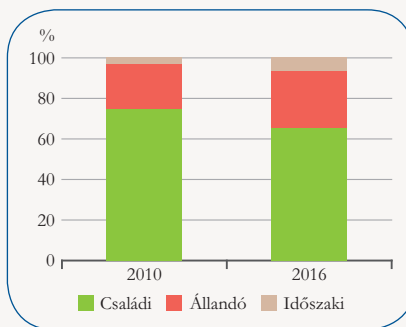
Egy gazdaságra jutó állategység

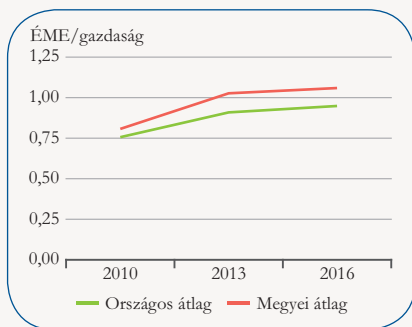
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

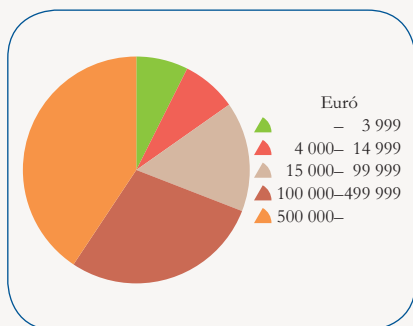

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

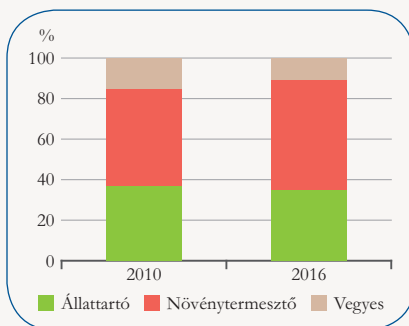

Zala megye

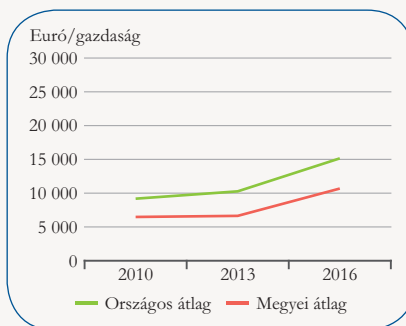
Standard termelési érték megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

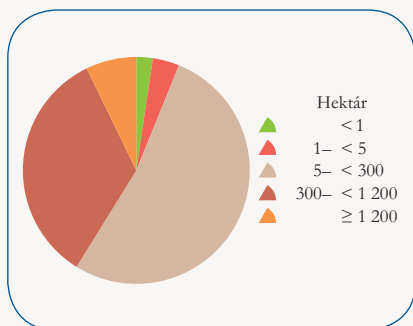
Standard termelési érték megoszlása gazdálkodási típusonként

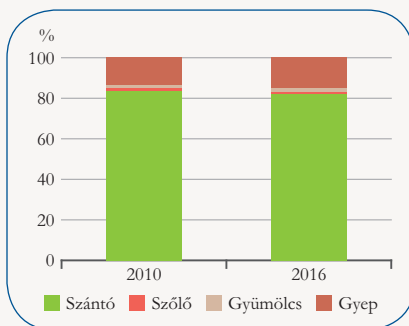
Egy gazdaságra jutó standard termelési érték

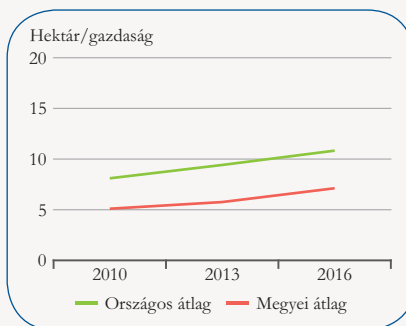
Mezőgazdasági terület megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

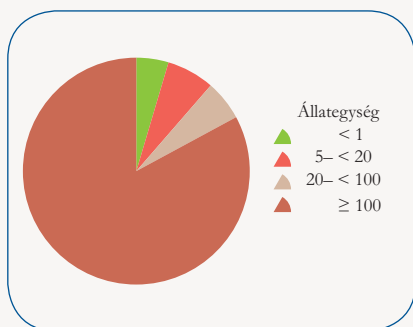
Mezőgazdasági terület megoszlása művelési áganként

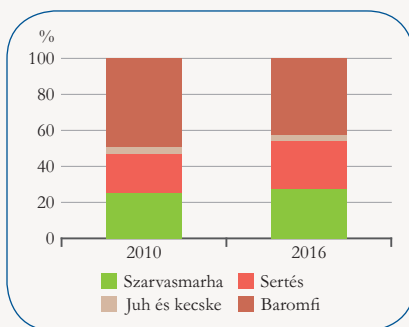
Egy gazdaságra jutó mezőgazdasági terület

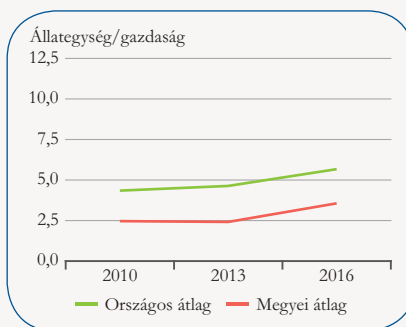
Állategység megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

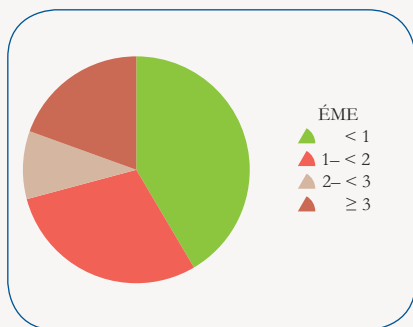
Állategység megoszlása állatfajonként

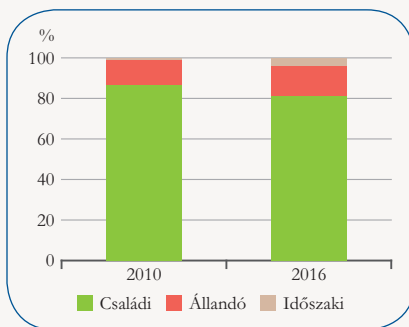
Egy gazdaságra jutó állategység

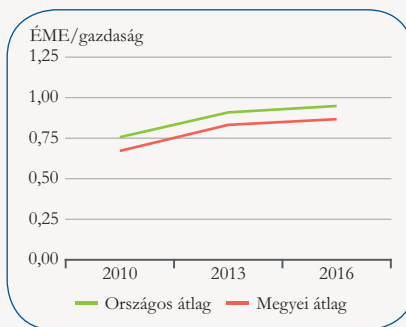
Gazdaságban végzett munka megoszlása nagyságkategória szerint, 2016

Gazdaságban végzett munka megoszlása

Egy gazdaságra jutó éves munkaerőegység

Módszertani megjegyzések

1. Adatgyűjtés

Az Agrárium, 2016 gazdaságszerkezeti összeírást a KSH 2016. június 1-jei eszmei időponttal, 2016. június 1. és július 15. között hajtotta végre, előtte az Agrárium, 2016 kérdőíveinek elektronikus kitöltésére május 15. és 29. között is volt lehetősége, mind az egyéni gazdaságoknak, mind a gazdasági szervezeteknek.

Az **egyéni gazdaságok** körében az alábbi feltételek közül legalább egy megléte esetén, kijelölésre került egy úgynevezett kiemelt egyéni gazdaságokat tartalmazó kör:

- 150 szarvasmarha, 300 sertés, 25 ló, 500 juh, 40 kecske, 20 000 tyúk, 5000 lúd, 10 000 kacsa, 5000 pulyka, 120 gyöngyös, 300 házinyúl, 200 vágógalamb, 300 méhcsalád, 50 strucc, 10 emu, 200 prémes állat, 250 hektár szántó, 17 hektár szőlő, 20 hektár gyümölcsös, 100 hektár erdő, 150 hektár gyeper.

A kiemelt gazdaságok száma 2706, megfigyelésük teljes körű volt. Az elektronikus kérdőívkitöltés számukra kötelező volt.

Gazdasági szervezetek esetében az összeírás kiterjedt a Magyarország területén mezőgazdasági tevékenységet fő- vagy másodlagos tevékenységként folytató

- jogi személyiségű társas vállalkozásokra,
  - jogi személyiség nélküli társas vállalkozásokra,
  - költségvetési szervekre és intézményeire és
  - nonprofit szervezetekre,
- függetlenül azok ágazati besorolásától.

A gazdasági szervezetek a kiemelt egyéni gazdaságokhoz hasonlóan az adatszolgáltatásukat kötelezően elektronikus úton teljesítették.

A mintaválasztás módszertana: a felvétel mintájának kialakítása a 2010. évi általános mezőgazdasági összeírás (ÁMÖ) alapján történt. Az ország összes mezőgazdasági összeírási körzetéből (kb. 14 000) 3007 kijelölésére került sor, ezeket teljeskörűen, házról házra járva írták össze az összeírók.

Az összeírásra az ország 1443 településén került sor, mintegy 600 ezer háztartás felkeresésével.

Az összeírás során valamennyi háztartásról, amely 2016. június 1-jén elérte a gazdaságküszöböt, teljes kérdőívet töltöttek ki, míg azokról, amelyek gazdaságküszöböt el nem érő tevékenységet folytattak, szűkített tartalmú kérdőív készült.

A gazdaság olyan műszakilag és gazdaságilag önálló egység, amely egységes irányítás alatt áll, és mezőgazdasági terméket állít elő vagy mezőgazdasági szolgáltatást végez.

Az egyéni gazdaságok adatainak teljeskörűsítése megyénként és rétegenként átlagbecsléssel történt. Ehhez hozzáadva a teljeskörűen megfigyelt kiemelt egyéni gazdaságok adatait kerültek meghatározásra az egyéni gazdaságok adatai.

A létező, de valamilyen okból fel nem mért gazdaságok adatai a megfigyelt gazdaságok közül kiválasztott donorgazdaságok adataival kerültek pótlásra. A korábbi felmérések alapján, a főbb mutatók STÉ-együtthatóival súlyozott értékeinek euklideszi távolságán alapuló, legközelebbi gazdaság szolgált donorul.

Gazdaság: az adatgyűjtés során gazdaságnak minősültek azok a háztartások, amelyek 2016. június 1-jén elérték vagy meghaladták a gazdaságküszöböt, ami az alábbiakban határozható meg:

- a használatában lévő
  - termőterület (szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyeper (rét+legelő), erdő, halastó, nádas összesen) legalább 1500 m², vagy
  - gyümölcsös, illetve szőlőterület összesen legalább 500 m² (mely során az ültetvény nagyság kritériumának is meg kell felelni: a törzsös gyümölcsfajok legalább 400 m², a bogyós gyümölcsfajok és szőlő legalább 200 m²), vagy

- szántóföldi, ültetvény jellegű terület összesen legalább 500 m², vagy
- járható üvegház, illetve fóliasátor/ház területe összesen legalább 100 m², vagy
- gombatermesztésre használt alapterület legalább 50 m², vagy
- tartott legalább
  - egy nagyobb élő állatot (szarvasmarha, bivaly, sertés, ló, juh, kecske, emu, strucc, szamár, öszvér), vagy
  - 50 darab baromfit (tyúk, lúd, kacsa, pulyka, gyöngyös), vagy
  - 25 darab házinyulat, vagy
  - 25 darab prémes állatot, vagy
  - 25 darab vágógalambot, vagy
  - 5 méhcsaládot, vagy
- végzett mezőgazdasági szolgáltatást a június 1-jei eszmei időpontot megelőző 12 hónap során.

2. Fogalmak

Állandó alkalmazott: minden olyan (teljes és részmunkaidőben foglalkoztatott) személy, aki a megfigyelt gazdaságban az összeírást megelőző 12 hónapban minden héten rendszeresen mezőgazdasági munkát végzett – függetlenül a munkahét hosszától –, és ezért (pénzbeli vagy természetbeni) juttatásban részesült.

Állategység: a különböző állatfajok, illetve kategóriák (kor, ivar) összehasonlítható összesítésének elvégzése érdekében alkalmazott egyenérték.

	Kategóriák	Állategység ellenértéke
Szarvasmarha	1 évesnél fiatalabb	0,4
	1 és 2 év közötti életkorú	0,7
	2 éves és idősebb, hímivarú	1
	2 éves és idősebb üsző	0,8
	Tejhasznú tehén	1
	2 éves és idősebb egyéb tehén	0,8
Juh és kecske		0,1
Ló		0,8
Sertés	20 kg-nál kisebb élő súlyú malac	0,027
	50 kg vagy nagyobb súlyú tenyészkoca	0,5
	Egyéb sertés	0,3
	Húscsirke	0,007
Baromfi	Tojótyúk	0,014
	Strucc	0,35
	Egyéb baromfi	0,03
Nyúl, nőivarú tenyészállat		0,02

Családi munkaerő: az egyéni gazdaságokban az egyéni gazdálkodó és családtagjai, akik az összeírás eszmei időpontját megelőző 12 hónap során mezőgazdasági munkát végeztek, és tevékenységükért nem kapnak fizetést.

Egyéb baromfiállomány: tyúk-, lúd-, kacsa- és pulykaállomány összesen.

Éves munkaerőegység: egységnyi munkaerő éves munkavégzése, amely 1800 munkaórának, azaz 225, egyenként 8 órás munkanapnak felel meg. Ennek a mutatónak a segítségével – a töredékidejű mun-

kavégzést teljes munkaidősre átszámítva – tudjuk összehasonlítani a különböző időtartamban foglalkoztatott személyek munkaerő-ráfordítását.

Időszaki alkalmazott: a gazdaságban szezonális munkát (betakarítás, metszés stb.) végzők száma.

Mezőgazdasági terület: a szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő és gyep (rét és legelő) művelési ágak együttes területe.

Standard termelési érték (STÉ): alatt a bruttó mezőgazdasági termelés fő- és a melléktermékeinek termelői áron számított, pénzben kifejezett értékét értjük. Az értékeket az egységenkénti termelésnek a termelői árral képzett szorzataként számoljuk ki. Ez nem tartalmazza a hozzáadottérték-adót, a termékekre kivetett adókat és a közvetlen kifizetéseket. A standard termelési értékek 12 hónapos termelési időszakra vonatkoznak (naptári év vagy mezőgazdasági termelési év).

A növénytermesztési ágazatok esetében az STÉ-t a hektárban kifejezett terület alapján számítjuk ki. Az állattenyésztési ágazatok esetében az STÉ-keket a baromfi kivételével egyedenként állapítjuk meg, a baromfi esetében egy egység 100 egyed takar, a méhek esetében pedig a számolás egysége a méhcsalád.

Termelési típus:

– **Állattartó gazdaság:** azon gazdaság, amely teljes termelési értékének legalább 2/3-át állattartásból éri el.

– **Növénytermesztő gazdaság:** azon gazdaság, amely teljes termelési értékének legalább 2/3-át növénytermesztésből éri el.

– **Vegyes gazdaság:** azon gazdaság, amely teljes termelési értékének legalább 1/3-át állattartásból és legalább 1/3-át növénytermesztésből éri el.

– **Nem besorolható gazdaság:** azon gazdaság, amely a fenti kategóriákba nem tartozik, pl. azért, mert támogatásra jogosult, nem használt gyepterülettel rendelkezik, vagy ugar területe van, esetleg kizárólag szolgáltatást végez, és ezek valamelyikével érte csak el a gazdaságkülönbözet.

Termőterület: a mezőgazdasági terület, erdő, nádas és halastó művelési ágak együttes területe.

További információk, adatok (linkek):

Táblák (STADAT)

Tájékoztató adatbázis

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789